

Kaja Wendt

Ressursinnsatsen innenfor humanistisk forskning

Utdrag fra FoU-statistikken med hovedvekt på 2001

NIFU skriftserie nr. 7/2003

NIFU – Norsk institutt for studier
av forskning og utdanning
Hegdehaugsveien 31
0352 Oslo

ISSN 0808-4572

Forord

På oppdrag fra Norges forskningsråd – området Kultur og samfunn – har NIFU utarbeidet en oversikt over forskningsinnsatsen innenfor humaniora i Norge. Hovedvekten er lagt på situasjonen i 2001 og sammenligninger over tid. Rapporten gir et overblikk over ressursinnsatsen i universitets- og høgskolesektoren og instituttsektoren med hensyn til utgifter og finansiering, personale og faggrupper.

Materialet er hovedsakelig hentet fra de FoU-statistiske undersøkelsene. Rapporten er utarbeidet av Kaja Wendt. Kristoffer Rørstad har bistått ved utarbeidelsen av tallmaterialet. Bo Sarpebakken, Susanne Sundnes og Kirsten Wille Maus har gitt nyttige råd og kommentarer.

Oslo, april 2003

Petter Aasen
Direktør

Kirsten Wille Maus
Programleder

Innhold

Sammendrag	7
1 Innledning.....	9
1.1 Definisjoner	9
1.2 Nærmere om datagrunnlaget	10
1.2.1 Universitets- og høyskolesektoren (UoH-sektoren)	11
1.2.2 Instituttsektoren.....	13
1.2.3 FoU-personalet.....	14
2 Humanistisk forskning i totalbildet	15
2.1 Alle fagområder 2001	15
2.1.1 Totale FoU-utgifter	15
2.1.2 Driftsutgifter til FoU	16
2.2 Tidsserier	18
2.3 Finansieringskilder innenfor humanistisk forskning	20
2.4 FoU-årsverk	21
2.5 Forholdet mellom FoU-utgifter og FoU-årsverk	22
2.6 Nærmere om humanistisk forskning ved museene	23
3 Nærmere om universitets- og høyskolesektoren (UoH-sektoren)	24
3.1 Humanistisk forskning i UoH-sektoren – totalbildet.....	24
3.2 Hvor foregår den humanistiske forskning i UoH-sektoren?	25
3.2.1 Lærestedsgruppene over tid	25
3.2.2 Finansieringskilder på 1990-tallet.....	27
3.2.3 Humanistiske faggrupper i 2001	28
3.2.4 Forskning innenfor humaniora etter lærestedstype og faggruppe.....	30
3.3 Nærmere om forskningsvirksomheten innenfor humaniora	32
4 Nærmere om humaniora i instituttsektoren.....	35
5 Forskerpersonalet i humaniora	38
5.1 Studenter	38
5.2 FoU-personale i instituttsektoren og UoH-sektoren samlet	39
5.3 FoU-personale i UoH-sektoren.....	39
5.3.1 Kvinner i UoH-sektoren.....	43
5.3.2 Utdanningsbakgrunn blant personalet ved humanistiske enheter	45
5.4 Personalet i instituttsektoren.....	46
5.5 Doktorgrader.....	47
6 Vedlegg.....	49
Vedlegg 1 Tabeller	49
Vedlegg 2 Oversikt over enheter innenfor humaniora	57

Vedlegg 3 Litteraturoversikt	64
Vedlegg 4 Spørreskjema og veiledning for FoU-statistikken 2001 – Universitets- og høgskolesektoren og instituttsektoren.....	65

Sammendrag

- I 2001 utgjorde FoU-utgiftene i humaniora i Norge 870 millioner kroner. I dette tallet inngår ikke FoU utført i næringslivet. Fra 1991 til 2001 var det en årlig realvekst i driftsutgifter til FoU på 1,4% for total FoU utført i UoH-sektoren og instituttsektoren. For humaniora var realveksten på 5,2% årlig.
- Fra 1999 til 2001 var det en nominell økning i driftsutgiftene til FoU i humaniora på 120 millioner kroner. Den største økningen fant sted i UoH-sektoren med nesten 90 millioner kroner. I instituttsektoren var økningen på vel 30 millioner kroner.
- UoH-sektoren hadde tilnærmet nullvekst i driftsutgiftene til humaniora på 1980-tallet (0,8% årlig realvekst), mens realveksten i perioden 1991–2001 var 4,9 % årlig. Veksten lå på 1980-tallet klart lavere enn i UoH-sektoren samlet, men litt høyere i perioden 1991–2001.
- I instituttsektoren var veksten i driftsutgiftene til humaniora lavest på 1980-tallet (2,1% årlig realvekst), mens den fra 1991–2001 var sterkere (6,5% årlig realvekst). Veksten var lavere enn veksten i sektoren ellers på 1980-tallet, men høyere i perioden 1991–2001.
- I perioden 1999–2001 fordelte veksten i driftsutgiftene til FoU for humaniora i UoH-sektoren seg som følger: 77 millioner kroner ved universitetene, nesten 6 millioner ved de vitenskapelige høyskolene og 5 millioner ved de statlige høyskolene.
- Driftsutgiftene til humanistisk FoU i Norge hadde i 2001 følgende finansieringskilder: hele 63% fra grunnbudsjettene i UoH-sektoren, 17% fra andre offentlige kilder, 12% fra Norges forskningsråd, 5% fra næringslivet, 2% fra utlandet og 1% fra andre kilder (fond).
- Av total forskningsrådsfinansiering av driftsutgifter til FoU var andelen som gikk til humaniora i underkant av 5% i 2001.
- De største enkeltstående humanistiske faggruppene i UoH-sektoren i 2001 var språk- og litteraturvitenskap, teologi/religionsvitenskap og historie med henholdsvis 17%, 9% og 8% målt ved driftsutgifter til FoU som andel av total humaniora. 38% av driftsutgiftene var imidlertid registrert på felles fag/uspesifisert.
- 2 200 forskere/faglig personale som deltok i FoU i UoH-sektoren og instituttsektoren i 2001 hadde en humanistisk utdanning. Ved de humanistiske miljøene arbeidet i 2001 i alt 3 000 personer.

1 Innledning

Ved hjelp av data fra FoU-statistikken og NIFUs forskerpersonalregister beskrives humanistisk forsknings stilling i forhold til andre fagområder i 2001. Rapporten omhandler også endringer bakover i tid. Innenfor hvilke institusjonstyper finner vi humanistisk forskning, hvilke finansieringskilder bidrar og hvilke faggrupper står sterkt?

Rapporten er delt inn i 5 kapitler. Første kapittel gir en beskrivelse av metodegrunnlaget, derunder definisjoner, innsamling av data, beregninger og kontroll. Kapittel 2 gir et totalbilde av humanistisk forskning i sammenligning med de andre fagområdene. Kapittel 3 omhandler humanistisk forskning i universitets- og høgskolesektoren, mens kapittel 4 tar for seg humanistisk forskning i instituttsektoren. I kapittel 5 presenteres data vedrørende forskerpersonalet i humaniora.

Vedlegg 1 inneholder underlagstabeller. I vedlegg 2 er enheter som utfører humanistisk forskning i UoH-sektoren og instituttsektoren listet opp. Vedlegg 3 inneholder en litteraturoversikt, og i vedlegg 4 er spørreskjemaene for FoU-statistikken 2001 i UoH-sektoren og instituttsektoren tatt med.

1.1 Definisjoner

Ifølge OECDs Frascati-manual er forskning og utviklingsarbeid (FoU): ”kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap – herunder kunnskap om mennesket, kultur og samfunn – og omfatter også bruken av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser”.¹

FoU kan deles inn i følgende tre aktiviteter:

- *Grunnforskning* er eksperimentell eller teoretisk virksomhet som primært utføres for å skaffe til veie ny kunnskap om det underliggende grunnlag for fenomener og observerbare fakta, uten sikte på spesiell anvendelse eller bruk.
- *Anvendt forskning* er også virksomhet av original karakter som utføres for å skaffe til veie ny kunnskap. Anvendt forskning er imidlertid primært rettet mot bestemte praktiske mål eller anvendelser.
- *Utviklingsarbeid* er systematisk virksomhet som anvender eksisterende kunnskap fra forskning og praktisk erfaring, og som er rettet mot: å fremstille nye eller vesentlig forbedrede materialer, produkter eller innretninger, eller å innføre nye eller vesentlig forbedrede prosesser, systemer og tjenester.

¹ Utdrag fra OECDs ”Frascati Manual” i norsk oversettelse, Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning, Oslo 1995, s. 8. <http://www.nifu.no/fostat/manual/frascatimanualen.html>

En hovedregel for å skille FoU fra annen virksomhet er at FoU må inneholde et element av nyskaping og reduksjon av vitenskapelig og/eller teknologisk usikkerhet. Eksempelvis regnes utdanning og etterutdanning ikke som FoU, bortsett fra deler av doktorgradsutdanningen og spesielle FoU-stipend. Derimot regnes administrasjon og ledelse av FoU som FoU. Utredningsvirksomhet skal ikke regnes som FoU og heller ikke informasjonstjenester, konsulentvirksomhet og datainnsamling med et generelt formål.

Nedenfor følger en beskrivelse av hvordan de FoU-statistiske undersøkelsene gjennomføres i universitets- og høgskolesektoren og instituttsektoren. I næringslivet finnes ikke fagområdeklassifisering på samme måte som i de to andre sektorene, det er derfor ikke mulig å anslå hvor stor del av FoU utført i næringslivet som er humanistisk forskning, men størstedelen av FoU-virksomheten i næringslivet består av teknologisk, naturvitenskapelig og medisinsk forskning.

1.2 Nærmere om datagrunnlaget

Datamaterialet i denne rapporten er hentet fra den nasjonale FoU-statistikken som gjennomføres annethvert år. Hoveddelen av tallmaterialet er fra FoU-statistikken for 2001 som ble ferdigstilt i desember 2002. I tillegg har vi inkludert data som belyser utviklingen bakover i tid, først og fremst tilbake til 1991. Der ikke annet er oppgitt, er det NIFU som er kilde for tabellene og de grafiske fremstillingene.

Data til FoU-statistikken samles inn, bearbejdes og presenteres i tråd med OECDs retningslinjer for FoU-statistikk i "Frascati Manual. Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development 2002". Undersøkelsene² blir gjennomført hvert annet år av NIFU for instituttsektoren og universitets- og høgskolesektoren og Statistisk sentralbyrå for næringslivet etter avtale med Norges forskningsråd. I de enkelte figurene og tabellene i rapporten er det opplyst om tallene er i løpende eller faste priser. Realvekstene er regnet om med utgangspunkt i faste 1990-priser, dersom ikke annet er oppgitt.

Hva inngår i fagområdet humaniora?

I FoU-statistikken regnes følgende fag som humanistiske;³ språkvitenskapelige fag, litteraturvitenskapelige fag, kulturkunnskap, historie, arkeologi, folkloristikk/etnologi, musikkvitenskap, kunsthistorie, arkitektur, teologi/religionsvitenskap, filosofiske fag, filmvitenskap og teatervitenskap. I tillegg til disse fagdisiplinene omfatter fagområdet også tverrfaglige og flerfaglige enheter.

² U-notat 4/2001. FoU- og innovasjonsstatistikk 2001. Spørreskjema, brev, veiledninger mm. vedrørende innhenting av opplysninger til den nasjonale FoU-statistikken og innovasjonsundersøkelsen for 1999. Se også vedlegg 4 i denne rapporten.

³ Frascati Manual (2002); se s. 67 for OECD-inndelingen av fagområdene i fag, samt s. 74 i vedlegget av denne rapporten.

Fagtilknytningen bestemmes etter det såkalte mestkriteriet i UoH-sektoren, se nedenfor. I UoH-sektoren er det universitetene og de vitenskapelige høgskolene som er klassifisert på faggrupper. Ved de statlige høgskolene er det kun et lærested som er fordelt etter faggruppe. Totalt er over halvparten av utgiftene til FoU innenfor humaniora knyttet til samlekategorien ”andre og fellesfag –humaniora” i UoH-sektoren. Denne kategorien har en underkategori ”språk- og litteraturvitenskap” som omfatter enheter der man ikke kan skille klart mellom henholdsvis språkvitenskaper og litteraturvitenskaper.

Eksempler på tverrvitenskapelige eller flerfaglige enheter innenfor humaniora i UoH-sektoren er; Senter for europeiske kulturstudier og Senter for kvinne- og kjønnsforskning ved Universitetet i Bergen og Senter for samiske studier ved Universitetet i Tromsø.

Den anvendte instituttsektoren utfører i enda mindre grad forskning etter de tradisjonelle fagdisiplinene. Fagområdet humaniora er derfor ikke videre inndelt i denne sektoren.

En annen inndeling av FoU-utgifter enn fagområde, er inndeling etter hvordan miljøene karakteriserer sin virksomhet innenfor formål for forskning. Formål som fullt ut kan klassifiseres som humanistiske er kulturelle forhold i tillegg kommer humanistisk FoU som er rapportert under allmennvitenskapelig utvikling, se tabell V.15 i vedlegg 1.

1.2.1 Universitets- og høgskolesektoren (UoH-sektoren)

De FoU-statistiske undersøkelsene i universitets- og høgskolesektoren⁴ er totalundersøkelser. Undersøkelsesenheten er det enkelte institutt og annen tilsvarende grunnenhet. I FoU-undersøkelsen for 2001 inngikk om lag 700 enheter, til hver av disse er det en fagområdetilknytning etter instituttets faglige innretning. Til sammen ble hele 170 enheter klassifisert innenfor humaniora i UoH-sektoren i 2001. Dette inkluderer også forskning innenfor humaniora-enheter/avdelinger ved lærerutdanningene ved de statlige høgskolene. I spørreskjema vedrørende forskningsvirksomheten blir enhetene bedt om å anslå FoU-andelen av annuum og vitenskapelig utstyr, om å fordele FoU-aktiviteten på aktivitetstype (grunnforskning, anvendt forskning, utviklingsarbeid), opplysninger om fag og formål for forskningen samt å gi informasjon om den delen av eksternt finansiert FoU-aktivitet som lærestedet sentralt ikke har opplysninger om, dvs. personer institusjonen ikke har arbeidsgiveransvar for og FoU-utgifter knyttet til dette personalet.

For kontroll og supplement innhenter NIFU i tillegg regnskaps- og personalopplysninger fra lærestedene sentralt. En annen viktig del av kildematerialet er informasjon innhentet direkte fra eksterne finansieringskilder som Norges forskningsråd og diverse fond og foreninger. Statsbygg leverer regnskap over nye bygg, som suppleres med informasjon om hva bygningen skal benyttes til fra den aktuelle institusjon. Fra universitetsundersøkelsen stammer opplysninger om FoU-andeler for de forskjellige stillingskategoriene.

⁴ Se også Kris tensen, Kari-Anne: FoU-statistikk for universiteter og høgskoler. Retningslinjer og metode, *NIFU skriftserie 7/98*.

I UoH-sektoren baserer fagområdetilknytningen seg på enhetenes svar i spørreskjemaet. Dersom et institutt/avdeling/enhet opplyser at virksomheten faller inn under flere humanistiske faggrupper (som f.eks. historie, filosofi, teologi), klassifiseres enheten etter mestkriteriet, dvs innenfor den faggruppen som har over 50%. Hvis ingen faggrupper overskrider 50%, klassifiseres all virksomhet i den humanistiske samlekategorien “andre og fellesfag – humaniora”. Se ellers vedlegg 2 for en oversikt over enheter klassifisert under humaniora i UoH-sektoren.

Beregninger

Grunnlaget for beregning av FoU-ressursene fordelt på fagområder er bl.a. instituttens fagtilknytning og NIFUs forskerpersonalregister. Til hver stilling/stillingskategori ved hvert fagområde og lærested er det knyttet en stillingsbrøk, gjennomsnittslønn og FoU-andel. FoU-andelene bygger på tidsbruksundersøkelser foretatt av NIFU. Tidsbruksundersøkelsene gjennomføres ca. hvert 10. år, siste gang i 2001 (Smeby 2001). På dette grunnlag beregnes lønnsutgifter til FoU over lærestedenes grunnbudsjetter. Hertil kommer sosiale utgifter (arbeidsgiveravgift, pensjon) og felles utgifter/overhead (drift av bygninger og institutter, varme, renhold, vedlikehold, universitetsadministrasjon mv.). Overheadeutgiftene beregnes forholdsvis som totale lønnsutgifter til FoU.

Det tas hensyn til at veiledning av hovedfags- og doktorgradsstudenter til dels har karakter av undervisning og egen forskning på samme tid, dette gjelder i særlig grad innenfor mat./nat og medisin. Ifølge FoU-statistikkens retningslinjer skal det faglige veiledningsarbeidet som utføres som ledd i personalets egen forskningsaktivitet, regnes som forskning. Resten av veiledningen regnes som undervisning. I FoU-prosentene inngår derfor også en andel av faglig veiledning. Denne varierer mellom fagområdene.

Administrasjon er regnet som hjelpeaktivitet for henholdsvis undervisning, forskning og utadvendte oppgaver, og ressursinnsatsen knyttet til administrasjon av FoU-innsatsen skal inngå i FoU-statistikken. Det vitenskapelige personalets tid til administrativt arbeid er fordelt på disse tre oppgavene og administrasjon av forskning inngår i forskningsdelen som danner basis for beregning av FoU-årsverk og FoU-utgifter.

Vitenskapelig utstyr oppgis pr. institutt/avdeling og inngår med den FoU-andelen instituttet selv anslår. PC-utstyr regnes ikke som vitenskapelig utstyr, men som del av driftsutgiftene.⁵ Store investeringer i EDB-utstyr, databaser og avansert programvare skal derimot regnes med. Kapitalutgiftene omfatter også utgifter til nybygg og ombygginger fordelt på de fag som de som skal flytte inn representerer og andel FoU vurdert ut fra aktivitetene som skal foregå. I tillegg inngår kapitaloverhead som omfatter utgifter til ombygging, oppussing og felles bygg samt større nyanskaffelser som ikke kan knyttes til en enkelt enhet.

⁵ Nytt i den reviderte Frascatimanualen (2002) er at computer-software skal inkluderes i vitenskapelig utstyr.

1.2.2 Instituttsektoren

FoU-undersøkelsen utføres hvert annet år også i instituttsektoren. For «Forskningsinstitutter underlagt retningslinjer for statlig finansiering av forskningsinstitutter» innhentes imidlertid årlige opplysninger om FoU-virksomheten sammen med nøkkeltallene.⁶ Undersøkelsen baserer seg på regnskapstall som de FoU-utførende enhetene selv rapporterer. I spørreskjemaene blir instituttene bedt om å beskrive sin FoU-aktivitet med hensyn til omfang, innretning, faglig profil og finansiering. FoU-statistikken er en totalundersøkelse der både forskningsinstitutter og institusjoner med FoU inngår. I FoU-undersøkelsen for 2001 fikk vel 60 forskningsinstitutter og om lag 50 andre enheter tilsendt spørreskjema. I tillegg kommer anslag for FoU utført ved mindre museer og sykehus uten universitetsfunksjoner.

Størrelsen på enhetene varierer mye i instituttsektoren. Innslaget av store miljøer er betydelig, spesielt om vi sammenligner med universitets- og høgskolesektoren. Men innslaget av humanistisk forskning er lite i denne sektoren. Det er humaniora-delen av enhetenes virksomhet er tatt med i denne rapporten, se vedlegg 2.

Hovedvekten av FoU-aktiviteten i instituttsektoren utføres av enheter som har FoU som hovedbeskjeftigelse – forskningsinstitutter. I denne rapporten er det tatt med 10 institutter med humanistisk FoU underlagt retningslinjer for statlig finansiering av forskningsinstitutter. Et betydelig antall enheter har imidlertid andre hovedformål enn å utføre FoU, og FoU utgjør følgelig en mindre del av virksomheten. Disse omtales gjerne som ”institusjoner med FoU”, og omfatter bl.a. forvaltningsorganer, bransjeenheter og sykehus. I denne rapporten er det tatt med 9 slike enheter med FoU. I tillegg kommer humaniora ved museene.

De største museene hva gjelder FoU-omfang omfattes jevnlig av de regulære FoU-undersøkelsene. Når det gjelder forskning ved de mange mindre museene estimeres omfanget fylkesvis. Grunnlaget for beregningene er en tidligere kartlegging av FoU ved norske museer som ble utført på slutten av 1980-tallet, supplert med innrapporterte opplysninger til NIFUs forskerpersonalregister. Om lag 60 museer rapporterer personaltall til dette registeret.

I kapittel 5 som tar for seg forskerpersonalet, er *mestkriteriet* benyttet for fastsettelse av humaniora-enheter i instituttsektoren som for UoH-sektoren. I FoU-utgiftene i instituttsektoren inngår bare den del av instituttens utgifter som er klassifisert som humaniora, da enhetene i spørreskjema blir bedt om å rapportere dette spesielt, se spørreskjema i vedlegg 4.

I vedlegg 2 er alle enheter i instituttsektoren som oppgir å ha utført FoU innenfor humaniora i 2001 listet opp.

⁶ Norges forskningsråd (2001): Årsrapport 2001 Delrapport for samfunnsvitenskapelige institutter.

1.2.3 FoU-personalet

Forskerpersonalregisteret ved NIFU inneholder alt vitenskapelig/faglig personale ved universiteter, høyskoler, forskningsinstitutter og institusjoner med FoU. Registeret ble etablert i 1965 med data tilbake til 1961 og oppdateres 1. oktober annet hvert år. Fra universitetene og de vitenskapelige høyskolenes sentraladministrasjoner innhentes filer over personalet institusjonen har arbeidsgiveransvar for, mens opplysninger om det eksterne personalet innhentes via spørreskjema til enhetene. Oversikt over personalet ved de statlige høyskolene hentes fra Statens tjenestemannsregister. Gjennom forskerpersonalregisteret har vi en mulighet til å beskrive den norske forskerpopulasjonen mht. sentrale variabler som faglig og institusjonell tilhørighet, utdanning, doktorgrad, alder og kjønn bedre enn de fleste andre land.

2 Humanistisk forskning i totalbildet

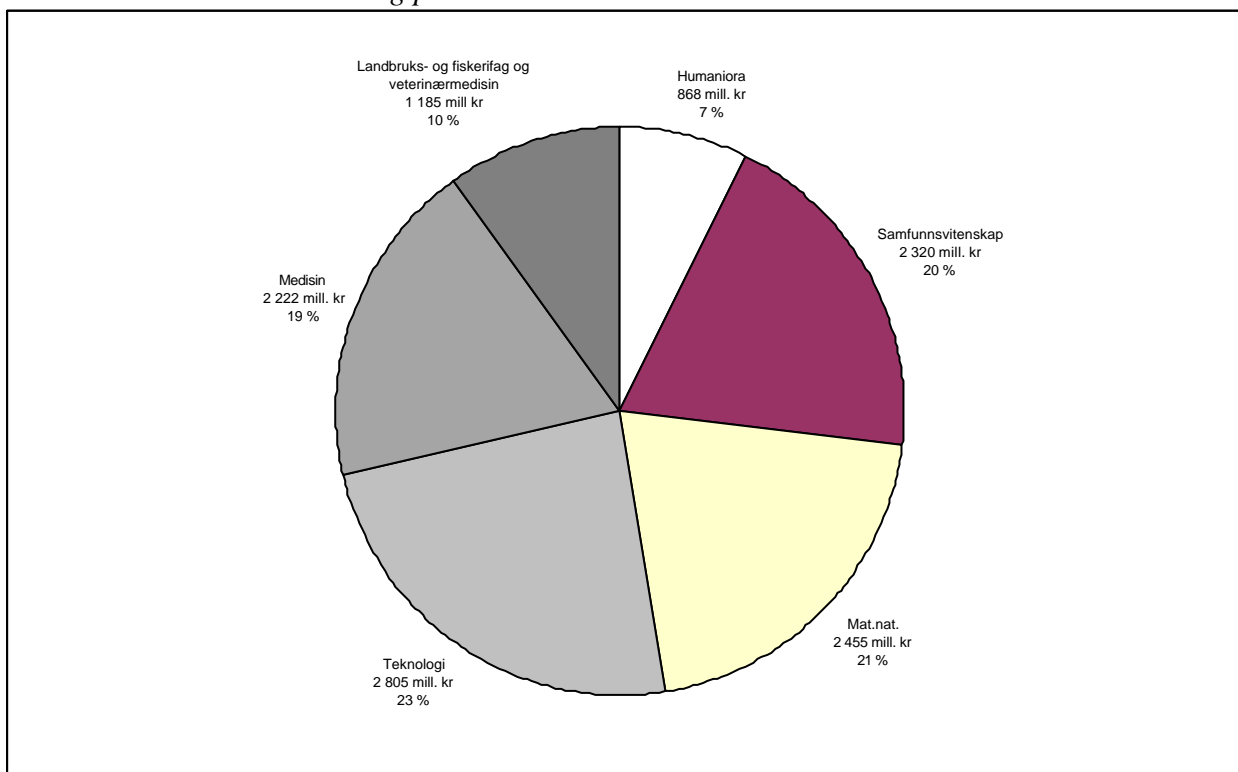
I 2001 gikk 24,5 milliarder kroner til forskning og utviklingsarbeid utført i Norge. Instituttsektoren og universitets- og høyskolesektoren (UoH-sektoren) stod for 11,9 milliarder kroner til FoU, mens FoU utført i næringslivet utgjorde 12,6 milliarder kroner. Totalt innebærer dette en økning på nærmere 4,2 milliarder i forhold til 1999, hvorav 3,1 milliarder i næringslivet. Korrigert for lønns- og prisstigning gir dette en realvekst på ca. 10 %. Nesten hele økningen fant sted i næringslivet. Realøkningen i næringslivets FoU-utgifter fra 1999 til 2001 utgjorde 22 %. For universitets- og høyskolesektoren var det derimot en svak realnedgang på 2 %, mens instituttsektoren hadde en realvekst på 1 %.

2.1 Alle fagområder 2001

2.1.1 Totale FoU-utgifter

Figur 2.1 viser totale utgifter til FoU innenfor instituttsektoren og UoH-sektoren i 2001 fordelt på fagområder. For næringslivet finnes det ikke noen fagområdeinndeling. Forskning innenfor humaniora stod for 870 millioner kroner eller 7 % av samlede utgifter til forskning i instituttsektoren og UoH-sektoren i 2001. Humaniora var dermed det minste fagområdet i 2001.

Figur 2.1 Totale FoU-utgifter i instituttsektoren og UoH-sektoren etter fagområde i 2001. Mill. kr og prosent.

Tabell 2.1 tar for seg FoU-utgifter i UoH-sektoren og instituttsektoren i 2001 fordelt på fagområde. Humanistisk forskning utført i UoH-sektoren stod for 686 millioner kroner eller 11% av FoU-utgifter i UoH-sektoren, mens humanistisk forskning utført i instituttsektoren utgjorde 180 millioner kroner eller 3%.

Tabell 2.1 *Totalt FoU-utgifter i instituttsektoren, UoH-sektoren og totalt etter fagområde i 2001. Mill. kr og prosent.*

Fagområde	Totalt		Instituttsektoren		UoH-sektoren	
	Mill. kr	%	Mill. kr	%	Mill. kr	%
Humaniora	868,3	7	182,6	3	685,7	11
Samfunnsvitenskap	2 320,2	20	957,9	17	1 362,3	22
Matematikk/naturvitenskap	2 455,2	21	1 164,5	21	1 290,7	21
Teknologi	2 805,1	24	2 065,4	37	739,7	12
Medisin	2 222,4	19	354,0	6	1 868,4	30
Landbruks- og fiskerifag og veterinærmedisin	1 184,5	10	857,1	15	327,4	5
Totalt	11 855,7	100	5 581,5	100	6 274,2	100

Totalt sett utgjorde kapitalutgiftene innenfor humaniora 44 millioner kroner, mens driftsutgiftene beløp seg til 825 millioner kroner. Kapitalutgiftene kan svinge mye fra år til år som følge av store investeringer, f.eks. i nybygg. Vi vil derfor se nærmere på driftsutgiftene til FoU i det neste avsnittet.

2.1.2 Driftsutgifter til FoU

Tabell 2.2 viser driftsutgifter til FoU i 2001 i instituttsektoren og UoH-sektoren etter fagområde og finansieringskilde. Samlet utgjorde offentlige kilder 75% av driftsutgifter til FoU i institutt- og UoH-sektoren, mens næringslivet finansierte 15%. Utlandet og ”andre kilder” (private fond og gaver) finansierte de resterende 10%. Dette er omtrent samme prosentfordeling som i 1999.

Tabell 2.2 *Driftsutgifter til FoU i instituttsektoren og UoH-sektoren etter fagområde og finansieringskilde i 2001. Mill. kr.*

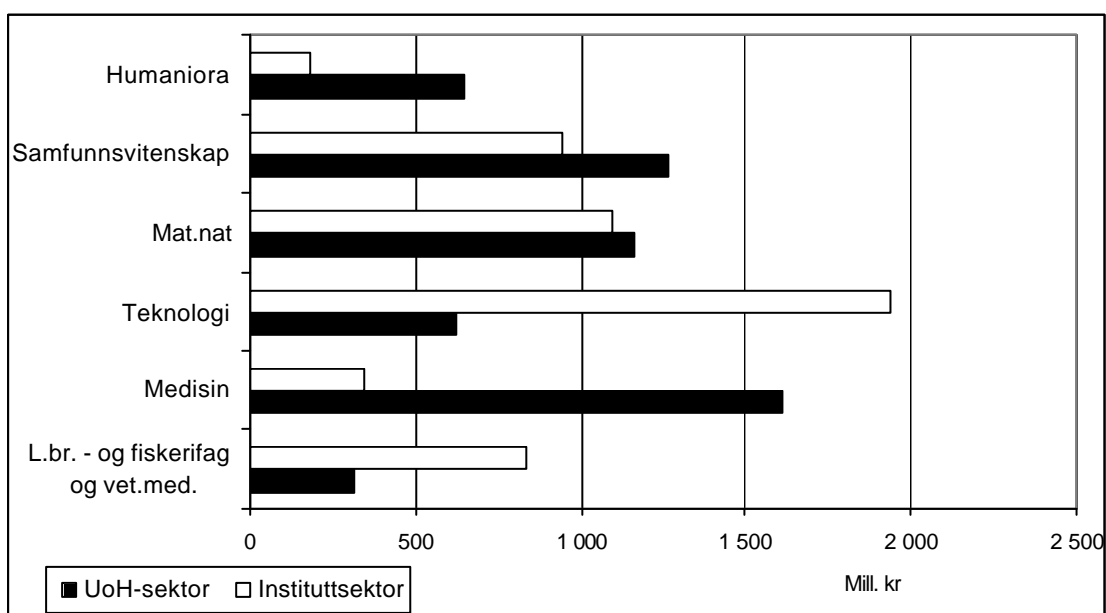
Fagområde	Totalt	Nærings- livet	Grunnbudsj. UoH-sektor	Andre off. kilder		Andre kilder	Utlandet
				Forskn.- råd	Dep. mv.		
Humaniora	824,8	41,2	517,7	102,5	142,7	7,8	12,9
Samfunnsvitenskap	2 206,9	165,0	866,6	548,0	486,8	54,6	85,9
Matematikk/naturvitenskap	2 265,4	310,1	660,2	575,9	485,9	24,6	208,7
Teknologi	2 559,5	952,7	361,4	457,4	406,9	8,2	372,9
Medisin	1 957,3	71,7	1 053,6	202,5	385,5	206,0	38,0
Landbruks- og fiskerifag og veterinærmedisin	1 142,9	139,4	161,9	288,1	477,9	22,3	53,3
Totalt	10 956,8	1 680,1	3 621,4	2 174,4	2 385,7	323,5	771,7
Andel humaniora (%)	8	2	14	5	6	2	2

Innenfor fagområdet humaniora utgjorde driftsutgifter til FoU i 2001 totalt 825 millioner kroner fordelt på 645 millioner kroner i UoH-sektoren og 180 millioner kroner i instituttsektoren. Humaniora hadde den høyeste andelen offentlig finansiering av driftsutgifter til FoU innenfor et fagområde med 760 millioner kroner eller nesten 93% (grunnbudsjett i UoH-sektoren, departementer/fylker og Norges forskningsråd).⁷ Innenfor humaniora fordelte de privat finansieringskildene seg som følgende; 40 millioner kroner var fra næringslivet, 8 millioner fra andre kilder (private fond og gaver) og 13 millioner fra utlandet.

Grunnbudsjettet i UoH-sektoren er den største enkeltkilden som finansierer humaniora med nesten 520 millioner kroner eller 63% av driftsutgifter til FoU innenfor fagområdet i UoH-sektoren og instituttsektoren totalt. Som andel av totale driftsutgifter til FoU i UoH-sektoren og instituttsektoren hadde humaniora til sammen i underkant av 8% i 2001 og var dermed det minste fagområdet. Innenfor humaniora utgjorde grunnbudsjettene 14% av driftsutgifter til FoU i UoH-sektoren og instituttsektoren totalt, mens kun 2% av finansieringen kom fra henholdsvis næringslivet, andre kilder og utlandet i 2001, se nederste linje i tabell2.2.

Vi ser av figur 2.2 at i instituttsektoren stod teknologi for de høyeste driftsutgiftene til FoU i 2001, mens medisin var det største fagområdet i UoH-sektoren. Humaniora er det minste fagområdet i instituttsektoren. I UoH-sektoren hadde teknologi og landbruks- og fiskerifag og veterinærmedisin lavere driftsutgifter til FoU enn humaniora.

Figur 2.2 Driftsutgifter til FoU i instituttsektoren og UoH-sektoren etter fagområde i 2001. Mill. kr.

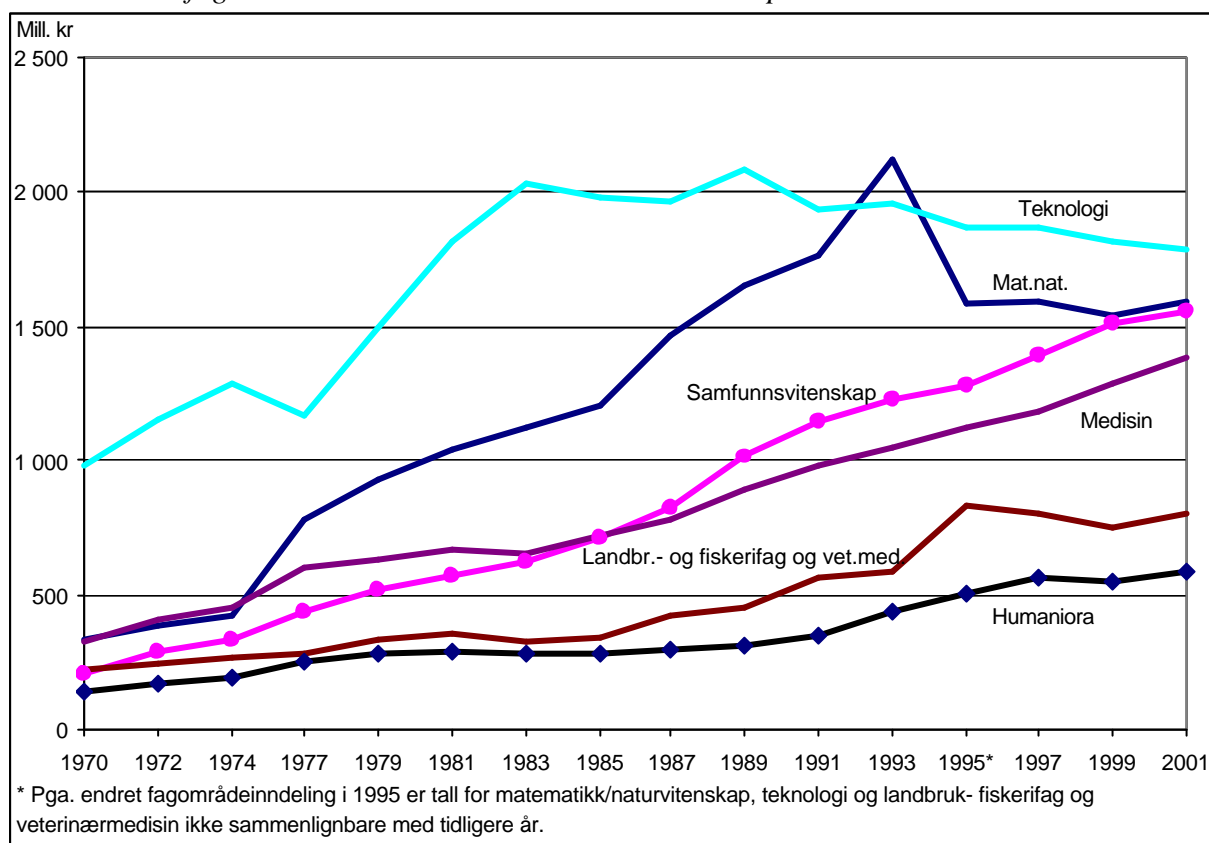

⁷ Innenfor humaniora er 10 millioner kroner av FoU-utgifter over grunnbudsjettene finansiert av ikke-offentlige kilder. Dette gjelder grunnbudsjettene ved de private vitenskapelige høgskolene som tildels er finansiert av private midler.

2.2 Tidsserier

Fagområdenes utvikling i institutt- og UoH-sektoren fra 1970–2001 i faste priser, viser at teknologi har vært det største fagområdet i nesten hele perioden, men med en nedadgående tendens på 1990-tallet, se figur 2.3.

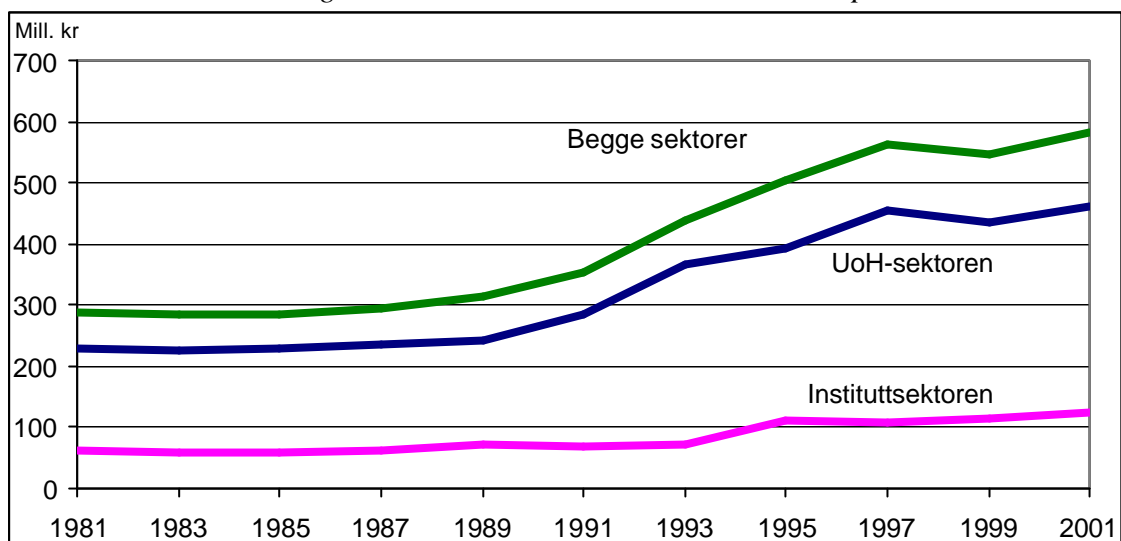
Figur 2.3 Driftsutgifter til FoU i instituttsektoren og UoH-sektoren etter fagområde. 1970–2001. Mill. kr. Faste 1990-priser.

Målt i FoU-utgifter er matematikk/naturvitenskap fremdeles det nest største fagområdet etter en stagnasjon siden midten av 1990-tallet. Samfunnsvitenskap har hatt en svært jevn vekst i hele perioden og har vært det tredje største fagområdet for driftsutgifter til FoU i instituttsektoren og UoH-sektoren samlet siden slutten av 1980-tallet. I 1999 og 2001 var matematikk/naturvitenskap og samfunnsvitenskap nesten jevnstore. Medisin er det fjerde største fagområdet og har hatt forholdsvis stor vekst på 1990-tallet. Humaniora har i hele perioden vært det minste fagområdet og hadde på 1990-tallet en høyere vekst de første årene enn frem mot 2001.

Figur 2.4 viser driftsutgifter til FoU i faste priser innenfor humaniora i UoH-sektoren og instituttsektoren. På 1980-tallet var det omtrent ingen realvekst i utgiftene i noen av sektorene. På 1990-tallet var det en klar vekst i humaniora, og det var UoH-sektoren som stod for nesten hele veksten.

Figur 2.4 Driftsutgifter til FoU innenfor humaniora i instituttsektoren, UoH-sektoren og totalt. 1981–2001. Mill. kr. Faste 1990-priser.

Tabell 2.3 viser driftsutgiftene til FoU i humaniora i løpende priser samt årlig prosentvis vekst målt i faste priser fra 1981 til 2001. Vekstratene var høyest på 1990-tallet. UoH-sektoren hadde sterkere vekst på begynnelsen av 1990-tallet, mens det var en realnedgang i utgiftene fra 1997 til 1999 og en realvekst på 3% fra 1999 til 2001. I instituttsektoren har det i flere perioder vært realnedgang i driftsutgiftene til FoU, mens det fra 1993 til 1995 var en realvekst på 24%. Fra 1999 til 2001 var realveksten høyest i instituttsektoren med nesten 6% årlig realvekst, mens den var i nesten 3% i UoH-sektoren. Se avsnitt 3.2.1 i rapporten for nærmere forklaringer på endringene mellom 1999 og 2001.

Tabell 2.3 Driftsutgifter til FoU innenfor humaniora i instituttsektoren, UoH-sektoren og totalt. 1981–2001. Mill. kr. Løpende priser og prosent årlig realvekst.

År	Totalt	UoH-sektor	Instituttsektor	% årlig realvekst		
				Totalt	UoH-sektor	Instituttsektor
1981	161,2	127,2	34,0			
1983	196,2	156,2	40,0	-0,5	0,0	-2,0
1985	223,1	177,7	45,4	0,0	0,1	-0,3
1987	265,6	210,5	55,1	1,8	1,6	2,8
1989	306,4	236,5	69,9	3,1	1,7	8,3
1991	355,7	288,4	67,3	5,8	8,5	-3,7
1993	458,1	382,4	75,7	11,5	13,1	4,1
1995	554,7	431,5	123,2	7,3	3,7	24,2
1997	661,9	534,6	127,3	5,7	7,7	-1,7
1999	704,6	558,2	146,4	-1,4	-2,2	1,9
2001	824,8	645,3	179,5	3,3	2,8	5,6

2.3 Finansieringskilder innenfor humanistisk forskning

Finansieringskildene til humanistisk forskning i perioden 1991–2001 vises i tabell 2.4 som tar for seg driftsutgifter til FoU i UoH- og instituttsektoren. Midler over UoH-sektorens grunnbudsjett utgjør den største enkeltkilden for finansiering av FoU for humaniora. Det er Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet (fra 2002: Utdannings- og forskningsdepartementet) som finansierer grunnbudsjettene sammen med beregnede pensjonsandeler som finansieres over Arbeids- og administrasjonsdepartementet.⁸ Utenom grunnbudsjettet er Norges forskningsråd og departement/fylker de klart viktigste finansieringskildene for FoU.

Tabell 2.4 *Driftsutgifter til FoU innenfor humaniora i instituttsektoren og UoH-sektoren etter finansieringskilde. 1991–2001. Mill. kr. Løpende priser og prosent årlig realvekst.*

Finansieringskilde	1991	1997	1999	2001	Årlig realvekst	Årlig realvekst
					%	%
Næringsliv	6,0	16,8	19,6	41,2	37,8	17,1
Grunnbudsjett, UoH-sektor	220,8	435,1	440,4	517,7	3,1	5,3
Norges forskningsråd	72,1	77,5	90,5	102,5	1,2	0,1
Departement/fylker	49,7	118,6	128,3	142,7	0,2	7,3
Andre kilder	3,1	4,0	10,5	7,8	-18,0	6,0
Utland	4,1	9,9	15,3	12,9	-12,7	8,3
Sum	355,8	661,9	704,6	824,8	2,9	5,1

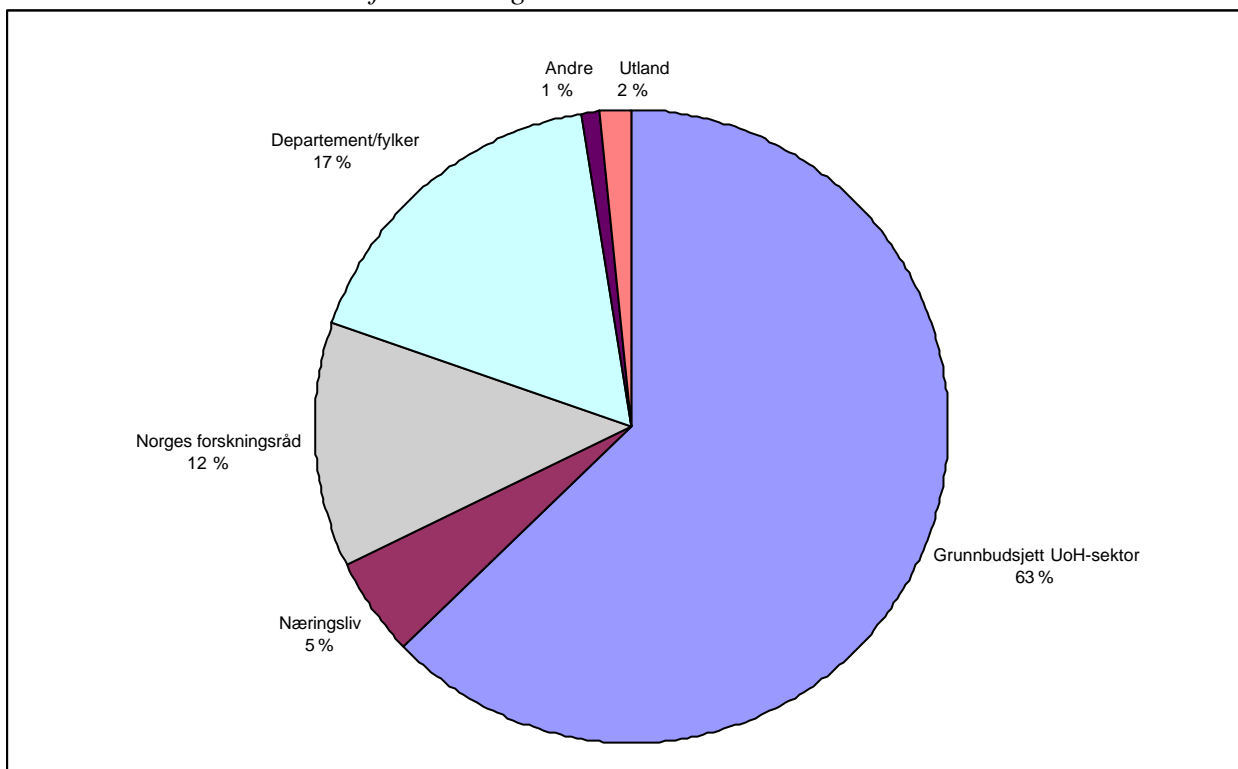
Utviklingen fra 1999 til 2001 har med en realvekst på 3% vært noe svakere enn for hele perioden 1991–2001 da det var en årlig realvekst på 5%. Finansiering over grunnbudsjettene har i kraft av sin størrelse, vært avgjørende for vekstratene i humaniora. Fra 1991 til 2001 er det næringslivet som har hatt den høyeste årlige realveksten på 17%, dette skyldes særlig utviklingen fra 1999 til 2001 da det var en nominell dobling av utgiftene fra 20 millioner kroner til 40 millioner kroner. Finansiering fra Norges forskningsråd har ligget på det samme nivået fra 1991 til 2001. Fra 1999 til 2001 var det en negativ utvikling for utgifter til FoU finansiert av andre kilder (bl.a. fond) og utland.

Figur 2.5 viser finansieringskilder til humanistisk forskning i 2001 for instituttsektoren og UoH-sektoren samlet. Vi ser at offentlige kilder utgjør en overveiende stor andel av finansieringen (grunnbudsjett i UoH-sektoren,⁹ departementer/fylker, Norges forskningsråd). Andelen forskningsrådsfinansiering var 12% i 2001. I 1991 var 20% finansiert av Forskningsråd.

⁸ I 2001-statistikken var de fire universitetene nettobudsjetterte og fikk dermed pensjonsbevilgninger som del av rammebevilgningen fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

⁹ Se fotnote 7.

Figur 2.5 Driftsutgifter til FoU innenfor humaniora i instituttsektoren og UoH-sektoren etter finansieringskilde i 2001. Prosent.

2.4 FoU-årsverk

I 2001 ble det utført nesten 14 500 FoU-årsverk i UoH-sektoren og instituttsektoren samlet, dette er omtrent samme antall som i 1999. Flest FoU-årsverk ble utført innenfor teknologi. I humaniora ble det utført 1 170 FoU-årsverk. Andelen FoU-årsverk utført innenfor humaniora var 8% i 2001, mens fagområdets andel av totale FoU-utgifter var 7%.

Tabell 2.5 FoU-årsverk i instituttsektoren, UoH-sektoren og totalt etter sektor og fagområde i 2001. Antall og prosent.

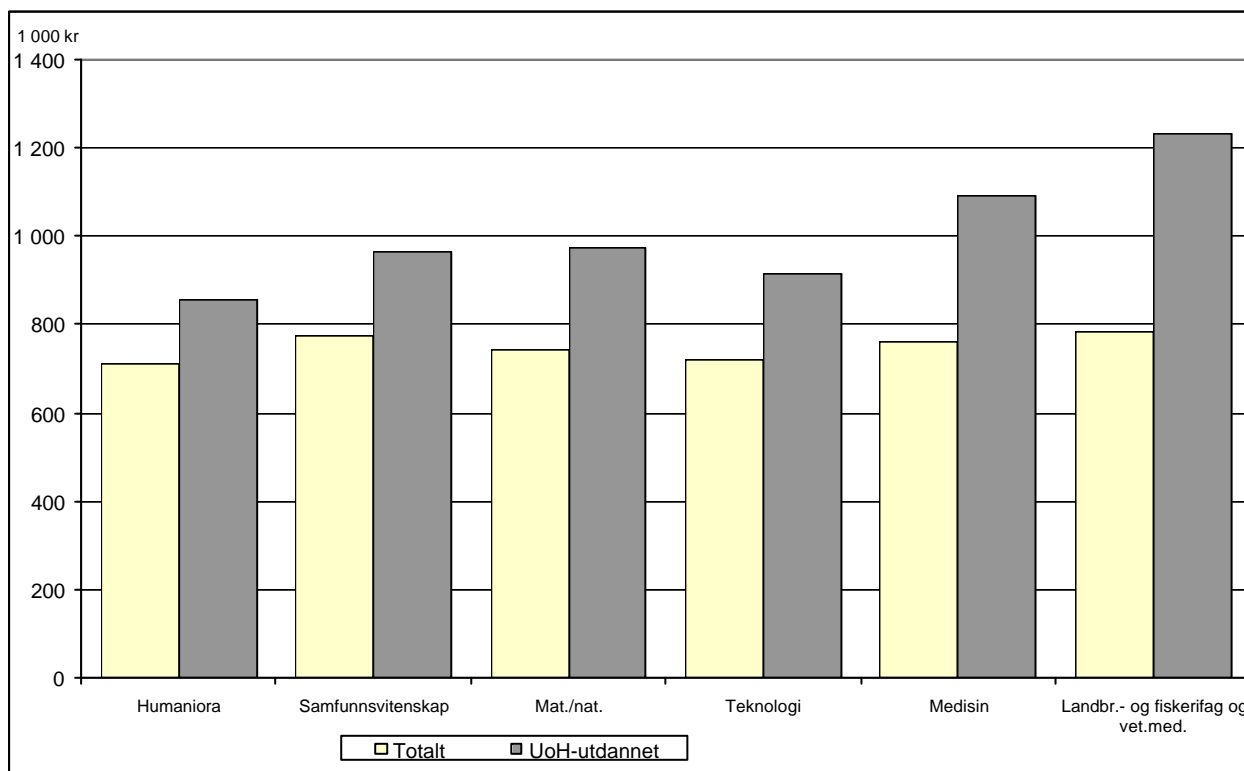
Fagområde	Totalt		Instituttsektoren		UoH-sektoren	
	Totalt	Herav UoH-utd.	Totalt	herav UoH-utd.	Totalt	Herav UoH-utd.
Humaniora	1 168	946	261	193	907	753
Samfunnsvitenskap	2 985	2 428	1 353	1 111	1 632	1 317
Matematikk/naturvitenskap	2 958	2 090	1 388	893	1 570	1 197
Teknologi	3 188	2 215	2 327	1 541	861	674
Medisin	2 607	1 826	491	350	2 116	1 476
Landbruks- og fiskeri-fag og veterinærmedisin	1 566	888	1 168	635	398	253
Totalt	14 472	10 393	6 988	4 723	7 484	5 670
Andel humaniora av total (%)	8	9	4	4	12	13

Humaniora og samfunnsvitenskap er fagområdene med høyest andel vitenskapelig/faglig personale eller forskere (i tabell 2.5 betegnet som UoH-utdannede) av totale FoU-årsverk; 81% av FoU-årsverkene ble utført av denne personalgruppen i disse fagområdene. Særlig var andelen vitenskapelig/faglig personale høy innenfor humaniora i UoH-sektoren; 83%.

2.5 Forholdet mellom FoU-utgifter og FoU-årsverk

FoU-statistikken viser ikke så store forskjeller mellom fagområdene når vi ser på driftsutgifter per totale FoU-årsverk etter fagområde, se figur 2.6. Driftsutgifter til FoU omfatter både lønn og sosiale utgifter, samt annen drift. I annen drift inngår inventar, forbruksmaterieil, bøker, tidsskrifter, samt reiseutgifter, utgifter til fyring, husleie, vedlikehold, kjøp av tjenester og annen infrastruktur.

Figur 2.6 Driftsutgifter per FoU-årsverk i UoH-sektoren etter fagområde i 2001.
1 000 kr.

Driftsutgifter per FoU-årsverk varierte mellom 711 000 kroner innenfor humaniora og 784 000 kroner innenfor landbruks- og fiskerifag og veterinærmedisin. Når vi ser på driftsutgifter til FoU fordelt på universitets- og høyskoleutdannet personale er forskjellene mellom fagområdene større. FoU-årsverk utført av dette personalet koster igjen minst innenfor humaniora; 857 000 kroner og mest innenfor landbruks- og fiskerifag og veterinærmedisin; 1 233 000 kroner.

2.6 Nærmere om humanistisk forskning ved museene

Norsk museumssektor kjennetegnes av mange, forholdsvis små museer som ofte har en lokalhistorisk tilknytning.¹⁰ Organisatorisk består sektoren av et stort mangfold av enheter: Museumsstatistikken for 2001 omfattet i alt 521 museer (SSB). Museenes selskapsformer varierer mellom stiftelser, foreninger og statlige, fylkeskommunale og kommunale virksomheter.

Kulturdepartementet opprettet 10. januar 2003 ”ABM-utvikling – Statens senter for arkiv, bibliotek og museum”. ABM skal være et kompetansesenter for arkiv, bibliotek og museum og bidra til en framtidsrettet satsing på innsamling, dokumentasjon, forskning, bevaring, tilrettelegging, formidling og profilering. Forskning er med andre ord en av mange oppgaver ved museene. I museumsstatistikken for 1995 svarte 12 museer at de hadde utarbeidet forskningsplaner, mens tallet i 1999 var øket til 109.

I 2001 omfattet FoU-statistikken 13 museer i UoH-sektoren, herav var 5 innenfor humaniora. I instituttsektoren omfattes kun de største museene av den ordinære FoU-undersøkelsen. I tillegg estimeres FoU ved en lang rekke mindre museer, se 1.2.2 for en nærmere beskrivelse av datagrunnlaget for museer i instituttsektoren.

Tabell 2.6 *Driftsutgifter til FoU ved museene i UoH-sektoren og instituttsektoren i 1991, 1999 og 2001. Mill. kr. Løpende priser. Årlig realvekst.*

Sektor	1991	1999	2001	Årlig real- vekst 1999-2001	Årlig real- vekst 1991-2001
UoH-sektor	20,8	22,0	26,2	9,1	2,3
Instituttsektor	25,4	43,7	45,5	2,0	6,0
Totalt	46,2	65,6	71,6	4,5	4,5

Tabell 2.6 viser driftsutgiftene til FoU ved museene i UoH-sektoren og instituttsektoren. Vi ser at det er i instituttsektoren vi finner den største andelen FoU-utgifter ved museene. Det er også i instituttsektoren vi finner den største årlige realveksten fra 1991 til 2001, men det er museene i UoH-sektoren som har hatt den sterkeste veksten fra 1999 til 2001.

Det har imidlertid vært forholdsvis mange organisatoriske endringer på 1990-tallet der museene har hatt ulik tilknytning til ordinære universitetsinstitutt: Noen år har enkelte museer vært integrert i ”sine” universitetsinstitutt og andre år opptrådt som egne enheter, for igjen å slutte seg til universitetsenhetene. FoU-statistikken viser at totale FoU-utgifter ved museene i UoH-sektoren har økt fra i underkant av 100 millioner kroner i 1991 til over 150 millioner kroner i 2001.

¹⁰ Det finnes imidlertid lite internasjonal statistikk på området. Ifølge ABM har det de senere årene vært et samarbeid mellom museumsorgan i Europa om å utarbeide sammenlignbar statistikk og fra neste år vil man samle inn data. SSB samler på vegne av ABM inn statistikk om norske museer.

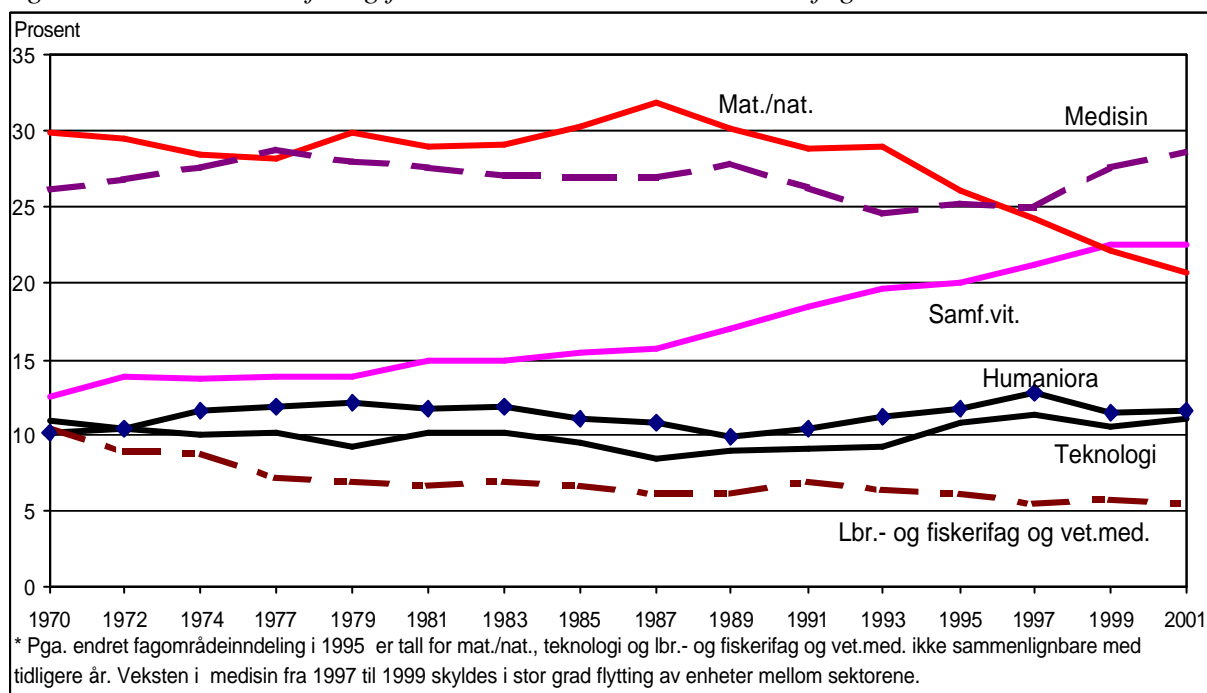
3 Nærmere om universitets- og høyskolesektoren (UoH-sektoren)

Dette kapitlet vil fokusere nærmere på ressursituasjonen innenfor humaniora i UoH-sektoren. Data vedrørende finansieringskilder, lærestedsgruppe og faggrupper innenfor humaniora presenteres her.

3.1 Humanistisk forskning i UoH-sektoren – totalbildet

Fra 1999 til 2001 var det en realnedgang i forskningsutgifter i UoH-sektoren på 2%. Av Norges totale utgifter til FoU i 2001, utgjorde forskningsinnsatsen i UoH-sektoren i underkant av 26%. I 1991 var andelen nesten 29%. Figur 3.1 viser fagområdenes andel av driftsutgifter til FoU i perioden 1970 til 2001.

Figur 3.1 Andel driftsutgifter til FoU i UoH-sektoren etter fagområde. 1970–2001.

Den største nedgangen i driftsutgifter til FoU finner vi innenfor matematikk/ naturvitenskap, særlig etter 1987, mens samfunnsvitenskap har hatt den sterkeste økningen i perioden. Fagområdet medisin utgjør med nesten 29% det største fagområdet innenfor UoH-sektoren i 2001. Andelen driftsutgifter til FoU innenfor humaniora var 10% i 1970, samme nivået som teknologi og landbruks- og fiskerifag og veterinærmedisin. Andelen humaniora steg mer enn teknologi og landbruks- og fiskerifag og veterinærmedisin på 1970-tallet og hadde en topp på 12% i 1979. På 1980-tallet var den en svak, gradvis nedgang innenfor humaniora og andelen driftsutgifter til FoU utgjorde under 10% i 1989.

På 1990-tallet har andelen ligget på over 11%. I 1997 var andelen nesten 13%, i 1999 og 2001 var andelen driftsutgifter til FoU innenfor humaniora 11,5%.

Målt i faste 1990-priser, var realveksten i driftsutgiftene til FoU i UoH-sektoren 4,8% årlig i perioden 1970–2001, mot 3,7% årlig både i perioden 1981–2001 og 1991–2001. For fagområdet humaniora har vekstratene ligget litt høyere i perioden 1970–2001 sett under ett; 5,2% årlig. I perioden 1981–2001 var vekstratene på samme nivå som for UoH-sektoren totalt; 3,6% årlig, mens humaniora med 4,9% årlig lå over vekstratene i sektoren totalt i perioden 1991–2001. Se også tabell V.3 (vedlegg 1).

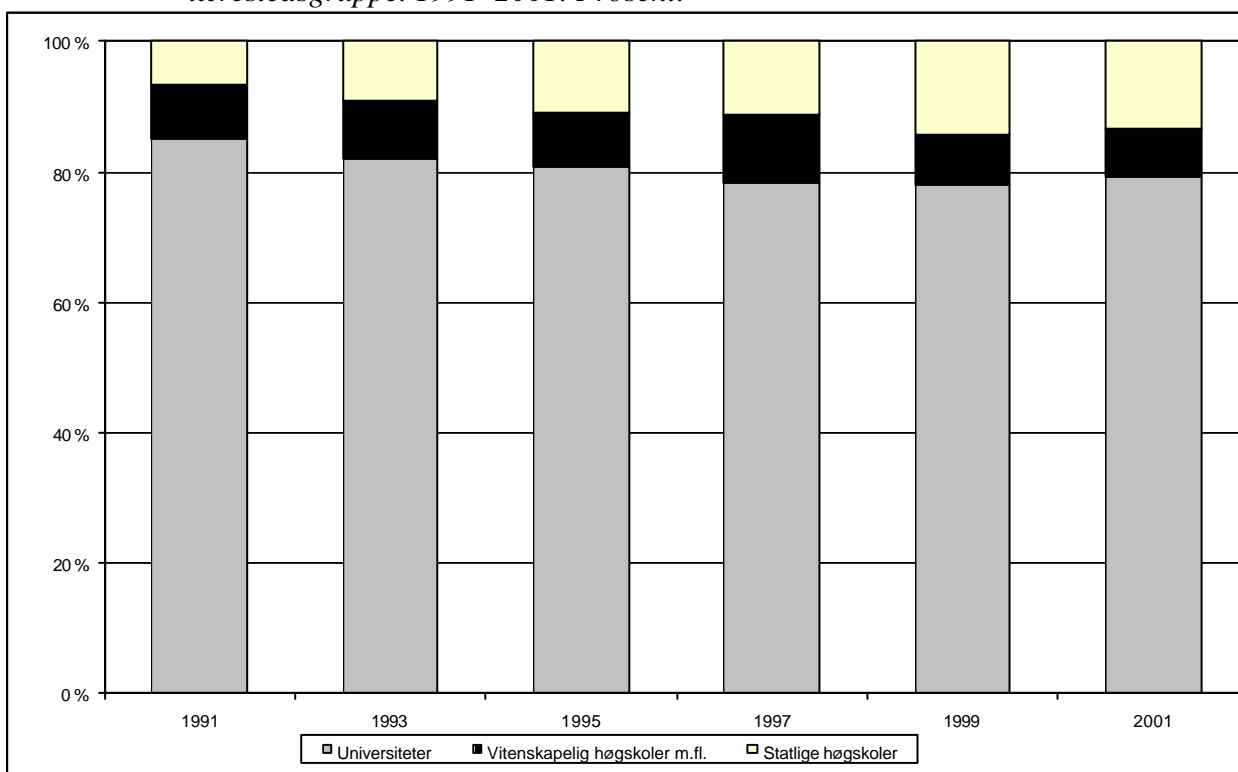
3.2 Hvor foregår den humanistiske forskning i UoH-sektoren?

I dette avsnittet går vi nærmere inn på hvor humanistisk forskning har blitt utført på 1990-tallet. Vi tar for oss lærestedsgrupper og de forskjellige humanistiske faggruppene. Opplysninger om de forskjellige finansieringskildene til humaniora inngår også.

3.2.1 Lærestedsgruppene over tid

Den største arenaen for forskning innenfor humaniora er helt klart universitetene, se figur 3.2. Andelen har gått noe ned i perioden; fra 85% i 1991 til 79% i 2001.

Figur 3.2 Totale utgifter til FoU innenfor humaniora i UoH-sektoren etter lærestedsgruppe. 1991–2001. Prosent.

Det er de statlige høgskolene som har økt sin andel av FoU-utgifter innenfor humaniora i perioden, andelen var under 7% i 1991¹¹ og 13% i 2001. Andelen humaniora ved de vitenskapelige høgskolene har vekslet mellom 8% i 1991, 10% i 1997 og 7% i 2001.

Tabell 3.1 Totale utgifter til FoU innenfor humaniora i UoH-sektoren etter lærestedsgruppe. 1991–2001. Mill. kr. Løpende priser og prosent årlig realvekst (faste 1991-priser)

Lærestedsgruppe	1991	1993	1995	1997	1999	2001	årl. %vekst 1999-2001	årl. %vekst 1991-2001
Universiteter	274,6	343,1	381,0	437,5	462,8	543,6	4,4	3,8
Vitenskapelig høgskoler m.fl.	26,6	37,1	40,3	57,5	45,2	50,9	2,2	3,4
Statlige høgskoler	21,9	38,5	51,2	62,7	85,1	91,3	-0,3	11,8
Totalt	323,1	418,7	472,5	557,6	593,1	685,8	7,5	7,8

I tabell 3.1 er tallunderlaget fra figur 3.2 gjengitt i løpende priser.

Tabell 3.2 Driftsutgifter til FoU innenfor humaniora i UoH-sektoren etter lærestedstype. 1991–2001. Løpende priser og prosent årlig realvekst (faste 1991-priser)

Lærestedsgruppe	1991	1993	1995	1997	1999	2001	årl. %vekst 1999-2001	årl. %vekst 1991-2001
Universiteter	246,9	308,9	356,6	419,6	434,4	511,1	3,6	4,0
Vitenskapelige høgskoler m.fl.	24,1	35,6	38,7	55,5	43,4	49,0	1,4	3,8
Statlige høgskoler	18,8	37,9	36,3	59,5	80,3	85,2	-1,6	12,5
Totalt	288,4	382,4	431,5	534,6	558,2	645,3	2,7	4,8

Tabell 3.2 viser driftsutgiftene til humanistisk FoU. Fra 1991 til 2001 var den største veksten i denne typen utgifter ved de statlige høgskolene, med nesten 13% gjennomsnittlig årlig realvekst. Universitetene og de vitenskapelige høgskolene hadde en årlig realvekst på omkring 4%. Fra 1999 til 2001 var det imidlertid universitetene som hadde den sterkeste veksten på i underkant av 4% årlig, mens de vitenskapelige høgskolene hadde en svak årlig realvekst på litt over 1% og de statlige høgskolene hadde en realnedgang på i underkant av 2% årlig i perioden.

En viktig forklaringsfaktor for utviklingen i driftsutgiftene til humanistisk FoU fra 1999 til 2001 er endringene av forskingsprosentene. På bakgrunn av svarene fra universitetsundersøkelsen i 2000 ble forskningsandelene i FoU-statistikken for 2001 justert ved universitetene og de største vitenskapelige høgskolene.¹² Humaniora hadde den største økningen i forskningsandel (Smeby 2001: 26). Forskningsprosenten hadde imidlertid ligget lavt innenfor humaniora i forhold til de andre fagområdene. Forskningsprosentene innenfor humaniora ble satt opp med mellom 2 og 7 prosentpoeng ved de ulike lærestedene. De

¹¹ Før 1995 omfattet kategorien "statlige høgskoler" kun distriktshøgskolene.

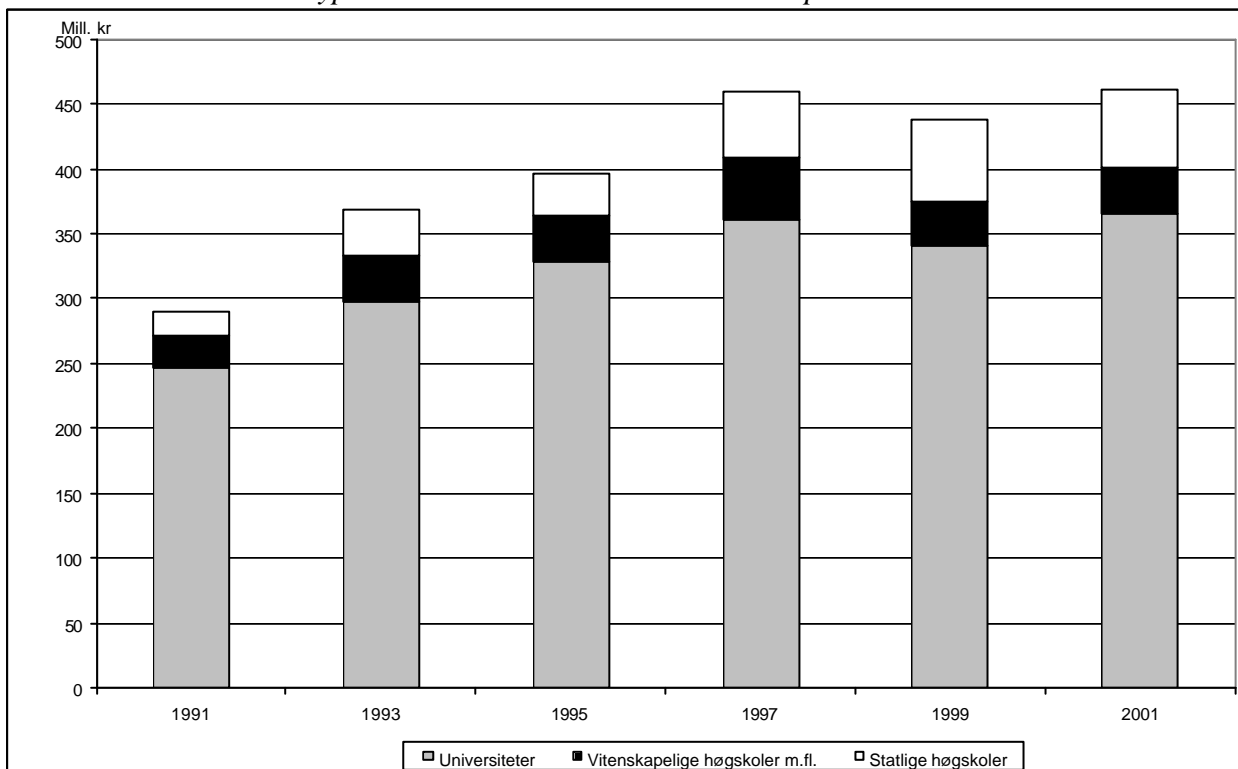
¹² NIFU har gjennomført universitetsundersøkelser i 1981, 1991 og 2000. Tidsbruksundersøkelsen er en del av universitetsundersøkelsene og resultatene brukes i henhold til Frascati-manualen til å fastsette forskningsandelene ved hvert enkelt lærested og innenfor de ulike fagområdene.

statlige høyskolene omfattes ikke av universitetsundersøkelsen og det var ingen endringer av forskningsprosentene i denne lærestedsgruppen. Fra 1999 til 2001 økte FoU-utgiftene innenfor humaniora med i overkant av 90 millioner kroner. Om lag 30 millioner kroner, eller 1/3 av veksten innenfor humaniora skyldes endringer av forskningsprosentene som følge av tidsbruksundersøkelsen i 2000.

Fra 1999 til 2001 fordeler tilveksten i driftsutgifter til FoU i humaniora seg som følger; nesten 80 millioner ved universitetene og omkring 5 millioner ved både de vitenskapelige høyskolene og de statlige høyskolene, se tabell 3.2.

Figur 3.3 gir en grafisk fremstilling av tallunderlaget i tabell 3.2, omregnet i faste 1991-priser. Vi ser at det har vært vekst i driftsutgifter til FoU innenfor humaniora fra 1991 til 1997, deretter en liten nedgang i 1999 og en vekst opp til 1997-nivå i 2001.

Figur 3.3 Driftsutgifter til FoU innenfor humaniora i UoH-sektoren etter lærestedstype. 1991–2001. Mill. kr. Faste 1991-priser.

3.2.2 Finansieringskilder på 1990-tallet

Utviklingen i finansieringskildene for humanistisk forskning i UoH-sektoren fra 1991 til 2001 vises i tabell 3.3. Den dominerende finansieringskilden er grunnbudsjettene. Andelen grunnbudsjett har vekslet mellom 78% i 1991, 84% i 1995 og 80% i 2001. Andelen forskningsrådsfinansiering har gått ned fra 17% i 1991 til 11% i 2001. I perioden 1991 til 2001 er det utlandet og andre kilder som har hatt den største veksten, selv om det i absolutte beløp har vært en nedgang i finansiering av FoU fra disse kildene i perioden 1999–2001. Det dreier seg imidlertid om små beløp; i underkant av 7 millioner kroner både

fra andre kilder og fra utlandet i 2001. Det var fra 1999 til 2001 også en nedgang i utgifter til FoU fra departementer/fylker, men andelen av finansiering fra denne kilden har ligget forholdsvis stabilt på 2–4% i hele perioden.

Tabell 3.3 Totale utgifter til FoU i humaniora i UoH-sektoren etter kilde. 1991–2001. Mill. kr. Løpende priser og prosent årlig nominell vekst.

Kilde	1991	1993	1995	1997	1999	2001	% vekst 1999-2001	% vekst 1991-2001
Næringsliv	5,0	5,8	6,1	12,2	9,9	14,8	22,3	11,5
Grunnbudsjett	252,0	330,0	397,0	457,3	474,0	557,5	8,5	8,3
Norges forskningsråd	54,4	63,6	53,4	53,9	67,0	79,5	8,9	3,9
Departement/fylker	8,6	13,6	10,9	24,2	23,6	20,1	-7,7	8,9
Andre kilder	2,1	3,1	2,4	3,4	8,6	6,8	-11,1	12,5
Utland	1,0	2,5	2,7	6,7	10,0	6,9	-16,9	21,3
Sum	323,1	418,7	472,5	557,6	593,1	685,7	3,1	7,8

Ved universiteter og vitenskapelige høyskoler finansierte Forskningsrådet 75 millioner kroner, dvs. hele 80% av offentlige utgifter eksklusive grunnbudsjettene i 2001.

Utenriksdepartementet og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet var de viktigste departementene når det gjaldt finansiering av humanistisk FoU med henholdsvis 5% og 4% av totale offentlige driftsutgifter til FoU utenom grunnbudsjettene, se tabell V.12.

Ved de statlige høyskolene var andelen driftsutgifter finansiert av eksterne kilder 6% eller 6 millioner kroner innenfor humaniora 2001, herunder var Forskningsrådet den største finansieringskilden med 4 millioner kroner.

3.2.3 Humanistiske faggrupper i 2001

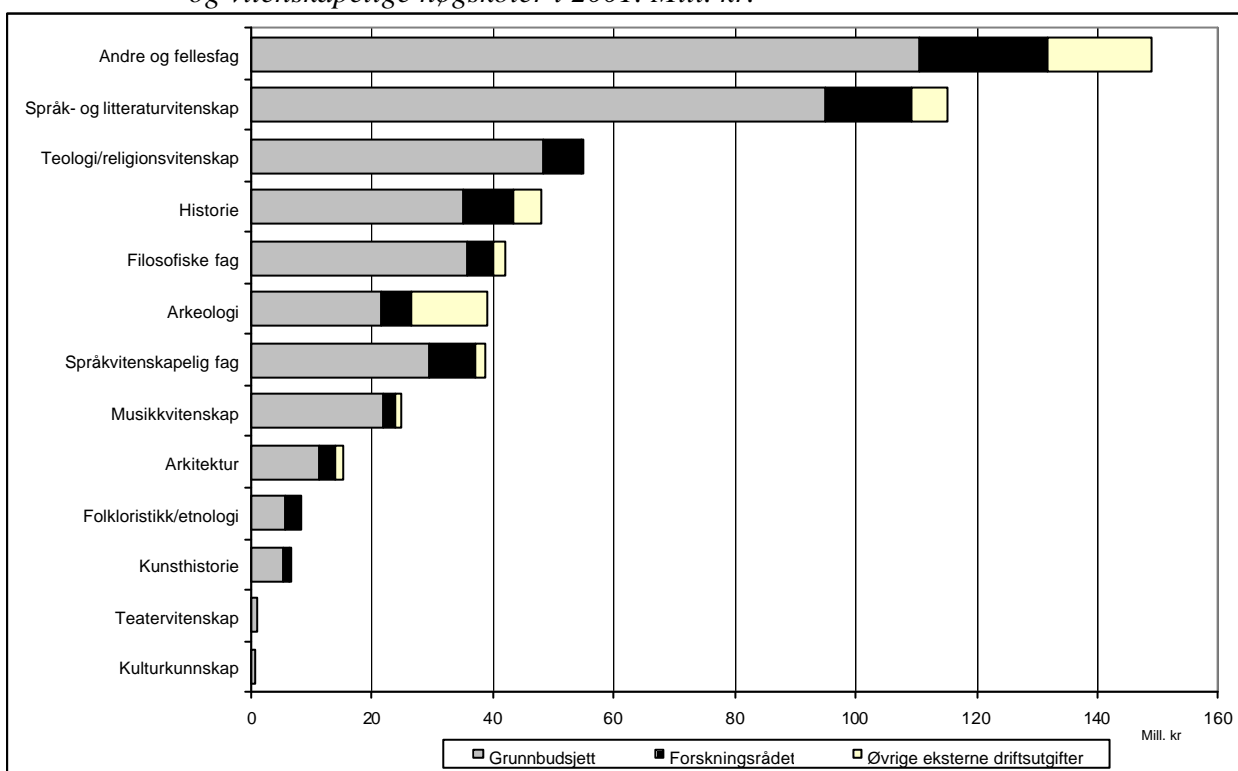
I dette avsnittet fokuserer vi på faggrupper innenfor humanistisk forskning. Forskning i UoH-sektoren er fremdeles orientert etter fagdisipliner, der enkeltinstitutt/-avdelinger forsker på relativt avgrensede fag. Dette gjør det mulig å følge utviklingen av FoU-virkenshetens faglige forankring over tid. Samtidig er en stor andel av FoU-utgiftene innenfor humanistisk forskning ikke fordelt etter nærmere spesifisert faggruppe.

Humaniora omfatter språkvitenskapelige fag, litteraturvitenskapelige fag, kulturkunnskap, historie, arkeologi, folkloristikk/etnologi, musikkvitenskap, kunsthistorie, arkitektur, teologi/religionsvitenskap, filosofiske fag, filmvitenskap og teatervitenskap. I ”språk- og litteraturvitenskap” inngår forskning ved institutter der det ikke har vært mulig å skille mellom språk- og litteraturvitenskap. For forskerpersonalet er det mulig å skille noe mer detaljert mellom disse to fagene, se kapittel 5. Faggruppene har igjen underkategorier. F.eks. omfatter språkfagene en rekke selvstendige enheter, eller språk: nordisk, norrøn, engelsk/amerikansk, andre germanistiske språk, romanske og slaviske språk, samisk språk, øst-asiatiske språk, afrikanske språk og stillehavsspråk.

Figur 3.4 viser driftsutgifter til FoU innenfor humaniora ved universiteter og vitenskapelige høyskoler fordelt på faggrupper. 150 millioner kroner eller 27% av

driftsutgiftene i humaniora falt innenfor kategorien ”andre og fellesfag – humaniora” i 2001.¹³ Den største faggruppen var språk- og litteraturvitenskap med 110 millioner kroner, etterfulgt av teologi/religionsvitenskap med 55 millioner kroner, historie med nesten 50 millioner kroner og filosofiske fag, arkeologi og språkvitenskapelige fag alle med omkring 40 millioner kroner i driftsutgifter til FoU i 2001. Musikkvitenskap hadde 26 millioner kroner i driftsutgifter til FoU i 2001, deretter fulgte arkitektur, folkloristikk/etnologi og kunsthistorie med henholdsvis 15, 8 og 7 millioner kroner i driftsutgifter til FoU. De minste fagområdene var filmvitenskap og teatervitenskap begge med mindre enn 1 millioner kroner til FoU i 2001.

Figur 3.4 Driftsutgifter til FoU innenfor humanistiske faggrupper ved universiteter og vitenskapelige høyskoler i 2001. Mill. kr.

Finansiering fra Forskningsrådet er markert sort i figur 3.7. Som andel av driftsutgifter mottok faggruppen folkloristikk/etnologi flest midler, 1/3 av driftsmidler til FoU stammet fra Forskningsrådet. Deretter fulgte kunsthistorie, språkvitenskapelige fag, arkitektur og historie alle med en andel av forskningsrådsfinansiering var i underkant av 20% i 2001.

Humaniora er fagområdet med lavest andel av ekstern finansiering i UoH-sektoren, 20% mot 36% i UoH-sektoren totalt i 2001. I 1999 hadde humaniora en andel ekstern finansiering på 21% mot 34% i UoH-sektoren totalt. Totalt utgjorde ekstern finansiering av forskning innenfor humaniora i underkant av 130 millioner kroner. Finansiering fra Norges

¹³ Kategorien uspesifisert er holdt utenfor oversiktene i dette avsnittet. For 2001-statistikken utgjorde de uspesifiserte midlene 17,1 mill. kr innenfor humaniora ved universitetene.

forskningsråd utgjorde nesten 80 millioner kroner eller over 60% av ekstern finansiering av FoU. Etter forskningsrådsfinansiering er finansiering fra departementer mv. (inkl. fylker og kommuner) den største eksterne finansieringskilden innenfor arkeologi og musikkvitenskap. Næringslivet finansierte i alt 15 millioner kroner til humanistisk forskning i 2001, herav nesten halvparten innenfor arkeologi.

Av i alt 7 millioner fra utlandet var halve beløpet innenfor ”andre og fellesfag – humaniora”, mens finansiering fra utlandet utgjorde en forholdsvis stor andel ekstern finansiering innenfor filosofiske fag. Det er likevel snakk om svært små beløp. EU finansierte FoU for i underkant av 2 millioner, herav var 1 million innenfor filosofi og 1 million innenfor ”andre og fellesfag – humaniora”.

3.2.4 Forskning innenfor humaniora etter lærestedstype og faggruppe

Av i alt 5 620 millioner kroner i driftsutgifter til FoU i UoH-sektoren i 2001, utgjorde humaniora 645 eller nesten 12%. Humaniora ved de statlige høgskolene utgjorde 85 millioner kroner eller 14% av driftsutgifter til FoU totalt ved de statlige høgskolene. Bortsett fra noen få enheter har ikke FoU-statistikken inndeling i faggrupper ved de statlige høgskolene. De vitenskapelige høgskolene har med 7% en mindre andel av sine driftsutgifter til FoU innenfor humaniora enn de statlige høgskolene og universitetene. Driftsutgifter til FoU innenfor humaniora ved de vitenskapelige høgskolene omfatter musikkvitenskap ved Norges musikkhøgskole, humaniora-delen av arkitektur ved Arkitekthøgskolen i Oslo og teologi/religionsvitenskap ved de private vitenskapelige høgskolene; Det teologiske Menighetsfakultetet, Misjonshøgskolen i Stavanger, Norsk Lærerakademi og Diakonhjemmets høgskolesenter. Blant universitetene er det Universitetet i Oslo som med 230 millioner kroner eller 13% hadde den største andelen av sin FoU-virksomhet innenfor humaniora i 2001. Ved Universitetet i Bergen var 110 millioner kroner eller 12% innenfor humaniora, ved UiTø 65 millioner kroner eller 12% og ved NTNU var 105 millioner eller 10% av driftsutgiftene til FoU innenfor humaniora.

Det er universitetene som står for bredden innenfor humaniora, særlig Universitetet i Oslo har FoU innenfor mange faggrupper. De vitenskapelige høgskolene er dominerende innenfor teologi/ religionsvitenskap. Totalt 30% av driftsutgifter i humaniora var ikke fordelt på faggruppe; ”andre og fellesfag – humaniora” og uspesifisert. Førstnevnte inneholder midler som miljøene oppgir å være innenfor humaniora, uten at faggruppen er nærmere spesifisert, eller den kan være oppgitt å være innenfor flere samfunnsvitenskapelige faggrupper uten at noen overskrider 50% og blir dermed tilordnet gruppen ”andre og fellesfag – humaniora”, se også metodeavsnittet. Uspesifiserte midler er overheadmidler (infrastrukturmidler) ved humanistiske fakulteter over universitetenes grunnbudsjetter.

Ved universitetet i Oslo var språk- og litteraturvitenskap det største definerte fagområdet i 2001 med 45 millioner kroner eller 20% av driftsutgiftene til FoU innenfor humaniora, deretter fulgte språkvitenskapelige fag som særlig omfatter lingvistiske enheter, historie,

teologi/religionsvitenskap og filosofiske, alle med omkring 20 millioner kroner eller 8–9% av driftsutgiftene til FoU innenfor humaniora.

Den største faggruppen innenfor humaniora ved Universitetet i Bergen var ”andre og fellesfag – humaniora” med nesten 50% av driftsutgiftene til FoU, ellers var språk- og litteraturvitenskap samt historie de største fagområdene innenfor humaniora i 2001.

Ved Universitetet i Tromsø var språk- og litteraturvitenskap, historie og filosofi de største spesifiserte fagområdene. NTNU hadde den største konsentrasjonen av arkeologi med 17 millioner kroner i driftsutgifter til FoU i 2001.

Tabell 3.5 Driftsutgifter til FoU innenfor humaniora, andel ”andre og fellesfag – humaniora” og spesifisert faggruppe etter lærestedstype i 2001. Mill. kr og prosent.

Kategori	Universiteter*	Vitenskapelige		Statlige	Sum
		høgskoler	høgskoler		
Totalt humaniora (mill. kr)	511,1	48,9	85,3	645,3	
Herav "Andre og fellesfag – humaniora" (mill. kr)	142,7	6,1	77,8	226,6	
Andel "andre og fellesfag – humaniora" (%)	28	12	91	35	
Andel humaniora spesifisert på faggrupper (%)	72	88	9	65	
Totalt (%)	100	100	100	100	

* Utenom uspesifisert humaniora 17,5 mill. kr.

Ved universitetene var litt under en tredjedel eller i alt 140 millioner kroner av driftsutgiftene til FoU innenfor humaniora klassifisert i samlekategorien ”andre og fellesfag – humaniora”. Hoveddelen av disse midlene – 75 millioner kroner – var ved ”vanlige” institutter uten spesifiser faggruppe. Humaniora ved ulike sentre utgjorde 26 millioner kroner. Ved museene ble det registrert 24 millioner kroner og ved fakultetene 18 millioner kroner. Ved de vitenskapelige høgskolene er det særlig ved kunsthøgskolene vi finner humaniora klassifisert i kategorien ”andre og fellesfag – humaniora”.

Tabell 3.6 Driftsutgifter til FoU i humaniora fordelt på lærestedstype og hovedfinansieringskilde i 2001. Mill. kr.

Hovedfinansieringskilde	Universiteter	Vitenskapelige		Statlige	Totalt
		høgskoler m.fl.	høgskoler		
Grunnbudsjett	394,0*	44,2	79,4	517,6	
Ekstern finansiering	117,1	4,8	5,8	127,7	
Sum	511,1	49	85,2	645,3	

* Utenom uspesifisert humaniora 17,5 mill. kr.

I tabell 3.6 er driftsutgifter til FoU i humaniora fordelt på grunnbudsjett og eksterne midler. Grunnbudsjettet er for alle lærestedstyper klart den viktigste kilden til finansiering av humanistisk forskning, kun ved universitetene har ekstern finansiering noe omfang og utgjorde totalt 23% av driftsutgiftene til FoU i 2001.

Tabell 3.7 Driftsutgifter til FoU ved universitetene etter faggruppe innenfor humaniora. 1991–2001. Mill. kr. Faste 1991-priser.

Faggruppe	1991	1993	1995	1997	1999	2001
Språkvitenskapelige fag,						
lingvistikk	22,5	29,8	26,1	31,5	29,5	38,8
Kulturkunnskap	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,6
Historie	28,1	30,2	35,9	38,3	47,8	47,9
Arkeologi	19,4	26,5	29,7	30,9	40,9	39,2
Folkloristikk	9,0	11,5	12,0	8,1	6,5	8,2
Musikkvitenskap	8,9	7,8	9,2	14,4	13,3	18,1
Kunsthistorie	4,5	6,1	7,6	7,5	4,9	6,6
Arkitektur	5,7	5,8	7,3	7,6	7,0	11,5
Teologi/religionsvitenskap	10,2	15,2	18,9	18,8	18,6	22,6
Filosofiske fag	14,4	16,2	19,7	29,8	37,9	42,1
Teatervitenskap	1,7	1,7	2,3	2,4	1,4	0,8
Språk- og litteraturvitenskap	70,5	91,2	99,2	96,6	101,0	114,5
Andre og felles fag, uspesifisert	23,8	35,9	53,4	102,6	109,4	142,7
Humaniora uspesifisert	28,1	30,4	35,3	31,1	16,3	17,5
Totalt	246,9	308,9	356,5	419,6	434,4	511,1

Tabell 3.7 viser utviklingen i driftsutgifter til FoU for humanistiske miljøer ved universitetene i perioden 1991 til 2001 i faste 1991-priser. En stor andel driftsutgifter til FoU er innenfor "andre og fellesfag – humaniora". Andelen har her steget fra 10% i 1991 til nesten 30% i 2001. Dette skyldes blant annet en økning av humanistisk forskning ved ulike typer sentre, se kapittel 3.3. En større andel av forskningen ved universitetene er i dag tverrvitenskapelig også innenfor humaniora og det kan være vanskelig å spesifisere fagtilknytningen nærmere. Den største faggruppen ved universitetene er språk og litteraturvitenskap, som andel av totale driftsutgifter til FoU har denne gått ned fra 29% i 1991 til 22% i 2001. Historie er et stort fagområde innenfor humaniora ved universitetene. Andelen innenfor historie har gått noe ned fra 11% av totale driftsutgifter til FoU innenfor humaniora i 1991 til 9% i 2001. Innenfor filosofiske fag har det vært en økning i andel driftsutgifter til FoU i humaniora fra 6 til 8% fra 1991 til 2001. Fra 1999 til 2001 har det vært størst vekst innenfor arkitektur, musikkvitenskap og kunsthistorie, mens den har vært nedgangen i driftsutgiftene til FoU innenfor teatervitenskap, arkeologi og historie.

3.3 Nærmere om forskningsvirksomheten innenfor humaniora

Forskningssamarbeidet ved universitetene har de senere årene endret seg. I randsonen av universitetenes virksomhet er det opprettet flerfaglige sentre og det oppstår nye publiseringsmønstre. Fagdisipliner har tradisjonelt utgjort rammeverket for forskning UoH-sektoren. Nye typer forskningsproblemer og samfunnsmessige utfordringer har skapt behov for enheter av mer tverrfaglig eller flerfaglig karakter.¹⁴ Denne utviklingen er nok i sterkere grad til stede innenfor de mat./nat. og medisin og samfunnsvitenskap enn humaniora. Men også innenfor humaniora har andelen som ikke spesifiseres på

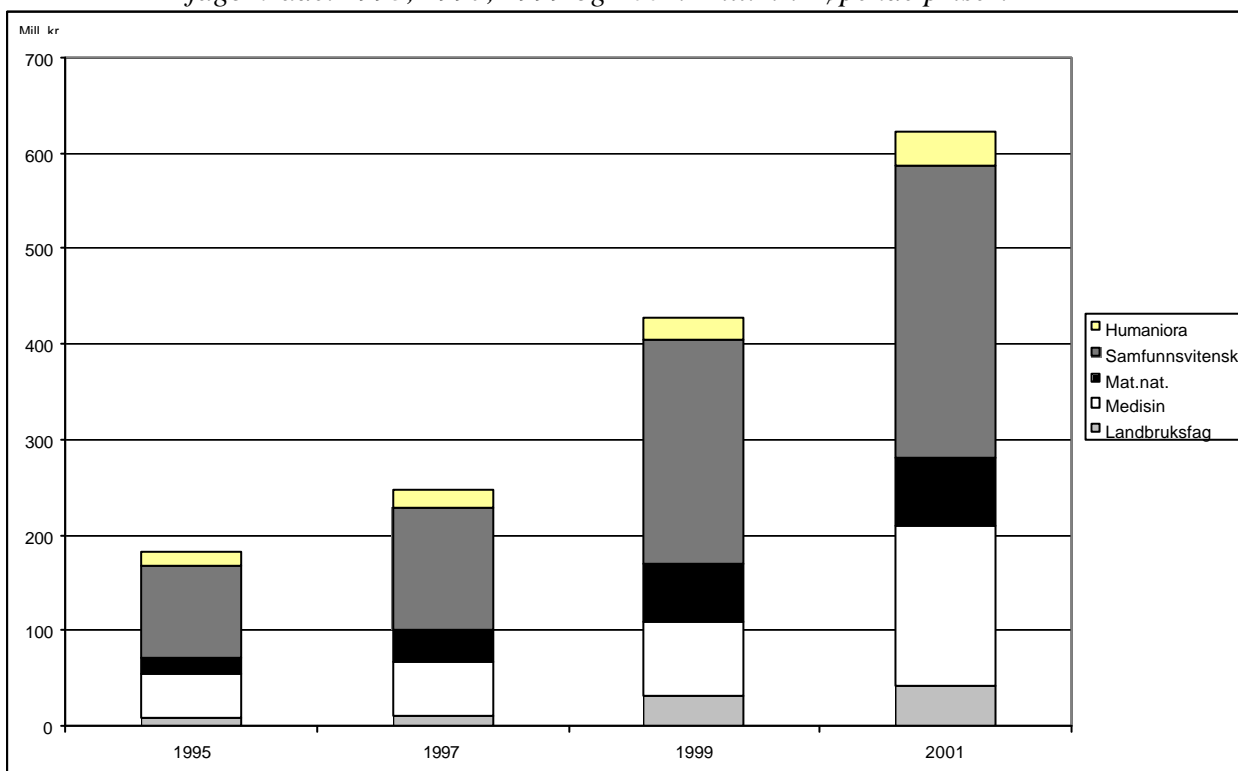
humanistisk faggruppe, men innenfor samlekategorien ”andre og fellesfag – humaniora”, økt gjennom 1990-tallet.

Tabell 3.8 FoU-utgifter totalt, innenfor humaniora og ved flerfaglige sentre innenfor humaniora. 1995, 1997, 1999 og 2001. Løpende priser og prosent årlig realvekst.

Utgiftsart	1995	1997	1999	2001	% årlig	% årlig
					realvekst	realvekst
FoU-utgifter alle fagområder	4 139,1	4 845,8	5 819,4	6 274,2	2,8	-0,8
FoU-utgifter humaniora	472,5	557,6	593,1	685,7	2,1	2,7
Herav: FoU-utgifter flerfaglige hum. sentre	14,5	18,3	22	35,5	11,4	21,4
FoU-utgifter andre hum. institutter	458,0	539,3	571,1	650,2	1,7	2,0

Veksten innenfor de flerfaglige enhetene har vært sterkere enn innenfor andre enheter i humaniora. Det er fremdeles en forholdsvis liten andel humanistisk forskning som foregår ved de flerfaglige sentrene, andelen har vokst fra 3% i 1995 til 5% i 2001, se figur 3.5.

Figur 3.5 Totale FoU-utgifter ved flerfaglige sentre i UoH-sektoren etter fagområde. 1995, 1997, 1999 og 2001. Mill. kr. Løpende priser.

Enhetene i figur 3.5 er enten tilknyttet randsonen, eller de er sentre av tverrvitenskapelig karakter. Vi ser at samfunnsvitenskap er det største fagområdet for denne typen enheter. Totalt 81 enheter av flerfaglig karakter fantes i UoH-sektoren i 2001. Dette innebærer en dobling i antall enheter fra 1995.

¹⁴ Aksnes, Sundnes (1998): 27, Wendt (2001): 37.

Resultatene fra universitetsundersøkelsene¹⁵ viser at publiseringsmønsteret innenfor samfunnsvitenskap har endret seg mest og nå tar etter de naturvitenskapelige fagene, mens humaniora er mest ulik de andre fagområdene. Innenfor vitenskapelig publisering øker artikkelpublisering og andelen samforfatterskap og internasjonal publisering. Bokpublisering og aleneforfatterskapet er mer utbredt innenfor humaniora og i noe mindre grad samfunnsvitenskap enn innenfor de andre fagområdene.

¹⁵ Kyvik, S. (2001): 18 ff.

4 Nærmere om humaniora i instituttsektoren

Som vist i kapittel 2 er det kun en liten andel – i overkant av 20% – av totale driftsutgifter til FoU innenfor humaniora som utføres i instituttsektoren. Ved enhetene med innslag av humanistisk FoU er andelen humaniora høyest ved museene: all aktivitet er her klassifisert som humaniora, se tabell 4.1. Tabell 4.2 gir nærmere detaljer om innslaget av humaniora og vi ser at det kun er 2 forskningsinstitutter som har mer enn 50% humaniora, mens det er 5 øvrige institusjoner med FoU som har et så høyt innslag av humaniora

Tabell 4.1 Driftsutgifter til FoU ved enheter med innslag av FoU innen humaniora i instituttsektoren i 2001. Totale driftsutgifter og herav til humaniora etter type institusjon. Mill. kr.

Type institusjon	Totale driftsutgifter	herav humaniora	Andel humaniora
Forskningsinstitutter ¹	288,2	91,7	32 %
Øvrige institusjoner med FoU	57,1	24,1	42 %
Museer	63,7	63,7	100 %
Totalt	409,0	179,5	44 %

¹ Omfatter institutter som rapporterer nøkkeltall til Norges forskningsråd etter Retningslinjer for statlig finansiering av forskningsinstitutter.

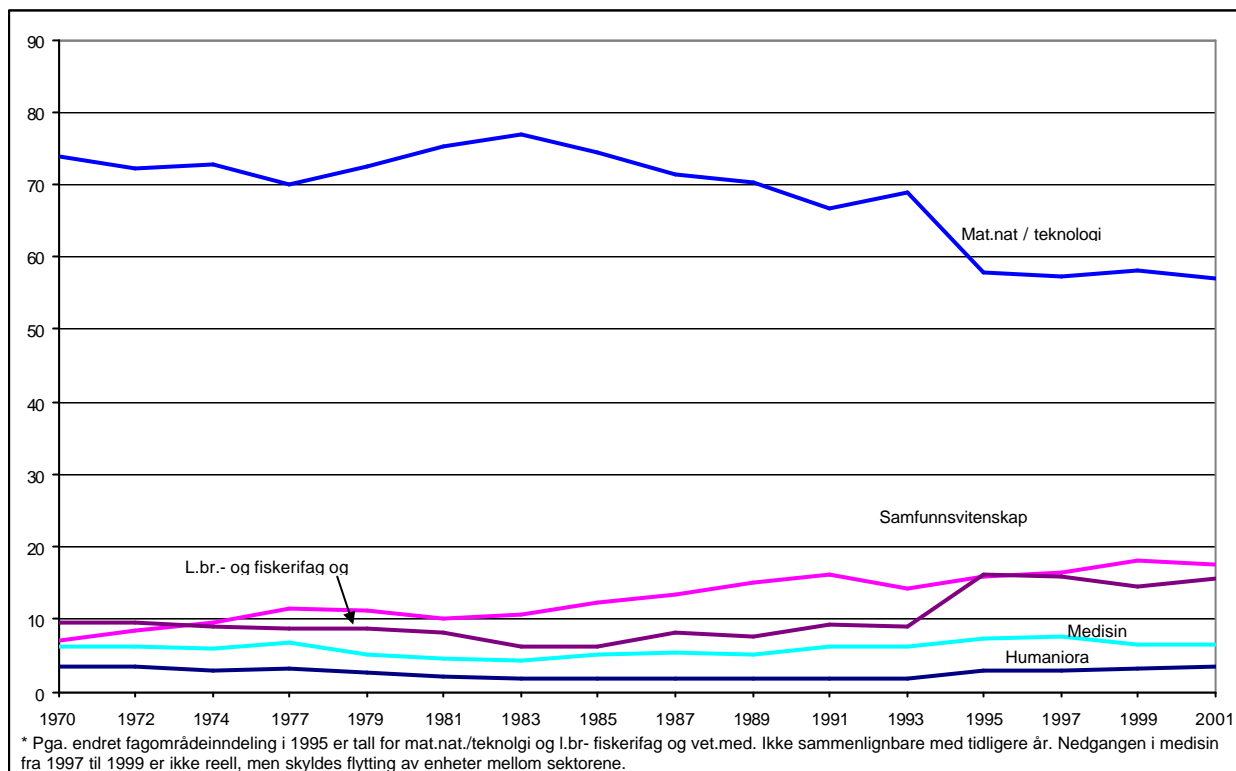
Tabell 4.2 Forskningsinstitutter og institusjoner med FoU med innslag av FoU innen humaniora i instituttsektoren i 2001. Etter humanioras andel av totale driftutgifter til FoU og type institusjon. Antall enheter.

Type institusjon	Humanioras andel av total FoU			Totalt
	Under 20 prosent	20-50 prosent	Mer enn 50 prosent	
Forskningsinstitutter ¹	6	3	2	11
Øvrige institusjoner med FoU	1	3	5	9
Totalt	7	6	7	20

¹ Omfatter institutter som rapporterer nøkkeltall til Norges forskningsråd etter Retningslinjer for statlig finansiering av forskningsinstitutter.

Av figur 4.1 ser vi at humanioras andel helt siden 1970 har vært stabil omkring 2-4% av driftsutgifter til FoU i instituttsektoren. I instituttsektoren er det kun finansiering vi kan knytte direkte til fagområde, da det spørres om dette på spørreskjema. Som for de andre fagområdene i instituttsektoren klassifiseres ikke forskning innenfor humaniora innenfor faggruppe. Sektoren er anvendt og utfører i mindre grad forskning etter de tradisjonelle fagdisiplinene.

Figur 4.1. *Andel driftsutgifter til FoU i instituttsektoren etter fagområde.* 1970–2001. Prosent.*

I tabell 4.3 er driftsutgiftene til FoU fordelt på institusjonstype. Vi ser at den største veksten fra 1999 til 2001 har vært innenfor forskningsinstitutter underlagt retningslinjer for statlig finansiering, se vedlegg 2 for oversikt over hvilke enheter som inngår. Veksten har i denne gruppen vært på nesten 10%, mens veksten totalt innenfor humaniora var 5%. En stor del av forskningen innenfor de mange museene estimeres på grunnlag av tidligere undersøkelser. Det er således en viss usikkerhet knyttet til FoU-omfanget ved museene.

Tabell 4.3 *Driftsutgifter til FoU ved institutter i instituttsektoren med humanistisk fagtilknytning etter utførende institusjonsgruppe. 1999–2001. Mill. kr. Løpende priser og prosent årlig realvekst.*

Institusjonstype	1999	2001	% årlig realvekst
Forskningsinstitutter underlagt regningslinjer for statlig finansiering	69,0	91,7	9,5
Museer	56,6	63,7	0,7
Øvrige institusjoner med FoU	20,9	24,1	2,0
Totalt	146,5	179,5	5,1

Tabell 4.4 viser finansieringskilder for humaniora i instituttsektoren i 2001. Det offentlige finansierte mer enn 80% av den humanistiske forskningen i 2001. For museene utgjør finansieringen fra offentlige kilder (departementer, fylker og kommuner) 94% av finansieringen. Finansieringen fra Forskningsrådet og næringslivet går nesten utelukkende til forskningsinstituttene, mens øvrige institusjoner med FoU har det største bidraget fra utlandet.

Tabell 4.4 Driftsutgifter til FoU ved institutter i instituttsektoren med humanistisk fagtilknytning etter finansieringskilde og type institusjon. Mill. kr.

Type	Totalt	Nærings- livet	Offentlige kilder			Andre	Utland
			Totalt	Dep., fylker, kommuner	Norges Forskningsråd		
Forskningsinstitutter ¹	91,7	21,5	67,5	46,5	21,0	0,4	2,3
Øvrige institusjoner med FoU	24,1	2,6	18,0	16,4	1,6	0,0	3,5
Museer	63,7	2,5	60,2	59,9	0,3	0,7	0,3
Totalt	179,5	26,6	145,7	122,8	22,9	1,1	6,1

Kilde: NIFU/FoU-statistikk

¹ Omfatter institutter som rapporterer nøkkeltall til Norges forskningsråd etter Retningslinjer for statlig finansiering av forskningsinstitutter.

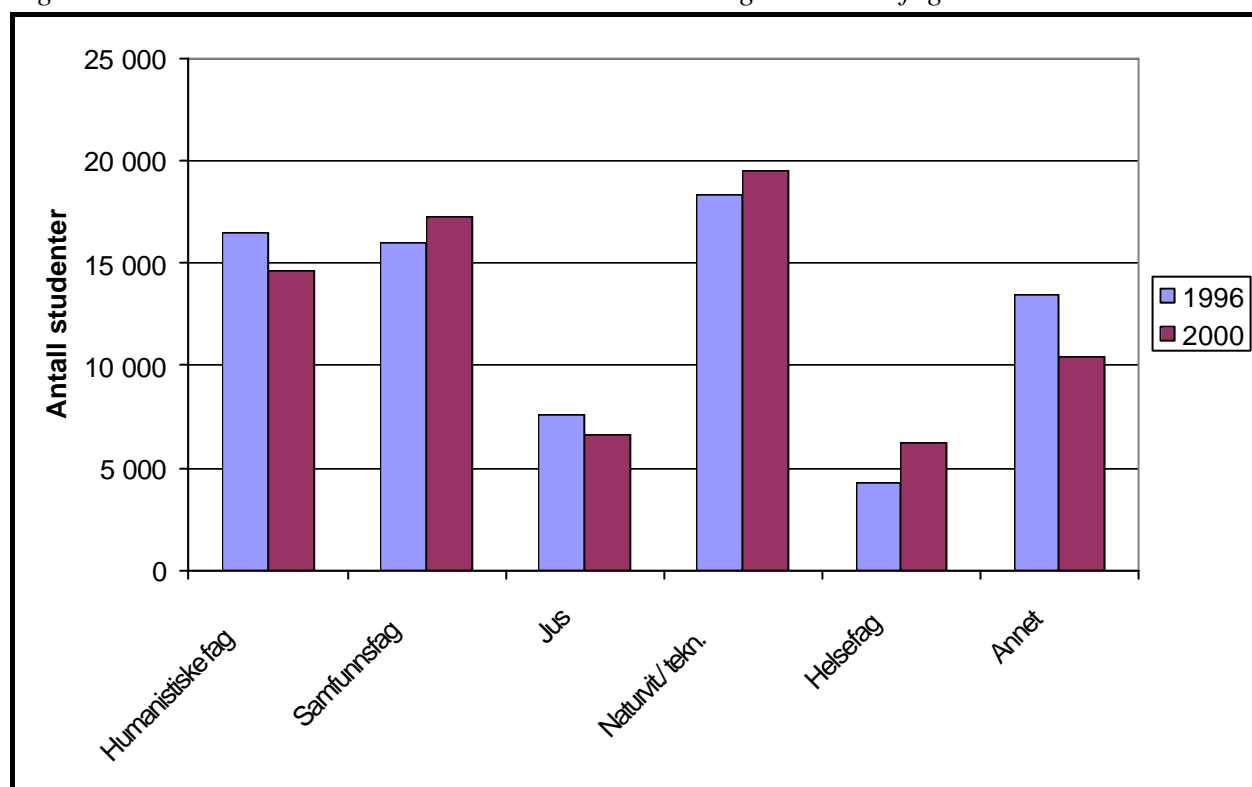
5 Forskerpersonalet i humaniora

I dette kapitlet ser vi nærmere på forskerpersonalet innenfor humaniora. Vi skiller mellom faggrupper, stillingstyper og utdanningsbakgrunn. NIFUs forskerpersonalregister er et individregister som omfatter alt faglig og vitenskapelig personale i universitets- og høgskolesektoren og forskerpersonalet i instituttsektoren. Forskerpersonalregisteret inneholder kun personer med stilling som normalt krever høyere grads eksamen eller tilsvarende.

5.1 Studenter

Antall studenter innenfor humanistiske fag ved universitetene sank mellom 1996 og 2000 fra 17 000 til under 15 000.

Figur 5.1 Antall studenter ved universiteter i 1996 og 2000 etter fagområde.

Fra 1995/96 til 2001/2002 har antallet utenlandsstudenter økt med nesten 60%, se tabell 5.1. Den største relative endringer finner vi innenfor samfunnsvitenskap der det har vært over 90% vekst. Økningen innenfor humaniora/undervisning har vært noe lavere enn gjennomsnittet (45%). Andelen studenter som reiser til utlandet for å ta en utdanning innenfor humaniora/undervisning har i perioden gått noe ned; fra 18 til 16,5%. Kunst- og mediefag utgjør en betydelig andel av dagens utenlandsstudenter.

Tabell 5.1 Antall utenlandsstudenter innenfor ulike fag 1995/1996 og 2001/2002 og prosentvis endring i perioden.

Fagområde	1995/1996	2001/2002 til 2001/2002	Endring i % fra 1995/96
Medisin/helsefag	2 009	3 530	76
Merkantile fag	1 529	2 793	83
Samfunnsfag	1 396	2 676	92
Humaniora/undervisning	1 692	2 448	45
Teknologi/realfag	1 548	1 734	12
Landbr.- og fiskerifag og vet.med.	225	387	72
Annet	910	1249	37
Totalt	9 309	14 817	59

Kilde: Lånekassen

5.2 FoU-personale i instituttsektoren og UoH-sektoren samlet

I 2001 deltok 48 400 personer i FoU i Norge. Av disse var 18 000 i næringslivet, 9 300 i instituttsektoren og 21 100 i UoH-sektoren. Det UoH-utdannede personalet utgjorde nesten 6 100 i instituttsektoren, nesten 15 200 i UoH-sektoren og nesten 13 400 i næringslivet.

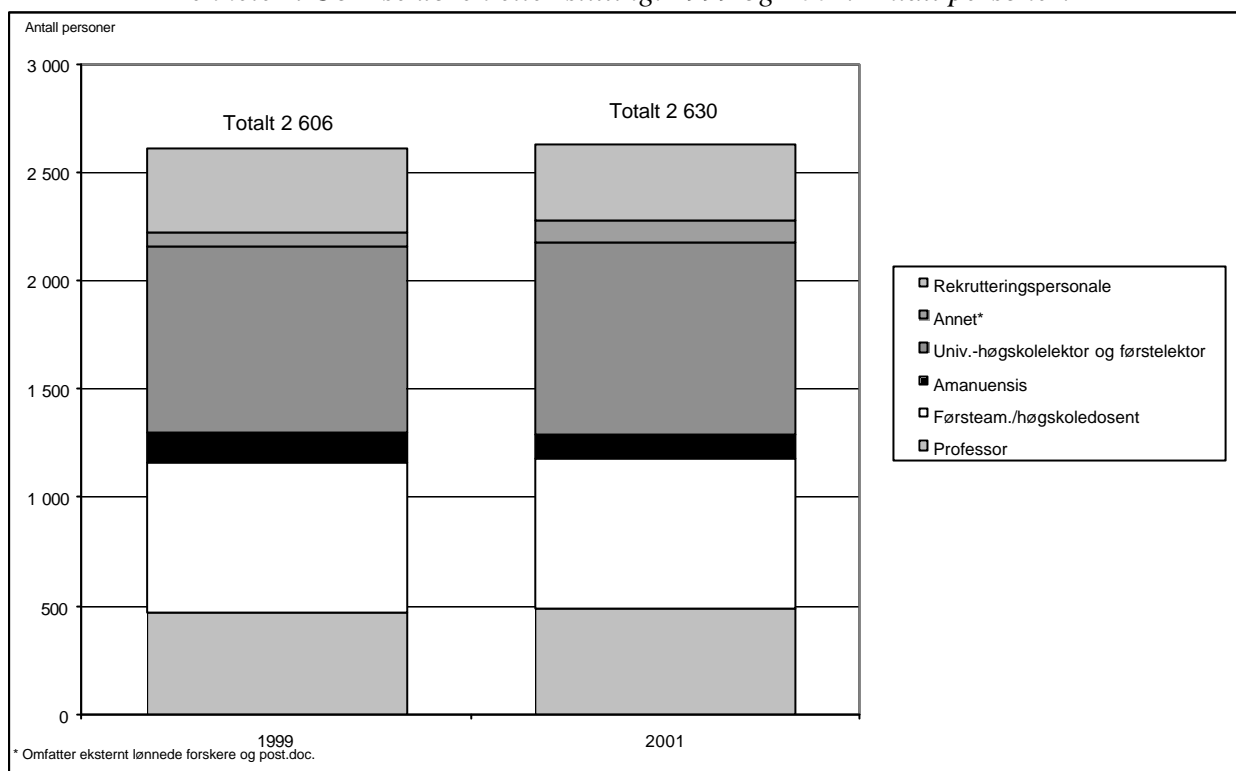
Innenfor humanistiske enheter var det i 2001 til sammen 2 630 personer i vitenskapelige/faglige stillinger i UoH-sektoren, av disse hadde 1 890 personer humanistisk utdanning. Av de 2 630 personene var 40% kvinner. I UoH-sektoren totalt var det til sammen 2 327 personer i en vitenskapelig/faglig stilling som hadde humanistisk utdanning. Kvinneandelen her var 41 %.

I instituttsektoren var det 420 personer i forsker/faglig stilling i enheter klassifisert under humaniora i 2001. Av disse var 45% kvinner. 459 personer i forsker/faglig stilling hadde humanistisk utdanning i instituttsektoren i 2001. Kvinneandelen var her på 44%.

5.3 FoU-personale i UoH-sektoren

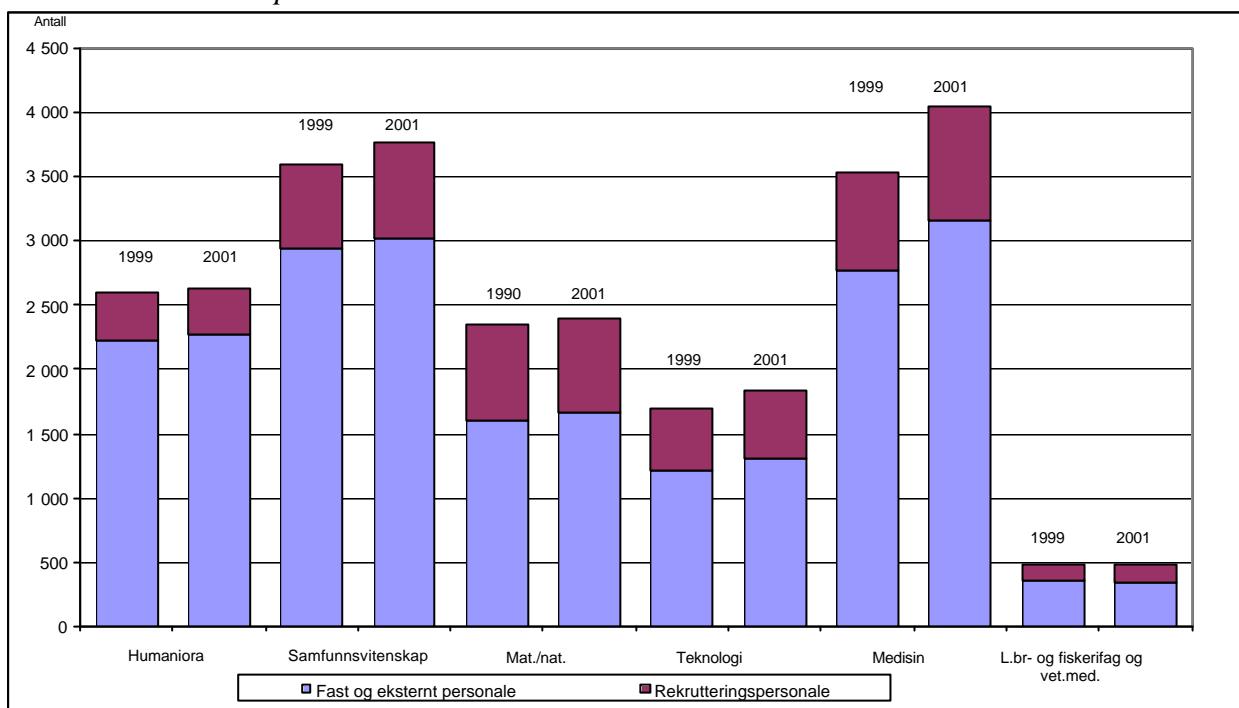
Det vitenskapelig/faglige personalet innenfor humaniora utgjorde 2 630 personer i 2001. Tilsvarende tall for 1999 var 2 606. Det faste personalet utgjorde 2 201 eller 84%, mot 2 167 eller 83% i 1999. 489 professorer ble lønnet over grunnbudsjett i 2001. Tilsvarende tall for 1999 var 472. Figur 5.2 viser det vitenskapelige personalet etter stillingskategorier i 1999 og 2001.

Figur 5.2 *Personale i vitenskapelige og faglige stillinger innenfor humanistiske enheter i UoH-sektoren etter stilling. 1999 og 2001. Antall personer.*

I UoH-sektoren var det en økning på 24 personer innenfor humaniora fra 1999 til 2001. Størst var økningen innenfor kategorien annet som omfatter eksternt lønnete forskere og post.doc; det er særlig innenfor sistnevnte stillingskategori vi finner en økning i antall personer. Den største nedgangen fant sted innenfor amanuensis-gruppen. Bruken av stillingsgruppen amanuensis er i på vei ut som egen stillingskategori i den norske UoH-sektoren. Det var ellers en nedgang fra 385 til 358 personer innenfor kategorien rekrutteringspersonale. Både antall UoH-stipendiater og forskningsrådsstipendiater gikk ned fra 142 til 117 personer, se også tabell V.14. Det eksternt finansierte personalet omfattet 230 personer i 2001. I 1999 var det totalt 252 eksternt lønnete personer. I 2001 ble i alt 153 personer finansierte av Forskningsrådet innenfor humaniora (inkl. 6 studentstipendiater). I 1999 ble 170 personer finansierte av Forskningsrådet (inkl. 16 studentstipendiater).

Figur 5.3 Vitenskapelig/faglig personale i UoH-sektoren for fast og eksternt personale og rekrutteringspersonale etter fagområde. 1999 og 2001. Antall personer.

Figur 5.3 viser fordelingen mellom rekrutteringspersonale og totalt vitenskapelig personale for alle fagområder i 1999 og 2001 i UoH-sektoren. Rekrutteringspersonalet omfatter foruten stipendiater og vitenskapelige assistenter også studentstipendiater. Totalt har det fra 1999 til 2001 vært sterkest vekst i det vitenskapelige personale for medisin, etterfulgt av samfunnsvitenskap og teknologi. For rekrutteringspersonalet var den største veksten også innenfor medisin og samfunnsvitenskap, mens humaniora hadde den største negative veksten med en nedgang på 27 personer. Også fagområdet matematikk/naturvitenskap hadde en liten nedgang i antall rekrutteringspersonale fra 1999 til 2001; nedgangen var på 4 personer.

I tabell 5.2 er personalet ved humanistiske enheter i 2001 fordelt på lærestedstype, faggruppe og sammenlignet med totaltall for 1999. I alt 950 personer, eller 36% av personalet hadde sin arbeidsplass ved de statlige høyskolene, 50% var ved universitetene og 14% ved de vitenskapelige høyskolene. I 1999 var fordelingen på lærestedstyper henholdsvis 34%, 51% og 15%. En stor andel av universitets- og høyskolelektorene arbeider innenfor humaniora ved de statlige høyskolene, se figur 5.3. Se vedlegg 2 som viser hvilke enheter som inngår i gruppen vitenskapelige høyskoler m.fl.

Tabell 5.2 Vitenskapelig/faglig personale per 01.10.01 innenfor humanistiske enheter i UoH-sektoren etter faggruppe og lærestedsgruppe. Totalt 1999. Antall personer.

Enhetenes faggruppetilhørighet	Totalt	Universiteter	Vit. høgsk. m.fl.	Statlig høgsk.
Språkvitenskapelig fag	337	293	17	27
Litteraturvitenskapelige fag	159	154	0	5
Kulturkunnskap	21	19	1	1
Historie	139	131	0	8
Arkeologi	83	83	0	0
Folkloristikk/etnologi	21	21	0	0
Musikkvitenskap	193	56	110	27
Kunsthistorie	22	20	2	0
Arkitektur	63	35	28	0
Teologi/religionsvitenskap	137	58	79	0
Filosofiske fag	134	134	0	0
Filmvitenskap	7	0	0	7
Teatervitenskap	7	3	0	4
Andre og fellesfag hum., uspesifisert	1 307	307	128	872
Totalt 2001	2 630	1 314	365	951
Totalt 1999	2 606	1 335	383	888

Dersom personaldataene i tabell 5.1 sammenlignes med utgiftsdataene i tabell 3.3, finner vi at størstedelen av driftsutgiftene til FoU innenfor humaniora, 79%, ble brukt innenfor enheter ved universitetene, 8% ved de vitenskapelige høgskolene og 13% ved de statlige høgskolene. Dette gjenspeiler bl.a. at det er et forholdsvis høyt antall personer innenfor humanistiske enheter ved de statlige høgskolene, men at de forsker i langt mindre grad enn personalet ved universitetene.

Fra 1999 til 2001 har det vært små endringer i antall personalet innenfor humaniora. Totalt var det en nedgang på 24 personer. Ved universitetene var det en økning på 24 personer. De vitenskapelige høgskolene hadde en nedgang på 18 personer, mens de statlige høgskolene hadde en vekst på 63 personer. Ved universitetene er økningen å finne spesielt ved post.doc. finansiert over grunnbudsjettene, her er det en økning fra 7 til 24 fra 1999 til 2001. Også post.doc. finansiert av Forskningsrådet øker fra 5 i 1999 til 13 i 2001. Ved de vitenskapelige høgskolene er det størst endringer ved de statlige vitenskapelige høgskolene der universitets- og høgskolelektorene har gått ned fra 102 til 88 og stipendiater finansiert over grunnbudsjettene har gått ned fra 12 til 6 personer. I den statlig høgskolesektoren finner vi vekst både i antall professorer og førsteamanuenser og førstelektorer, mens totalt antall stipendiater er konstant. Stipendiater finansiert over grunnbudsjettene øker, mens antall stipendiater finansiert av eksterne midler synker.

Totalt 1 307 personer eller nesten 50% av personalet arbeid ved humanistiske enheter kategorisert under faggruppen ”andre og felles fag, uspesifisert”. Av disse var 872 eller nærmere 70% ved de statlige høgskolene. Den største spesifiserte faggruppen var språkvitenskapelige fag, etterfulgt av musikkvitenskap og litteraturvitenskap. Andre store personalgrupper finner vi innenfor historie, teologi/religionsvitenskap og filosofiske fag.

Ved de vitenskapelige høgskolene utgjør musikkvitenskap en stor spesifisert faggruppe, mens de statlige høgskolene har over 90% av personalet innenfor samlekategorien ”andre og felles fag – humaniora” fordi vi her ikke klassifiserer faggrupper.

Hoveddelen, eller 84% av det vitenskapelig/faglige personalet innenfor humaniora i UoH-sektoren var i 2001 fast personale, se tabell 5.3. Det faste personalet omfatter professorer, førsteamanuenser, amanuenser, høgskoledosenter, universitets- og høgskolelektorer samt stipendiater og post.doc. lønnet over grunnbudsjettene. Størstedelen, 52%, av det faste personalet var innenfor ”andre og fellesfag – humaniora”. Arkeologi var med 22% fagområdet med størst andel eksternt finansiert personale. Innenfor kulturkunnskap, filmvitenskap og teatervitenskap var ingen personer finansiert av eksterne midler. Den største andelen rekrutteringspersonale av totalt personale var innenfor historie; 50 personer eller 36%. Også innenfor kunsthistorie, arkeologi og arkitektur var det forholdsvis store andeler rekrutteringspersonale; henholdsvis 27%, 24% og 24% av totalt personale innenfor disse faggruppene var rekrutteringsstillinger. Innenfor kulturkunnskap, filmvitenskap og teatervitenskap var det ingen rekrutteringsstillinger. I alt var 135 rekrutteringsstillinger innenfor humaniora finansiert av Norges forskningsråd i 2001 mot 168 i 1999.

Tabell 5.3 Vitenskapelig/faglig personale per 01.10.01 innenfor humaniora i UoH-sektoren etter faggruppe og stilling. Antall personer.

Enhetenes faggruppetilhørighet	Totalt	Fast personale	Eksternt personale*	Rekrutteringspersonale**	Herav forskn.-råds rekr.***
Språkvitenskapelig fag	337	289	10	38	17
Litteraturvitenskapelige fag	159	126	4	29	13
Kulturkunnskap	21	21	0	0	0
Historie	139	85	4	50	17
Arkeologi	83	45	18	20	8
Folkloristikk/etnologi	21	15	2	4	3
Musikkvitenskap	193	180	5	8	3
Kunsthistorie	22	15	1	6	3
Arkitektur	63	46	2	15	3
Teologi/religionsvitenskap	137	106	2	29	7
Filosofiske fag	134	106	1	27	11
Filmvitenskap	7	7	0	0	0
Teatervitenskap	7	7	0	0	0
Andre og fellesfag hum., uspesifisert	1 307	1 153	22	132	50
Totalt 2001	2 630	2 201	71	358	135
Totalt 1999	2 606	2 167	54	385	168

* Omfatter bl.a. post.doc., forskere, seniorforskere (eksternt lønnede).

** Omfatter stipendiater (312), vit.ass. (40) og stud.stip. (6).

***Omfatter stipendiater (117), vit.ass. (11), stud. stip. (6).

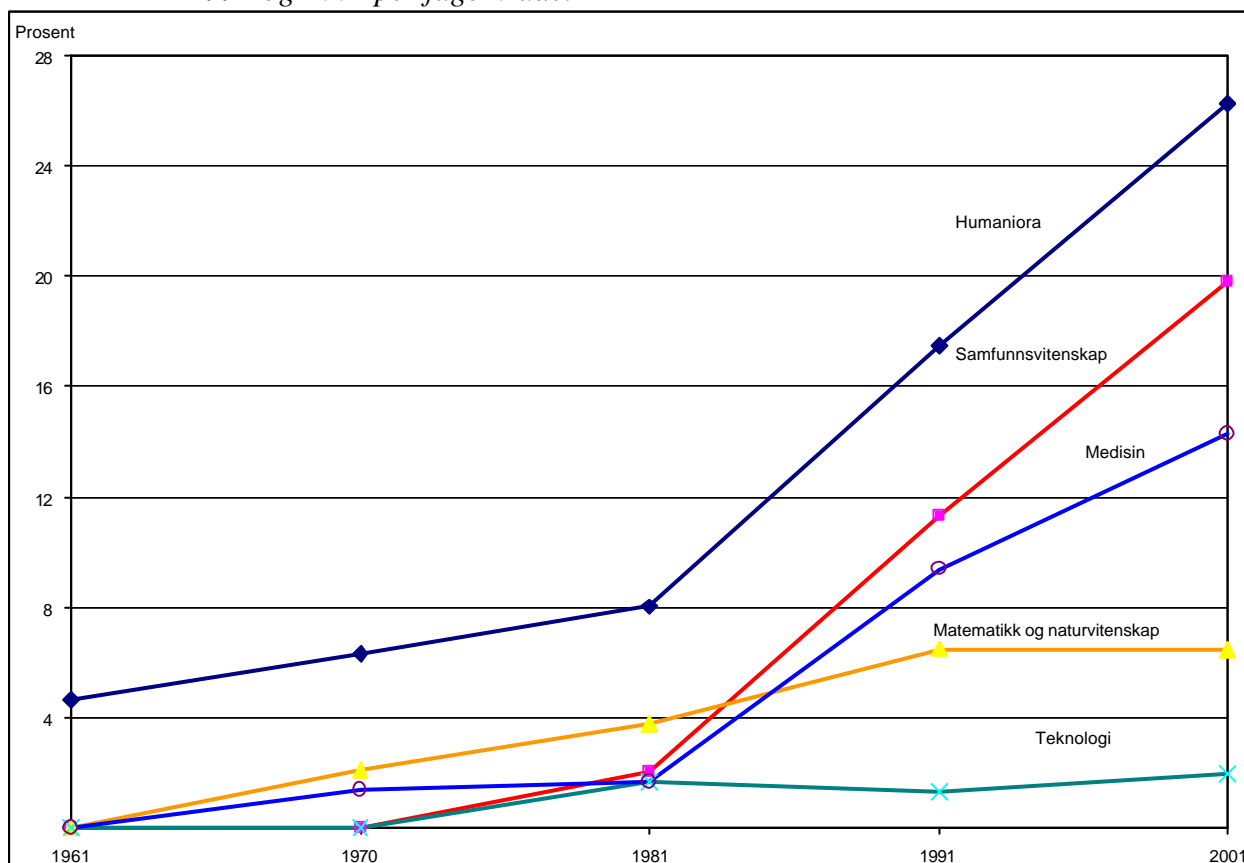
5.3.1 Kvinner i UoH-sektoren

Kvinneandelen blant personalet i vitenskapelige/faglige hovedstillinger i UoH-sektoren økte fra 34% i 1999 til 36% i 2001. I løpet av de siste årtiene har det skjeve bildet jevnet seg noe ut. Men det er variasjoner mellom fagområder og lærestedstyper. I 2001 var

kvinneandelen høyest ved de statlige høyskolene med 42%, mens kvinneandelen både ved universitetene og de vitenskapelige høyskolene var på 33 %.

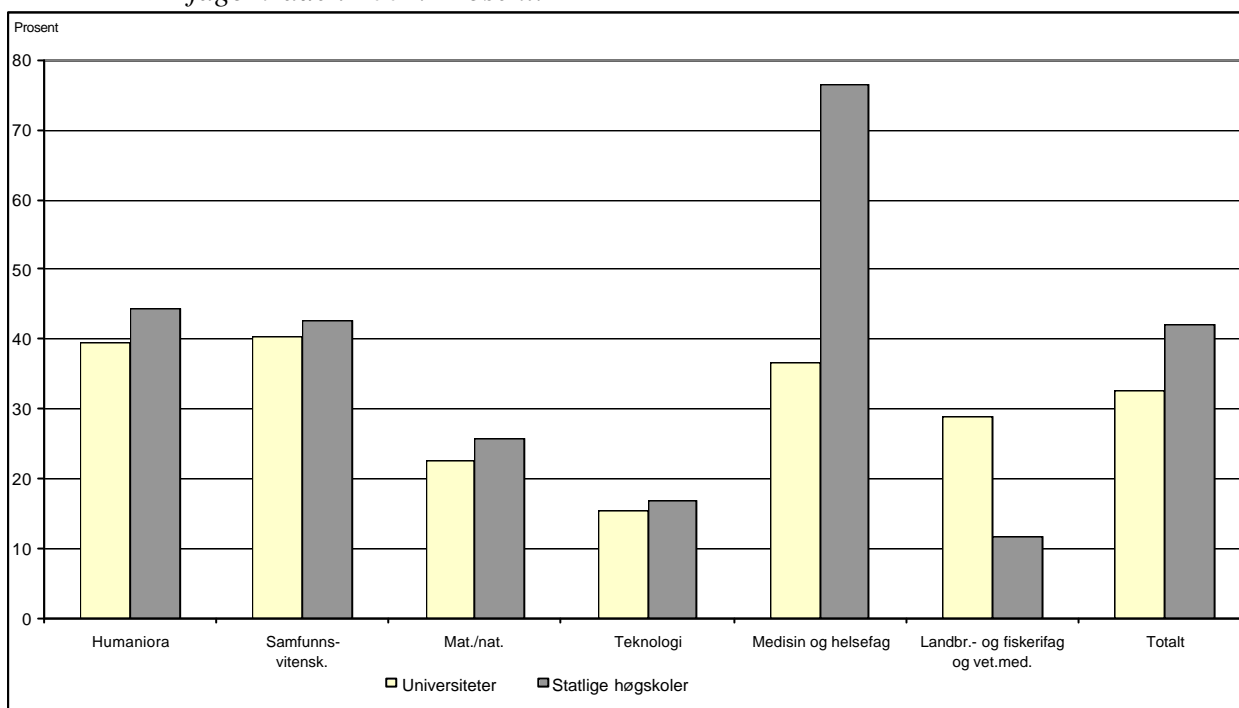
Som i mange andre land er kvinneandelen i Norge synkende med økende stillingsnivå i UoH-sektoren. Figur 5.4 viser utviklingen i kvinneandel blant professorer ved universitetene fra 1961 til 2001 fordelt på fagområde. Humaniora har i hele perioden vært fagområdet med høyest kvinneandel. Helt frem til 1981 var den imidlertid ikke høyere enn 8% innenfor humaniora og mellom 2 og 4% for de andre fagområdene. Fra 1981 til 1991 og 2001 har det vært en klar økning i kvinneandelen innenfor humaniora, samfunnsvitenskap og medisin, mens det innenfor mat./nat. og teknologi kun var en kvinneandel blant professorer ved universitetene på henholdsvis 6,5% og 2% i 2001. I humaniora var kvinneandelen 26%, 20% innenfor samfunnsvitenskap og 14% innenfor medisin.

Figur 5.4 Kvinneandelen blant professorer ved universitetene i 1961, 1970, 1981, 1991 og 2001 per fagområde.

Figur 5.5 viser kvinner i vitenskapelig/faglig stilling ved universitetene og de statlige høyskolene i 2001. Helseutdanningene ved de statlige høyskolene bidrar til en høy kvinneandel – 77% – innenfor medisin og helsefag ved disse lærestedene. Innenfor humaniora var kvinneandelen høy; 44% ved de statlige høyskolene og 40% ved universitetene.

Figur 5.5 Andel kvinner ved henholdsvis universiteter og statlige høyskoler etter fagområde i 2001. Prosent.

5.3.2 Utdanningsbakgrunn blant personalet ved humanistiske enheter

Blant det vitenskapelige personalet tilknyttet humanistiske enheter i 2001 hadde 1 890 personer eller 72% en humanistisk utdanningsbakgrunn, se tabell 5.4. 284 eller 10% av disse personene hadde en ikke nærmere spesifisert humanistisk utdanning. En stor andel i denne gruppen er personer med hovedfag fra de statlige høyskolene, i tillegg kommer personer med humanistisk utdanning fra utlandet, herunder magistergrader. Mag.art.-graden og cand.philol.-graden kan deles opp på utdanningsfag og vi ser at den største utdanningsgruppen utgjøres av personer med cand.philol.-grad innenfor språk; 334 ved universitetene og 284 ved de statlige høyskolene. Ved de vitenskapelige høyskolene var det totalt 116 personer med humanistisk utdanning og av disse hadde over halvparten, 64 personer, cand.theol.-graden.

Blant de 740 personene ved humanistiske enheter som hadde en ikke-humanistisk utdanning hadde den største faggruppen samfunnsvitenskapelig utdanning (96 personer). 23 personer hadde mat./nat.-utdanning, 57 teknologisk utdanning, 12 medisinsk utdanning og 2 hadde utdanning innenfor landbruk- og fiskerifag eller veterinærmedisin.

Tabell 5.4 Vitenskapelig/faglig personale per 01.10.01 innenfor humanistiske enheter i UoH-sektoren etter utdanning og lærestedsgruppe. Antall personer.

Utdanning	Universiteter	Vitenskapelige høgskoler m.fl.	Statlige høgskoler	Totalt
Totalt humanistisk utd.:	1 114	116	660	1 890
Herav:				
Humaniora uspes.*	174	8	102	284
Mag.art., språk	29	1	2	32
Mag.art., litteratur	24	0	4	28
Mag.art., filosofi	76	0	3	79
Mag.art. andre fag	136	5	12	153
Cand.philol., språk	334	2	284	620
Cand.philol., litteratur	20	0	6	26
Cand.philol., historie	107	2	52	161
Cand.philol. musikk	26	8	41	75
Cand.philol., andre fag	154	24	86	264
Cand.theol.	34	64	52	150
Cand.musicae.	0	2	16	18
Totalt ikke-humanistisk utd.:	200	249	291	740
Herav:				
Samfunnsvitenskap	45	13	38	96
Mat.nat.	19	2	2	23
Teknologi (inkl. sivilarkitekter)	33	21	3	57
Medisin (inkl. idrettskandidater)	1	0	11	12
Landbr. - og fiskerifag og vet.med.	1	1	0	2
Annen utdanning**	101	212	237	550
Totalt 2001	1 314	365	951	2 630

* Inkl. hovedfag ved statlige høgskoler, utenlandske grader og ukjent humanistisk grad.

** Inkl. ulike typer høgskoleutdanning, uspes., lavere grad og utenlandsk utdanning.

I alt 437 personer med humanistisk utdanning i UoH-sektoren hadde sitt arbeidssted ved ikke-humanistiske enheter. Av disse var 328 ved samfunnsvitenskapelige enheter, 37 ved henholdsvis bibliotek og medisinske enheter, 25 ved teknologiske enheter,

9 ved mat./nat.-enheter og 1 ved en enhet innenfor landbruks- og fiskerifag eller veterinærmedisin.

5.4 Personalet i instituttsektoren

I alt 6 077 forskere/faglig personale arbeidet i instituttsektoren per 01.10.01. Av disse hadde 459 personer eller i underkant av 8% en humanistisk utdanning. I 1999 hadde 423 personer eller 7% av forskere/faglig personale i instituttsektoren humanistisk utdanning.

Tabell 5.4 viser utdanningsbakgrunnen til faglig personale ved enheter som er klassifisert under humaniora etter mestkriteriet. Totalt var 418 forskere tilknyttet humanistiske enheter i 2001, blant dette personalet hadde 343 eller 82% humanistisk utdanning. Blant personalet med humanistisk utdanningsbakgrunn var cand.philol. innenfor historie den største gruppen, etterfulgt av andre typer cand.philol. og forskere med uspesifisert humanistisk

utdanning, se fotnote til tabell 5.5. Ved humaniora-enhetene hadde 75 av forskerne en ikke-humanistisk utdanning blant disse var gruppen med mat./nat.-utdanning størst; 26 personer, nest størst var gruppen med samfunnsvitenskapelig utdanning; 21 personer.

Tabell 5.5 Forskere/faglig personale pr. 01.10.01 ved enheter i instituttsektoren klassifisert under humaniora etter utdanning. Antall personer.

Utdanning	Forskere/faglig personale
Totalt humanistisk utd.:	343
Herav:	
Humaniora uspes.*	50
Mag.art., folkloristikk/etnologi	36
Mag.art., kunsthistorie	25
Mag.art., arkeologi	23
Mag.art, andre fag	10
Cand.philol., språk	22
Cand.philol., historie	104
Cand.philol., kunsthistorie	19
Cand.philol., andre fag	50
Cand.theol.	3
Cand.musicae.	1
Totalt ikke-humanistisk utd.:	75
Herav:	
Samfunnsvitenskap	21
Mat.nat.	26
Teknologi (inkl. sivilarkitekter)	14
Medisin	2
Landbr. - og fiskerifag og vet.med.	1
Annen utdanning**	11
Totalt 2001	418

* Inkl hovedfag ved statlige høyskoler, utenlandske grader og ukjent humanistisk grad.

** Inkl. ulike typer høgskoleutdanning, uspes., lavere grad og utenlandsk utdanning.

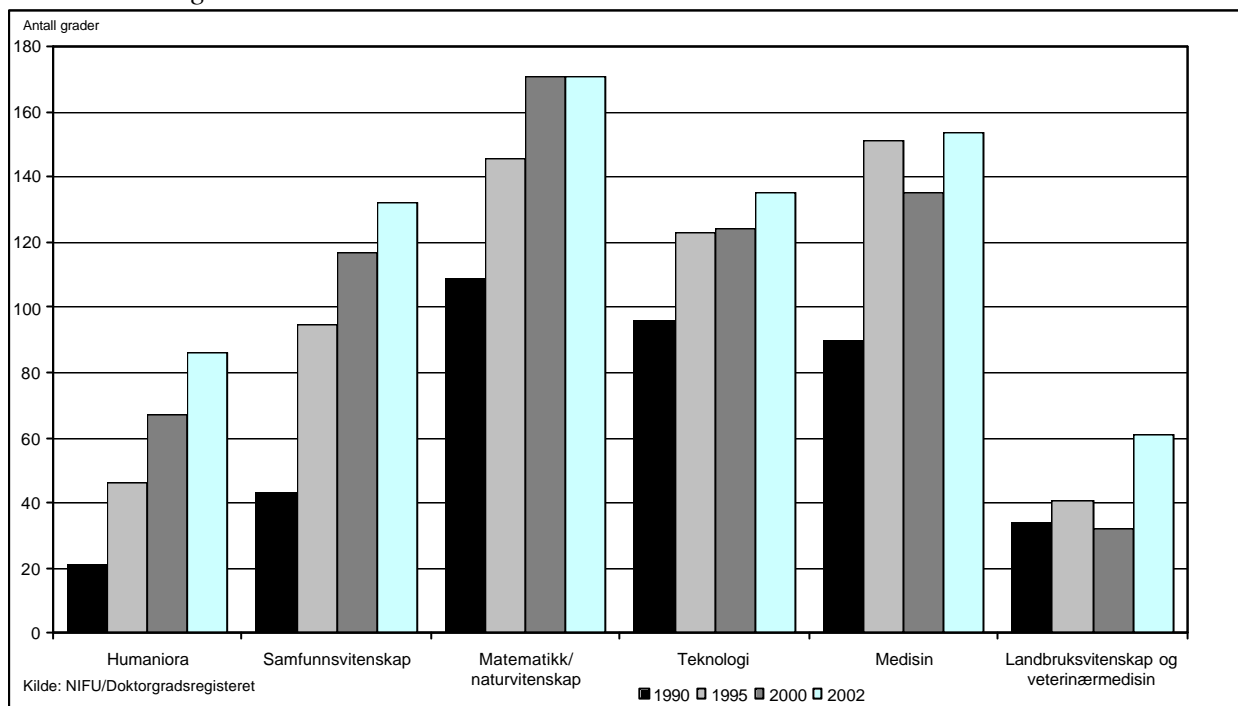
I instituttsektoren klassifiseres ikke personalet etter stilling som i UoH-sektoren.

Flesteparten av det faglige personalet i instituttsektoren – også mange personer under doktorgradsutdanning – har en forskerstilling.

5.5 Doktorgrader

I 2002 ble det avlagt 739 doktorgrader i Norge. Av disse ble 86 doktorgrader eller nesten 12% avlagt innenfor humaniora. Til sammenligning utgjorde FoU-utgifter innenfor humaniora 11% av totale utgifter til FoU i instituttsektoren og UoH-sektoren samlet i 2001. Det har vært stor vekst i antall doktorgrader innenfor humaniora. Fra 1990 til 2002 var det en firedobling i antall grader. Kvinneandelen innenfor humaniora har variert noe fra år til år, men har ligget høyt og var i 2002 på 45%. Gjennomsnittsalderen for disputaser innenfor humaniora har de senere årene ligget høyest av alle fagområder. I 2002 var gjennomsnittsalderen ved disputas 42,2 år innenfor humaniora.

Figur 5.6 Norske doktorgrader etter fagområde. 1990, 1995, 2000 og 2002. Antall grader.

6 Vedlegg

Vedlegg 1 Tabeller

Tabell V.1 *Driftsutgifter til FoU i UoH- og instituttsektoren* etter fagområde. 1970–2001. Mill. kr. Løpende priser.*

År	Totalt	Humaniora	Samfunns- vitenskap	Matematikk/ naturvitenskap	Teknologi	Medisin	Landbruks- og fiskerifag og veterinær- medisin
1970	518,6	33,0	48,6	78,6	230,0	76,7	51,7
1972	759,2	50,2	82,6	113,3	325,0	118,2	69,9
1974	1 032,9	69,0	117,2	149,0	445,8	159,5	92,4
1977	1 608,7	116,5	200,5	355,1	533,0	274,2	129,4
1979	2 010,3	134,3	249,1	445,8	718,6	302,7	159,8
1981	2 655,4	161,2	319,4	585,8	1 017,3	373,8	197,9
1983	3 469,6	196,2	427,1	773,6	1 395,6	450,2	226,9
1985	4 113,0	223,1	534,6	971,4	1 552,9	564,5	266,5
1987	5 179,4	265,6	695,3	1 370,2	1 770,4	697,6	380,3
1989	6 257,1	306,4	930,2	1 673,0	2 035,8	870,8	440,9
1991	6 822,0	355,7	1 093,0	1 857,7	1 956,3	991,3	568,0
1993	7 760,7	458,1	1 292,0	2 227,3	2 060,7	1 105,9	616,7
1995**	7 951,6	554,7	1 420,0	1 750,8	2 071,6	1 239,1	915,4
1997	8 743,2	661,9	1 645,3	1 876,8	2 207,6	1 400,9	950,7
1999	9 669,1	704,6	1 960,7	1 997,9	2 365,9	1 663,8	976,2
2001	10 956,8	824,8	2 206,9	2 265,4	2 559,5	1 957,3	1 142,9

* Instituttsektor er korrigert for flytting av Havforskningsinstituttet 1985-1991 (samf.vit. flyttet til mat./nat.).

** Pga. endret fagområdeinndeling er tall for mat.nat., teknologi og lbr.- fiskerifag og vet.med. ikke sammenlignbare med tidligere år.

Tabell V.2 *Driftsutgifter til FoU i UoH-sektoren og instituttsektoren* etter fagområde. 1970–2001. Mill. kr. Faste 1990-priser.*

År	Totalt	Humaniora	Samfunns- vitenskap	Matematikk/ naturvitenskap	Teknologi	Medisin	Landbruks- og fiskerifag og veterinær- medisin
1970	2 210,7	140,4	207,0	334,1	982,7	326,2	220,4
1972	2 657,7	173,8	287,7	389,2	1 154,3	408,0	244,9
1974	2 960,7	196,4	335,3	423,1	1 287,3	453,7	264,9
1977	3 537,4	255,9	440,8	780,4	1 173,6	602,1	284,6
1979	4 178,6	278,9	517,7	926,3	1 494,9	628,6	332,2
1981	4 735,3	287,5	569,6	1 044,7	1 813,9	666,7	352,9
1983	5 044,9	284,9	620,9	1 124,4	2 031,1	653,8	329,9
1985	5 244,5	284,9	710,9	1 210,1	1 977,9	720,8	339,8
1987	5 751,3	295,3	824,0	1 470,0	1 964,2	775,5	422,2
1989	6 414,5	314,1	1 017,6	1 651,1	2 087,1	892,7	452,0
1991	6 742,4	351,8	1 152,4	1 764,1	1 932,6	980,3	561,3
1993	7 394,9	437,0	1 231,4	2 122,3	1 962,0	1 054,7	587,5
1995**	7 202,4	503,5	1 286,7	1 586,8	1 872,8	1 124,6	827,9
1997	7 411,8	562,6	1 395,5	1 591,8	1 867,3	1 190,2	804,4
1999	7 463,3	547,3	1 515,3	1 543,4	1 814,4	1 293,0	749,9
2001	7 710,7	584,5	1 555,6	1 594,3	1 788,4	1 388,6	799,2

* Instituttsektor er korrigert for flytting av Havforskningsinstituttet 1985-1991 (samf.vit. flyttet til mat./nat.).

** Pga. endret fagområdeinndeling er tall for mat.nat., teknologi og lbr.- fiskerifag og vet.med. ikke sammenlignbare med tidligere år.

Tabell V.3 Driftsutgifter til FoU totalt og innenfor humaniora totalt, i UoH-sektoren og i instituttsektoren . 1970–2001. Faste 1990-priser.
Mill. kr og prosentvis årlig vekst.

År	Totalt				UoH-sektoren				Instituttsektoren			
	Driftsutgifter til FoU totalt		Driftsutgifter til FoU i humaniora		Driftsutgifter til FoU totalt		Driftsutgifter til FoU i humaniora		Driftsutgifter til FoU totalt		Driftsutgifter til FoU i humaniora	
	Mill. kr	%	Mill. kr	%	Mill. kr	%	Mill. kr	%	Mill. kr	%	Mill. kr	%
1970	2 210,7		140,4		948,0		95,5		1 262,7		44,9	
1972	2 657,7	9,6	173,8	11,3	1 168,8	11,0	121,7	12,9	1 488,9	8,6	52,1	7,7
1974	2 960,7	5,5	196,4	6,3	1 285,7	4,9	148,4	10,4	1 675,0	6,1	48,0	-4,0
1977	3 537,4	6,1	255,9	9,2	1 643,6	8,5	194,0	9,3	1 893,8	4,2	61,9	8,8
1979	4 178,6	8,7	278,9	4,4	1 817,7	5,2	218,4	6,1	2 360,9	11,7	60,6	-1,1
1981	4 735,3	6,5	287,5	1,5	1 936,9	3,2	226,9	1,9	2 798,4	8,9	60,6	0,1
1983	5 044,9	3,2	284,9	-0,5	1 926,5	-0,3	226,7	0,0	3 118,4	5,6	58,2	-2,0
1985	5 244,5	2,0	284,9	0,0	2 069,4	3,6	227,1	0,1	3 175,1	0,9	57,8	-0,4
1987	5 751,3	4,7	295,3	1,8	2 166,2	2,3	234,2	1,5	3 585,1	6,3	61,1	2,8
1989	6 414,5	5,6	314,1	3,1	2 478,5	7,0	242,4	1,7	3 936,0	4,8	71,7	8,3
1991	6 742,4	2,5	351,8	5,8	2 767,7	5,7	285,3	8,5	3 974,7	0,5	66,5	-3,7
1993	7 394,9	4,7	437,0	11,5	3 266,3	8,6	364,9	13,1	4 128,6	1,9	72,0	4,1
1995	7 202,4	-1,3	503,5	7,3	3 345,9	1,2	392,3	3,7	3 856,5	-3,4	111,2	24,3
1997	7 411,8	1,4	562,6	5,7	3 596,4	3,7	455,1	7,7	3 815,4	-0,5	107,5	-1,7
1999	7 463,3	0,3	547,3	-1,4	3 836,1	3,3	435,6	-2,2	3 627,2	-2,5	111,7	2,0
2001	7 710,7	1,6	584,5	3,3	4 005,1	2,2	459,9	2,8	3 705,6	1,1	124,6	5,6
% årl. vekst 70-79		7,3		7,9		7,5		9,6		7,2		3,4
% årl. vekst 81-89		3,9		1,1		3,1		0,8		4,4		2,1
% årl. vekst 91-01		1,4		5,2		3,8		4,9		-0,7		6,5

Tabell V.4 Totale utgifter til FoU i humaniora i UoH-sektoren etter finansieringskilder. 1999 og 2001. Mill. kr. Løpende priser.

	1999								2001							
	Nærings- liv	Forskn.- råd	Dep. mv.	Andre kilder	Utlandet	Totalt eksterne	Grunn- budsj.	Totalt	Nærings- liv	Forskn.- råd	Dep. mv.	Andre kilder	Utlandet	Totalt eksterne	Grunn- budsj.	Totalt
Universiteter	9,2	60,9	21,1	8,2	9,4	108,8	354,0	462,8	12,9	72,7	19,0	6,0	6,8	117,3	426,2	543,6
Vitensk. høgsk. m.fl.	0,7	2,4	0,8	0,2	0,0	4,1	41,1	45,2	1,6	2,8	0,3	0,2	0,0	5,0	45,9	50,9
Statlige høgskoler	0,0	3,7	1,8	0,2	0,5	6,2	78,9	85,1	0,2	4,1	0,8	0,6	0,1	5,9	85,4	91,3
Totalt	9,9	67,0	23,6	8,6	10,0	119,1	474,0	593,1	14,8	79,5	20,1	6,8	6,9	128,2	557,5	685,7

Tabell V.5 Driftsutgifter til FoU i humaniora i UoH-sektoren etter finansieringskilde. 1999 og 2001. Mill. kr. Løpende priser.

	1999								2001							
	Nærings- liv	Forskn.- råd	Dep. mv.	Andre kilder	Utlandet	Totalt eksterne	Grunn- budsj.	Totalt	Nærings- liv	Forskn.- råd	Dep. mv.	Andre kilder	Utlandet	Totalt eksterne	Grunn- budsj.	Totalt
Universiteter	9,0	60,2	20,9	8,1	9,4	107,5	326,9	434,4	12,9	72,7	18,9	5,9	6,8	117,1	394,0	511,1
Vitensk. høgsk. m.fl.	0,6	2,4	0,8	0,2	0,0	4,0	39,4	43,4	1,4	2,8	0,3	0,2	0,0	4,8	44,2	49,0
Statlige høgskoler	0,0	3,7	1,8	0,2	0,5	6,2	74,1	80,3	0,2	4,0	0,8	0,6	0,1	5,8	79,4	85,2
Totalt	9,6	66,3	23,5	8,5	9,9	117,8	440,4	558,2	14,6	79,5	20,0	6,8	6,9	127,7	517,6	645,3

Tabell V.6 Kapitalutgifter til FoU i humaniora i UoH-sektoren etter finansieringskilde. 1999 og 2001. Mill. kr. Løpende priser.

	1999								2001							
	Nærings- liv	Forskn.- råd	Dep. mv.	Andre kilder	Utlandet	Totalt eksterne	Grunn- budsj.	Totalt	Nærings- liv	Forskn.- råd	Dep. mv.	Andre kilder	Utlandet	Totalt eksterne	Grunn- budsj.	Totalt
Universiteter	0,2	0,7	0,2	0,1	0,1	1,2	27,1	28,3	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,2	32,3	32,5
Vitensk. høgsk. m.fl.	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	1,7	1,8	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	1,7	1,9
Statlige høgskoler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,8	4,8	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	6,0	6,1
Totalt	0,3	0,7	0,2	0,1	0,1	1,3	33,6	34,9	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	2,4	40,0	40,5

Tabell V.7 Totale utgifter til FoU innenfor humaniora i UoH-sektoren etter kilde. 1991–2001. Mill. kr. Løpende priser.

Kilde	1991	1993	1995	1997	1999	2001
Grunnbudsjett	252,0	330,0	397,0	457,3	474,0	557,5
Totalt eksterne	71,1	88,7	75,5	100,3	119,1	128,2
Næringsliv	5,0	5,8	6,1	12,2	9,9	14,8
Norges forskningsråd	54,4	63,6	53,4	53,9	67,0	79,5
Departement/fylker	8,6	13,6	10,9	24,2	23,6	20,1
Andre kilder	2,1	3,1	2,4	3,4	8,6	6,8
Utland	1,0	2,5	2,7	6,7	10,0	6,9
Sum	323,1	418,7	472,5	557,6	593,1	685,7

Tabell V.8 Totale utgifter til FoU innenfor humaniora etter lærestedsgruppe. 1991–2001. Mill. kr. Løpende priser.

Lærestedsgruppe	1991	1993	1995	1997	1999	2001
Universiteter	274,6	343,1	381,0	437,5	462,8	543,6
Vitensk. høyskoler m.fl.	26,6	37,1	40,3	57,5	45,2	50,9
Statlige høyskoler	21,9	38,5	51,2	62,7	85,1	91,3
Totalt	323,1	418,7	472,5	557,6	593,1	685,8

Tabell V.9 Driftsutgifter til FoU innenfor humaniora etter lærestedsgruppe. 1991–2001. Mill. kr. Løpende priser.

Lærestedsgruppe	1991	1993	1995	1997	1999	2001
Universiteter	246,9	308,9	356,6	419,6	434,4	511,1
Vitenskapelige høyskoler m.fl.	24,1	35,6	38,7	55,5	43,4	49,0
Statlige høyskoler	18,8	37,9	36,3	59,5	80,3	85,2
Totalt	288,4	382,4	431,5	534,6	558,2	645,3

Tabell V.10 Kapitalutgifter til FoU innenfor humaniora etter lærestedsgruppe. 1991–2001. Mill. kr. Løpende priser.

Lærestedsgruppe	1991	1993	1995	1997	1999	2001
Universiteter	27,7	34,2	24,4	17,8	28,3	32,4
Vitenskapelige høysk. m.fl.	2,5	1,5	1,6	2,0	1,8	1,9
Statlige høyskoler	4,5	0,6	15,0	3,2	4,8	6,0
Totalt	34,8	36,3	40,9	23,0	34,9	40,4

Tabell V.11 FoU-utgifter til vitenskapelig utstyr innenfor humaniora etter lærestedsgruppe. 1991–2001. Mill. kr. Løpende priser.

Lærestedsgruppe	1991	1993	1995	1997	1999	2001
Universiteter	13,7	12,6	9,3	6,7	5,1	4,2
Vitenskapelige høyskoler m.fl.	2,2	0,4	0,2	0,5	1,3	1,3
Statlige høyskoler	0,2	0,1	13,5	2,0	3,3	1,8
Totalt	16,1	13,1	22,9	9,1	9,6	7,4

Tabell V.12 Driftsutgifter til FoU ved universiteter og vitenskapelige høyskoler finansiert av offentlige kilder (eksklusive grunnbudsjett) innenfor humaniora i 2001. Mill. kr.

Finansieringskilde	Mill. kr
Utenriksdepartementet	4,7
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet	3,8
Kulturdepartementet	2,8
Justisdepartementet	0,1
Kommunal- og regionaldepartementet	0,3
Sosial- og helsedepartementet	0,0
Barne- og familiedepartementet	0,0
Nærings- og handelsdepartementet	0,0
Fiskeridepartementet	0,0
Landbruksdepartementet	0,2
Samferdselsdepartementet	2,1
Miljøverndepartementet	2,1
Arbeids- og administrasjonsdepartementet	0,2
Finansdepartementet	0,0
Forsvarsdepartementet	0,0
Olje- og energidepartementet	0,0
Statsbanken	0,5
Folketrygden	0,0
Fylker og kommuner	2,3
Norges forskningsråd	75,4
Totalt	94,5

Tabell V. 13 Driftsutgifter til FoU i 2001 etter forskningsart og fakultet i UoH-sektoren. Prosent.

Fakultet	Grunnforskning	Anvendt forskning	Utviklingsarbeid
Historisk-filosofisk fakultet, UiB	81	8	10
Historisk-filosofisk fakultet, UiO	76	15	9
Humanistisk fakultet, UiTø	90	6	4
Historisk-filosofisk fakultet, NTNU	80	16	4
Gjennomsnitt	79	13	8

Tabell V.14 *Personale innenfor humanistiske enheter i UoH-sektoren etter finansieringskilde. 1997–2001. Antall.*

Finansieringskilde	1997	1999	2001
Finansiert over grunnbudsjett, totalt	2 322	2 354	2 400
Herav:			
Professor	451	472	489
Høgskoledosent	9	9	6
Leder	1	3	0
Post.doc.	0	7	24
Førsteamanuenser	665	677	687
Amanuenser	181	135	106
Førstelektor	36	75	101
Univ./høgskolelektor	775	789	788
Stipendiat	177	169	176
Vit.ass.	27	18	23
Eksternt finansiert, totalt	274	252	230
Herav:			
Professor	2	0	4
Forsker	62	49	53
<i>Herav forsker, Forskn.råd</i>	15	11	15
Post.doc.	5	5	14
<i>Herav post.doc, Forskn.råd</i>	5	5	14
Stipendiat	152	156	136
<i>Herav stipendiat, Forskn.råd</i>	140	142	117
Vit.ass.	28	30	17
<i>Herav vit.ass., Forskn.råd</i>	4	14	11
Studentstipendiat	25	12	6
<i>Herav studentstipendiat, Forskn.råd</i>	1	0	6
Totalt personale	2 596	2 606	2 630

Tabell V.15 Driftsutgifter til FoU i instituttsektoren og UoH-sektoren etter formål i 2001. Mill. kr.

Formål	Begge Institutt- sektorer	Institutt- sektoren	UoH- sektoren
Jordbruk, skogbruk, jakt og fiske	1 074,8	803,7	271,1
<i>Herav:</i>			
<i>Jordbruk, skogbruk, jakt og ferskvannsfiske</i>	529,8	320,9	208,9
<i>Fiske og fangst</i>	545,0	482,8	62,2
Industri og annen næringsvirksomhet	1 864,3	1 440,7	423,6
<i>Herav:</i>			
<i>Utvinning av råolje og naturgass</i>	402,3	322,9	79,4
<i>Industri</i>	963,9	787,4	176,5
<i>Øvrig næringsvirksomhet</i>	498,1	330,4	167,7
Energi	412,8	328,0	84,8
Transport og telekommunikasjon	405,3	275,6	129,7
Boligforhold, fysisk planlegging	97,1	67,9	29,2
Miljøvern	795,0	561,2	233,8
Helse	1 739,3	394,6	1 344,7
Sosiale forhold	363,9	173,3	190,6
Kulturelle forhold	448,2	138,2	310,0
Utdanningsforhold	570,5	74,1	496,4
Arbeidsforhold	198,4	114,8	83,6
Offentlig forvaltning og økonomisk planlegging	485,8	300,5	185,3
Utforskning og utnyttelse av jorden og atmosfæren	275,2	95,3	179,9
<i>Herav:</i>			
<i>Kontinentalsokkelundersøkelser</i>	68,9	24,2	44,7
<i>Øvrig undersøkelser</i>	206,3	71,1	135,2
Allmennvitenskapelig utvikling	1 717,5	130,1	1 587,4
Romvirksomhet	106,4	49,7	56,7
Forsvar	402,3	389,5	12,8
Totalt	10 956,8	5 337,2	5 619,6

Vedlegg 2 Oversikt over enheter innenfor humaniora

UoH-sektoren:

Institutter med humanistisk FoU i 2001 – etter lærested og faggruppe

Universitetet i Bergen

"Andre og felles fag -humaniora"

DET NORSKE INSTITUTT I ATHEN

GRIEGAKADEMIET - INSTITUTT FOR MUSIKK

HIT-SENTERET

INST. FOR KULTURSTUDIER OG KUNSTHISTORIE

INSTITUTT FOR KLASSISK FILOLOGI, RUSSISK OG RELIGIONSVITENSKAP

SEKSJON FOR HUMANISTISK INFORMATIKK

SEKSJON FOR MIDTØSTENS SPRÅK OG KULTUR

SENTER FOR EUROPEISKE KULTURSTUDIER

SENTER FOR KVINNE - OG KJØNNSFORSKNING

SENTER FOR MIDTØSTEN OG ISLAMSK STUDIER

SENTER FOR VITSKAPSTEORI

Etter humanistisk faggruppe

ARKEOLOGISK INSTITUTT (**Arkeologi**)

BERGEN MUSEUM - ARKEOLOGISK AVDELING (**Arkeologi**)

BERGEN MUSEUM - KULTUR- OG KUNSTHISTORISK AVDELING (**Kulturkunnskap**)

ENGELSK INSTITUTT (**Språk og litteraturvitenskap**)

FILOSOFISK INSTITUTT (**Filosofi**)

GERMANISTISK INSTITUTT (**Språk og litteraturvitenskap**)

HISTORISK INSTITUTT (**Historie**)

INST. FOR LINGVISTIKK OG LITTERATURVITENSKAP (LILI) (**Språk og litteraturvitenskap**)

NORDISK INSTITUTT (**Språk og litteraturvitenskap**)

ROMANSK INSTITUTT (**Språk og litteraturvitenskap**)

Universitetet i Oslo

"Andre og felles fag -humaniora"

DE KULTURHISTORISKE MUSEER

DET NORSKE INSTITUTT I ROMA

IAKK - AVDELING FOR KONSERVERING

INSTITUTT FOR KULTURSTUDIER

INSTITUTT FOR MEDIER OG KOMMUNIKASJON

INSTITUTT FOR MUSIKK OG TEATER

INSTITUTT FOR ØSTEUROPEISKE OG ORIENTALSKE STUDIER

MYNTKABINETTET

OLDSAKSAMLINGEN

SENTER FOR IBSEN-STUDIER

SENTER FOR STUDIER I VIKINGTID OG NORDISK MIDDELALDER

Etter humanistisk faggruppe

FAGENHET FOR DET GAMLE TESTAMENTET (**Teologi**)

FAGENHET FOR DET NYE TESTAMENTET (**Teologi**)

FAGENHET FOR KIRKEHISTORIE (**Teologi**)

FAGENHET FOR SYSTEMATISK TEOLOGI (**Teologi**)

FILOSOFISK INSTITUTT (**Filosofi**)

GERMANISTISK INSTITUTT (**Språk- og litteraturvitenskap**)

HISTORISK INSTITUTT (Historie)

IAKK - AVDELING FOR ARKEOLOGI (**Arkeologi**)

IAKK - AVDELING FOR KUNSTHISTORIE (**Kunsthistorie**)

INSTITUTT FOR ARKEOLOGI, KUNSTHISTORIE OG KONSERVERING (IAKK) (**Arkeologi**)

INL - SEKSJON FOR ALLMENN LITTERATURVITENSKAP (**Allmenn litteraturvitenskap**)

INL - SEKSJON FOR LEKSIKOGRAFI OG MÅLFØREGRANSKING (**Nordiske språk**)

INL - SEKSJON FOR NAVNEGRANSKING (**Nordiske språk**)

INL - SEKSJON FOR NORDISK SPRÅK OG LITTERATUR (**Språk- og litteraturvitenskap**)

INST. FOR KULTURSTUDIER - AVD. FOR FOLKLORISTIKK (**Folkloristikk**)

INST. FOR KULTURSTUDIER - AVD FOR ETNOLOGI (**Etnologi**)

INST. FOR KULTURSTUDIER - AVD. FOR IDÉHISTORIE (**Idéhistorie**)

INST. FOR KULTURSTUDIER - AVD. FOR RELIGIONSHISTORIE (**Religionshistorie/-vitenskap**)

INST. FOR MUSIKK OG TEATER - AVD. FOR TEATERVITENSKAP (**Teatervitenskap**)

INST. FOR MUSIKK OG TEATER - AVD. FOR MUSIKKVITENSKAP (**Musikkvitenskap**)

INST. FOR MUSIKK OG TEATER - AVD. FOR NORSK FOLKEMUSIKKSAMLING (**Musikkvitenskap**)

INSTITUTT FOR BRITISKE OG AMERIKANSKE STUDIER (**Språk- og litteraturvitenskap**)

INSTITUTT FOR LINGVISTISKE FAG (ILF) (**Språkvitenskapelige fag**)

INSTITUTT FOR NORDISTIKK OG LITTERATURVITENSKAP (**Språk- og litteraturvitenskap**)

KLASSISK OG ROMANSK INST. - KLASSISK AVDELING (**Språk- og litteraturvitenskap**)

KLASSISK OG ROMANSK INST.- FRANSK AVDELING (**Språk- og litteraturvitenskap**)

KLASSISK OG ROMANSK INST.- IBEROROMANSK AVDELING (**Språk- og litteraturvitenskap**)

KLASSISK OG ROMANSK INST.- ITALIENSK AVDELING (**Språk- og litteraturvitenskap**)

KLASSISK OG ROMANSK INSTITUTT (**Språk- og litteraturvitenskap**)

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

"Andre og felles fag -humaniora"

INSTITUTT FOR KUNST- OG MEDIEVITENSKAP

KUNSTAKADEMIET – NTNU

VITENSKAPSMUSEET

Etter humanistisk faggruppe

ENGELSK INSTITUTT (**Språk- og litteraturvitenskap**)

EX.PHIL-SENTERET (**Filosofiske fag**)

FILOSOFISK INSTITUTT (**Filosofi**)

GERMANISTISK INSTITUTT (**Språk- og litteraturvitenskap**)

HISTORISK INSTITUTT (**Historie**)

INSTITUTT FOR ANVENDT SPRÅKVITENSKAP (**Språkvitenskapelige fag**)

INSTITUTT FOR ARKEOLOGI OG KULTURHISTORIE (**Arkeologi**)

INSTITUTT FOR ARKITEKTURHISTORIE (**Arkitektur**)

INSTITUTT FOR BYGGEKUNST (**Arkitektur**)

INSTITUTT FOR FORM OG FARGE (**Arkitektur**)

INSTITUTT FOR NORDISTIKK OG LITTERATURVITENSKAP (**Språk- og litteraturvitenskap**)

LINGVISTISK INSTITUTT (**Språkvitenskapelige fag**)

MUSIKKONSERVATORIET (**Musikkvitenskap**)

MUSIKKVITENSKAPELIG INSTITUTT (**Musikkvitenskap**)

RELIGIONSVITENSKAPELIG INSTITUTT (**Religionshistorie/-vitenskap**)

ROMANSK INSTITUTT (**Språk- og litteraturvitenskap**)

RÅDET FOR FOLKEMUSIKK OG DANS (**Musikkvitenskap**)

SENTER FOR MIDDELALDERSTUDIER (**Middelalderhistorie**)

Universitetet i Tromsø

"Andre og felles fag -humaniora"

FAGENHET FOR SAMISK-ETNOGRAFI

INSTITUTT FOR DOKUMENTASJONSVITENSKAP
INSTITUTT FOR GRESKE OG LATINSKE STUDIER
SENTER FOR SAMISKE STUDIER
TROMSØ MUSEUM, del

Etter humanistisk faggruppe

ENGELSK INSTITUTT (**Språk- og litteraturvitenskap**)
FAGENHET FOR ARKEOLOGI (**Arkeologi**)
FAGENHET FOR NYERE KULTURHISTORIE (**Folkloristikk/etnologi**)
FINSK INSTITUTT (**Språk- og litteraturvitenskap**)
FRANSK INSTITUTT (**Språk- og litteraturvitenskap**)
GERMANISTISK INSTITUTT (**Språk- og litteraturvitenskap**)
INSTITUTT FOR ALLMENN LITTERATURVITENSKAP (**Allmenn litteraturvitenskap**)
INSTITUTT FOR ARKEOLOGI (**Arkeologi**)
INSTITUTT FOR FILOSOFI (**Filosofi**)
INSTITUTT FOR HISTORIE (**Historie**)
INSTITUTT FOR KUNSTHISTORIE (**Kunsthistorie**)
INSTITUTT FOR LINGVISTIKK (**Språkvitenskapelige fag**)
INSTITUTT FOR NORDISK SPRÅK OG LITTERATUR (**Språk- og litteraturvitenskap**)
INSTITUTT FOR RELIGIONSVITENSKAP (**Religionshistorie/-vitenskap**)
RUSSISK INSTITUTT (**Språk- og litteraturvitenskap**)
SAMISK INSTITUTT (**Språk- og litteraturvitenskap**)

Arkitektthøgskolen i Oslo

"Andre og felles fag -humaniora"

FORSKNINGSAVDELINGEN – AHO

Etter humanistisk faggruppe, arkitektur

INST. FOR FORM, TEKNOLOGI OG HISTORIE - ARKITEKTURTEORI OG -HISTORIE
INST. FOR FORM, TEKNOLOGI OG HISTORIE - FORM OG TEGNING
INSTITUTT FOR FORM, TEKNOLOGI OG HISTORIE, ARKITEKTHØGSKOLEN I OSLO
INSTITUTT FOR INDUSTRIDESIGN
INSTITUTT FOR URBANISME

Det teologiske Menighetsfakultet

Etter humanistisk faggruppe, teologi

DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET

Misjonshøgskolen

Etter humanistisk faggruppe, teologi/religionsvitenskap

MISJONSHØGSKOLEN I STAVANGER
SENTER FOR INTERKULTURELL KOMMUNIKASJON

Norges musikkhøgskole

Etter humanistisk faggruppe, musikkvitenskap

MUSIKKHØGSKOLEN

Norsk lærerakademi

Etter humanistisk faggruppe, teologi

NORSK LÆRERAKADEMI - KRISTENDOMSSTUDIUM

Høgskolen i Stavanger

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR HUMANISTISKE FAG

AVD. FOR KUNSTFAG
AVD. FOR LÆRERUTDANNING, del

Høgskolen i Agder

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR HUMANISTISKE FAG
AVD. FOR KUNSTFAG
INSTITUTT FOR NORDISK OG MEDIEFAG
INSTITUTT FOR TEOLOGI OG FILOSOFI
KUNST OG HÅNDVERK

Etter humanistisk faggruppe

DRAMA OG TEATER (Teatervitenskap)
INSTITUTT FOR ENGELSK (Engelsk/amerikanske språk)
INSTITUTT FOR HISTORIE (Historie)
INSTITUTT FOR TYSK, FRANSK OG FAGOVERSETTING (Språkvitenskapelige fag)
MUSIKK I LÆRERUTDANNING (Musikkvitenskap)
MUSIKKONSERVATORIET (Musikkvitenskap)

Høgskolen i Volda

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR HUMANISTISKE FAG
AVD. FOR LÆRERUTDANNING, del
IVAR AASEN-INSTITUTTET

SAMISK HØGSKOLE/SAMI ALLASKUVLA

"Andre og felles fag -humaniora"

SAMI ALLASKUVLA/SAMISK HØGSKOLE

Høgskolen i Finnmark

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR FRITIDS- OG KULTURFAG

Høgskolen i Akershus

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR FORMGIVING OG PRODUKTDESIGN

Høgskolen i Bergen

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR LÆRERUTDANNING, del

Høgskolen i Bodø

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR LÆRERUTDANNING, del

Høgskolen i Hedmark

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR LÆRERUTDANNING, ELVERUM, del
AVD. FOR LÆRERUTDANNING, HAMAR, del

Høgskolen i Lillehammer

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR KULTUR-, MEDIE - OG SAMFUNNSFAG, del

Etter humanistisk faggruppe, filmvitenskap

DEN NORSKE FILMSKOLEN

Høgskolen i Nesna

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR SPRÅK OG KULTUR

Høgskolen i Nord-Trøndelag

"Andre og felles fag -humaniora"

LÆRERUTDANNING, del

Høgskolen i Oslo

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR ESTETISKE FAG

AVD. FOR LÆRERUTDANNING, del

Høgskolen Stord/Haugesund

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR LÆRERUTDANNING, del

Høgskolen i Sør-Trøndelag

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR LÆRERUTDANNING, del

Høgskolen i Telemark

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR ALLMENNE FAG, del

AVD. FOR ESTETISKE FAG OG FOLKEKULTUR

Høgskolen i Tromsø

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR KUNSTFAG

AVD. FOR LÆRERUTDANNING, del

Høgskolen i Vestfold

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR LÆRERUTDANNING, del

Høgskolen i Østfold

"Andre og felles fag -humaniora"

AKADEMI FOR FIGURTEATER

AVD. FOR LÆRERUTDANNING, del

AVD. FOR SAMFUNNSFAG OG FREMMEDSPRÅK, del

Høgskolen i Sogn og Fjordane

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR LÆRERUTDANNING, del

Kunsthøgskolen i Oslo

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. STATENS BALLETTHØGSKOLE

AVD. STATENS HÅNDVERKS- OG KUNSTINDUSTRISKOLE

AVD. STATENS KUNSTAKADEMI
AVD. STATENS OPERAHØGSKOLE
AVD. STATENS TEATERHØGSKOLE

Kunsthøgskolen i Bergen

"Andre og felles fag -humaniora"

AVD. FOR DESIGN
AVD. FOR SPESIALISERT KUNST
AVD. KUNSTAKADEMIET

Diakonhjemmets Høgskolen

Etter humanistisk faggruppe, teologi/religionsvitenskap

DEN TEOLOGISKE HØGSKOLEN - DIATEHS

Læresteder som inngikk i gruppen vitenskapelige hønskoler m.fl. i 2001:

Norges landbrukshøgskole, Norges veterinærhøgskole, Norges Handelshøyskole, Norges idrettshøgskole, Norges musikkhøgskole, Arkitektshøgskolen i Oslo, Det teologiske Menighetsfakultet, Misjonshøgskolen i Stavanger, Norsk lærerakademi for kristendomsstudium og pedagogikk, Handelshøyskolen BI, Politihøgskolen i Oslo, Diakonhjemmets høgskolesenter, Kunsthøgskolen i Oslo, Kunsthøgskolen i Bergen og Universitetsstudiene på Svalbard.

Instituttsektoren:

Institutter med innslag av humanistisk FoU i 2001 – etter institusjonstype

Institutter underlagt retningslinjer for statlig finansiering av forskningsinstitutter*

Institutt for Forsvarsstudier

Institutt for fredsforskning

Institutt for samfunnsforskning

Møreforskning

Norges byggforskningsinstitutt

Norsk institutt for kulturminneforskning

Norsk senter for bygdeforskning

Stiftelsen allmennvitenskapelig forskning i Trondheim

Telemarksforskning – Bø

Telemarksforskning – Notodden

VOX Voksenopplæringsinstituttet

Øvrige institusjoner med FoU**

Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek

Nordisk samisk institutt

Norsk etnologisk gransking

Norsk lokalhistorisk institutt

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste

Norsk språkråd

Riksarkivet

Senter for høyere studier

Stiftelsen Kirkeforskning

Museer***

* Innslaget av humanistisk FoU er i snitt 32% ved institutter underlagt retningslinjer for statlig finansiering av forskningsinstitutter.

** Innslaget av humanistisk FoU er i snitt 42% ved øvrige institusjoner med FoU.

*** Innslaget av humanistisk FoU er 100% ved museene.

Vedlegg 3 Litteraturoversikt

Kristensen, Kari-Anne (1998): FoU-statistikk for universiteter og høyskoler. Retningslinjer og metode, NIFU skriftserie 7/98

NIFU (2002): FoU- og innovasjonsstatistikk 2001. Spørreskjema, brev, veiledninger mm. vedrørende innhenting av opplysninger til den nasjonale FoU-statistikken og innovasjonsundersøkelsen for 2001, U-notat 4/2002

Norges forskningsråd. Kirsten Wille Maus (red.) (2001): Det norske forsknings- og innovasjonssystemet – statistikk og indikatorer 2001. Oslo, Norges forskningsråd

OECD (2002): Frascati Manual. Proposed standard practice for surveys on research and experimental development, Paris, OECD, ISBN 92-64-19903-9

Skodvin, Ole-Jacob og Svein Kyvik (1994): Forskning og annen faglig aktivitet i den regionale høyskolesektoren, Oslo Utredningsinstituttet, Rapport 4/94

Smeby, Jens-Christian (2001): Forskningsvilkår ved universiteter og vitenskapelige høyskoler, NIFU skriftserie 16/2001

Wiig, Ole, Stig Slipersæter og Bo Sarpebakken (2001): Instituttsektoren i norsk forskning. FoU-ressurser. Internasjonale relasjoner. Erfaringer med internasjonalt samarbeid og konkurranse. Forholdet til norske universiteter og høyskoler. Instituttpolitikk i andre nordiske land, Oslo NIFU (rapport 4/2001)

Vedlegg 4 Spørreskjema og veiledning for FoU-statistikken 2001 – Universitets- og høgscolesektoren og instituttsektoren

FoU-statistikk 2001

Universitets- og høyskolesektoren

Den offisielle FoU-statistikken for Norge utarbeides annethvert år. Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU) har, etter avtale med Norges forskningsråd, statistikkansvaret for universitets- og høyskolesektoren og instituttsektoren, mens Statistisk sentralbyrå har ansvaret for næringslivet. NIFU har også ansvar for å sammenstille dataene til total FoU-statistikk for Norge. Statistikken utarbeides etter felles retningslinjer fra OECD, nedfelt i den såkalte "Frascati-manualen" og inngår både i EUs og OECDs statistikk for FoU. For mer informasjon om FoU-statistikken, se <http://www.nifu.no/>.

OECDs definisjon av FoU: Forskning og utviklingsarbeid (FoU) er kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap - herunder kunnskap om mennesket, kultur og samfunn - og omfatter også bruken av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser. Se også punkt A i vedlegget.

Institutt/avdeling: _____

Kontaktperson: _____

Tlf: _____ Faks: _____

E-mail: _____

Forespørsler kan rettes til:

Hebe Gunnes - tlf 22 59 51 16 - hebe.gunnes@nifu.no

Susanne Lehmann Sundnes - tlf 22 59 51 60 - e-mail susanne.sundnes@nifu.no

Kaja Wendt - tlf 22 59 51 66 - e-mail kaja.wendt@nifu.no

Adresse:
Hegdehaugsveien 31
0352 Oslo

Telefon: 22 59 51 00
Sentralbord: 22 59 51 00
Telefaks: 22 59 51 01

Bankgiro: 7038.05.26482
Postgiro: 0807.21.71536
Org.nr. 976073169

1. Skjønnsmessige anslag til forskning og utviklingsarbeid (FoU)

1.1 Aktivitetstype (forskningsart)	Prosent
Nedenfor bes anslått en skjønnsmessig fordeling av instituttets/avdelingens samlede forsknings- og utviklingsvirksomhet.	
Grunnforskning er eksperimentell eller teoretisk virksomhet som primært utføres for å skaffe til veie ny kunnskap om det underliggende grunnlag for fenomener og observerbare fakta – uten sikte på spesiell anvendelse eller bruk.	
Anvendt forskning er også virksomhet av original karakter som utføres for å skaffe til veie ny kunnskap. Anvendt forskning er primært rettet mot bestemte praktiske mål eller anvendelser.	
Utviklingsarbeid er systematisk virksomhet som anvender eksisterende kunnskap fra forskning og praktisk erfaring, og som er rettet mot: * å framstille nye eller vesentlig forbedrede materialer, produkter eller innretninger, eller * å innføre nye eller vesentlig forbedrede prosesser, systemer og tjenester.	
Totalt	100

1.2 Formål	Formål (nr.)	Prosent
Den samlede forsknings- og utviklingsvirksomheten ved instituttet/avdelingen bes fordelt på OECDs hovedformål slik det fortoner seg fra instituttet/avdelingens side. Vi er klar over at fordelingen må bli skjønnsmessig, men ber likevel om at rubrikkene fylles ut så godt det lar seg gjøre. Formålene er definert i vedlegget, punkt C.		
	Totalt	

1.3 Fagtilhørighet	Fagkode (nr.)	Prosent
Vi ber om en anslagsvis fordeling av de fag forsknings- og utviklingsvirksomheten ved instituttet/avdelingen faller innenfor. Fagkodene er oppgitt i vedlegget, punkt B.		
	Totalt	

2. Utgifter

2.1 Utgifter over lærestedets budsjett				
Vi ber om at instituttets/avdelingens utgifter (helst regnskapstall) til drift og vitenskapelig utstyr i 2001, bevilget over lærestedets eget kapittel og over kapittel 281 føres opp. Den prosentvise andel til FoU bes anslått etter beste skjønn. For definisjon av FoU se foran eller i vedlegget, punkt A.				
	Eget kapittel		Kapittel 281	
	Totalbeløp (1000 kr)	FoU-andel (%)	Totalbeløp (1000 kr)	FoU-andel (%)
Annuum/drift (ekskl. lønn)				
Vitenskapelig utstyr				

2.2 Utgifter finansiert av eksterne midler (legg gjerne ved eget ark hvis for lite plass)											
Vi ber om at både oppdragsmidler for 2001 som regnskapsføres ved lærestedet og eksterne utgifter som lærestedet ikke har regnskapsansvar for påføres, ev. spesifiseres på eget ark. Den prosentvise andel til FoU bes anslått etter beste skjønn. For definisjon av FoU se foran eller i vedlegget, punkt A.											
Finansieringskilde	Totale utgifter		Herav								
			Lønn og sosiale utgifter		Øvrige driftsutgifter		Vitenskapelig utstyr		Overhead/ Dekningsbidrag		
	Totalt 1000 kr	FoU %	Totalt 1000 kr	FoU %	Totalt 1000 kr	FoU %	Totalt 1000 kr	FoU %	Totalt 1000 kr	FoU %	
Norges forskningsråd Har enheten mottatt midler fra Forskningsrådet i 2001? Ja _____ Nei _____ Hvis ja, oppgi kun finansiering av vitenskapelig utstyr.											
Offentlige kilder (utenom Forskningsrådet)											
dep.											
dep.											
dep.											
fylke/komm.											
fylke/komm.											
Næringslivet Oljeselskaper (spesifiser)											
Industrien (spesifiser)											
Øvrig næringsvirks. (spesifiser)											
Utlandet (spesifiser land og institusjon)											
EU-institusjoner											
Andre kilder Fonds, gaver, egne inntekter (spesifiser)											
Totalt											

3. Utenlandsk doktorgrad

Dersom personene ved instituttet/avdelingen har oppnådd utenlandsk doktorgrad i 2000 eller 2001, vennligst oppgi navn, gradtittel, år for grad og land. For personer tilsatt etter 1.1.2000 føres opp tidligere oppnådd utenlandsk doktorgrad. Utenlandske gjesteforskere tas ikke med.

4. FoU-områder

Dersom instituttet/avdelingen har FoU-virksomhet som faller inn under noen av områdene nedenfor, vennligst oppgi hvor stor prosentvis andel dette utgjør av den totale FoU-virksomheten.

FoU-områder er definert i vedlegget, punkt D.

Prosent

	Prosent
Offshoreteknologi	
Energiforsyning/-bruk	
Bioteknologi	
Marin FoU	
Materialteknologi	
Informasjons- og kommunikasjonsteknologi	
Miljøteknologi	

Personale med ekstern finansiering som deltok i FoU i 2001

Inst.nr.

Vennligst fyll ut feltet nedenfor slik at vi kan stille eventuelle spørsmål til rett person

Institutt/avdeling/seksjon.....
 Kontaktperson.....
 Tlf..... Faks..... E-mail.....

1. Teknisk administrativt personale lønnet av eksterne midler

For laboratoriepersonale, teknisk personale og administrativt personale som assisterer/assisterte ved FoU-virksomhet, vennligst oppgi antall personer, herav deltidsansatte, i 2001 fordelt på finansieringskilder. Dette gjelder alt eksternt lønnet personale med arbeidsplass ved instituttet/-avdelingen, både personer som lærestedet har arbeidsgiveransvar for og personer finansiert av midler som ikke regnskapsføres ved lærestedet.

Finansieringskilde	Antall personer i 2001			
	Kvinner		Menn	
	Totalt	herav deltid	Totalt	herav deltid
Offentlige kilder (utenom Norges forskningsråd)				
Næringslivet (spesifiser)				
Utlandet				
EU-kommisjonen				
Andre kilder (spesifiser)				

2. Vitenskapelig personale lønnet av eksterne midler

Inst.nr.

For vitenskapelig personale som deltok i FoU og som ble lønnet av eksterne midler i 2001, vennligst fyll ut/ajourfør rubrikkene nedenfor. (Oversikten er ajour per 01.10.99.) Dette gjelder alt eksternt lønnet vitenskapelig personale med arbeidsplass ved instituttet/avdelingen, både personer som lærestedet har arbeidsgiveransvar for og personer finansiert av midler som ikke regnskapsføres ved lærestedet. Gjesteforskere tas med hvis oppholdet varte tre måneder eller mer. Det må tas hensyn til stillingsandel når antall

månedsverk oppgis. Antall månedsverk gjelder hele året 2001. Personer som ikke var tilsatt i 2001 strykes. Sett kryss ved personer som ikke var tilsatt per 1. oktober 2001.

Stilling	Fullt navn	Fødselsdato	Finansieringskilde	Utdanning (grad)	Antall månedsverk 2001 (hele året)	<u>Ikke</u> tilsatt per 1.10 (sett kryss)

Hegdehaugsvn. 31, 0352 Oslo Telefon 22 59 51 00 Telefaks 22 59 51 01

Forespørsler kan rettes til :

Kristoffer Rørstad - tlf. 22 59 51 26
E-post: Kristoffer.Rorstad@nifu.no

Ole Wiig - tlf. 22 59 51 62
E-post: Ole.Wiig@nifu.no

FoU-STATISTIKK 2001 Instituttsektoren

Institutt/institusjon.....
.....
Kontaktperson..... Tlf.: Faks: E-
post:

OECDs definisjon av FoU:

Forskning og utviklingsarbeid (FoU) er kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap – herunder kunnskap om mennesket, kultur og samfunn - og omfatter også bruken av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser. Se også punkt A i vedlegget.

A Ble det utført FoU ved instituttet/institusjonen i 2001?

- Ja ® Vær vennlig å fylle ut spørreskjemaet etter beste skjønn
 Nei ® Vær vennlig å føre opp kontaktperson og returnere skjemaet til NIFU

B Driftskostnader 2001

Oppgi instituttets driftskostnader i 2001, fordelt på kostnadstype. Anslå etter beste skjønn andelen til FoU for hver kategori.

Driftskostnader	Totale kostnader (1000 kr)	Herav til FoU (%)
Egenutført virksomhet		
1 Lønnskostnader		
2 Andre driftskostnader		
3 Avskrivninger		
4 Sum driftskostnader til egenutført virksomhet		
Direkte prosjektkostnader ved faglig aktivitet utført av andre		
5 Utført i Norge		
6 Utført i utlandet		
7 Sum direkte prosjektkostnader		
8 Sum driftskostnader (4+7)		

C Investeringskostnader 2001

Oppgi instituttets investeringskostnader i 2001, fordelt på kostnadstype. Anslå etter beste skjønn andelen til FoU for hver kategori ut fra forventet bruk av de varige driftsmidlene.

Investeringskostnader	Totale kostnader (1000 kr)	Herav til FoU (%)
1 Utstyr, instrumenter o.l.		
2 Nybygg, anlegg, tomter o.l.		
3 Sum investeringskostnader (1+2)		

Definisjoner

Egenutført virksomhet omfatter virksomhet som er kostnadsført ved instituttet og utført av personale som har sin arbeidsplass der. I statsforvaltningen og andre steder hvor kontantregnskapsprinsippet følges, føres utgifter i stedet for kostnader. FoU-kostnadene bes anslått i prosent etter beste skjønn. De omfatter alle direkte kostnader til FoU og en beregnet del av de øvrige kostnader ("overhead").

Lønnskostnader omfatter lønn og sosiale kostnader, inklusive pensjon og arbeidsgiveravgift, og skal samsvare med årsverkene under pkt. E.

Andre driftskostnader omfatter kostnader til husleie, forbruksmateriell, brensel, telefon, kopiering etc. Ta også med direkte prosjektkostnader vedrørende faglig aktivitet utført ved instituttet her.

Direkte prosjektkostnader ved faglig aktivitet utført av andre omfatter midler til faglig aktivitet, f.eks. delprosjekter som instituttet har inntektsført, men ikke utført selv. Det vil si kostnader til faglig aktivitet som instituttet har satt bort til og som er utført av andre institutter, bedrifter eller lignende. Ta herunder også med midler instituttet har overført til andre i egenskap av administrator av prosjekter med flere deltakere, for eksempel i egenskap av hovedkontraktspartner ("co-ordinator") i EU-prosjekter eller lignende.

Investeringskostnader omfatter alle aktiverte investeringer og direkte kostnadsførte anskaffelser av varige driftsmidler og anleggsmidler, fratrukket evt. salg av slike. Statlige institusjoner fører opp utgifter som regnskapsføres over postene 30-49 (nybygg, anlegg mv) i Statsregnskapet.

D Finansieringskilder 2001

Hvordan ble instituttets egenutførte virksomhet i 2001 (jf. pkt. B.4) finansiert? Anslå for hver finansieringskilde hvor stor andel som gikk til FoU.

Finansieringskilder	Finansiering av egenutført virksomhet	
	Totalt (1000 kr)	Herav til FoU (%)
1 Offentlige (ekskl. Norges forskningsråd); spesifiser departement e.l.		
2 Norges forskningsråd		
3 Næringslivet		
Industri		
Oljeselskaper		
Øvrig næringsvirksomhet		
4 Andre innenlandske midler; spesifiser kilde		
5 Utlandet		
EU-kommisjonen		
Nordisk Råd, Nordisk Ministerråd		
Øvrige internasjonale org.		
Utenlandsk næringsliv		
Utlandet for øvrig		
6 Totalt		

E Årsverk 2001

Her føres antall årsverk¹⁾ som ble utført i 2001 av personale (også stipendiater) med arbeidsplass ved instituttet. Årsverkene skal samsvare med lønnskostnader under pkt. B.1. FoU-årsverkene anslås etter beste skjønn for hver personalgruppe ut fra tid anvendt til FoU. Ledelse og administrasjon av FoU skal også regnes som FoU.

Årsverk utført av	Totalt antall årsverk	Herav til FoU (%)
1 Personale med utdanning fra universitet eller vitenskapelig høyskole		
2 Personale med annen utdanning		
3 Totalt		

1) Eksempel: En person som arbeidet i heltidsstilling fra 1. januar til 31. oktober utførte i alt (10 mnd./12 mnd.) 0,8 årsverk.

Aktivitetstyper 2001

Anslå etter beste skjønn hvordan instituttets egenutførte FoU-virksomhet i 2001 (jf. pkt. B.4) fordelte seg på aktivitetstyper. Aktivitetstypene er definert i vedlegget, pkt. A.

Aktivitetstyper	Prosent
1 Grunnforskning	
2 Anvendt forskning	
3 Utviklingsarbeid	
4 Totalt	100%

G Hovedformål 2001

Anslå etter beste skjønn hvordan instituttets egenutførte FoU-virksomhet i 2001 (jf. pkt. B.4) fordelte seg på OECDs hovedformål nedenfor. Hovedformålene er definert i vedlegget, pkt. C.

Formål	Prosent
1 Jordbruk, skogbruk, jakt og fiske	
Jordbruk, skogbruk, jakt og ferskvannsfiske	
Fiske og fangst	
2 Industri og annen næringsvirksomhet	
Utvinning av råolje og naturgass	
Industri	
Øvrig næringsvirksomhet	
3 Energi	
4 Transport og telekommunikasjoner, inkl. skipsfart	
5 Boligforhold, fysisk planlegging	
6 Miljøvern	
7 Helse	
8 Sosiale forhold	
9 Kulturelle forhold	
10 Utdanningsforhold	
11 Arbeidsforhold	
12 Offentlig forvaltning og økonomisk planlegging	
13 Utforskning og utnyttelse av jorden og atmosfæren	
Kontinentalsokkelundersøkelser	
Øvrige undersøkelser	
14 Allmennvitenskapelig utvikling	
15 Romvirksomhet	
16 Forsvar	
17 Totalt	100%

H FoU-områder 2001

Dersom instituttet i 2001 hadde FoU-virksomhet innenfor noen av områdene 1-8 nedenfor, anslå etter beste skjønn hvor stor prosentvis andel dette utgjorde av den totale egenutførte FoU-virksomheten i 2001 (jf. pkt. B.4). FoU-områdene er definert i vedlegget, punkt D. **For marin FoU vises det til eget spørreskjema. Vi ber om dette fylles ut av institutter som hadde slik aktivitet i 2001.**

FoU-områder	Prosent
1 Offshoreteknologi	
2 Energiforsyning/-bruk	
3 Bioteknologi	
4 Marin FoU ¹⁾	
5 Materialteknologi	
6 Informasjons- og kommunikasjonsteknologi	
7 Miljøteknologi	
8 FoU-virksomhet for øvrig	
9 Totalt	100%

1. FoU-området *Marin FoU* har erstattet *Havbruk* fra tidligere undersøkelser.

Vedlegg

Definisjoner/klassifikasjoner

Hegdehaugsvn. 31, 0352 Oslo Telefon 22 59 51 00 Telefaks 22 59 51 01

FoU-statistikk

A Definisjoner av forskning og utviklingsarbeid (FoU) (OECD¹)

Forskning og utviklingsarbeid (FoU) er kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap - herunder kunnskap om mennesket, kultur og samfunn – og omfatter også bruken av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser.

FoU inndeles i følgende aktivitetstyper:

- **Grunnforskning** er eksperimentell eller teoretisk virksomhet som primært utføres for å skaffe til veie ny kunnskap om det underliggende grunnlag for fenomener og observerbare fakta – uten sikte på spesiell anvendelse eller bruk.
- **Anvendt forskning** er også virksomhet av original karakter som utføres for å skaffe til veie ny kunnskap. Anvendt forskning er primært rettet mot bestemte praktiske mål eller anvendelser.
- **Utviklingsarbeid** er systematisk virksomhet som anvender eksisterende kunnskap fra forskning og praktisk erfaring, og som er rettet mot:
 - å fremstille nye eller vesentlig forbedrede materialer, produkter eller innretninger, eller
 - å innføre nye eller vesentlig forbedrede prosesser, systemer og tjenester.

Som en generell regel kan anføres at alt arbeid som kommer inn under forskning og utviklingsbegrepet skal inneholde et *nyhetselement*. I enkelte tilfeller kan det være vanskelig å skille mellom FoU og annen virksomhet. Her er noen eksempler på grensetrekking:

- Rutinemessig innsamling av generelle data, f.eks. kvartalsvis registrering av arbeidsløshet eller markedsundersøkelser, skal *ikke* regnes som FoU. Det samme gjelder statistikk av allmenn karakter, innsamling av materiale for museer, geologiske, geofysiske, hydrologiske og oseanografiske data, inkludert olje-, malm- og mineralleting. Men hvis data samles inn og behandles i *vitenskapelig* hensikt, skal aktiviteten likevel regnes som FoU.
- Studier, utredninger o.l. i forbindelse med offentlig politikk, planlegging etc. som utføres ved hjelp av eksisterende metoder, og som ikke har til hensikt å avdekke tidligere ukjente fenomener, forhold, strukturer o.l., regnes ikke som FoU. Et eksempel på FoU er en teoretisk undersøkelse av hvilke faktorer som bestemmer regionale variasjoner i økonomisk vekst, og utvikling av en modell for å bedre offentlig regional politikk.
- Utdanning og etterutdanning regnes ikke som FoU. Unntatt er forskeropplæring og spesielle FoU-stipend.
- Veiledning regnes som FoU bare hvis den inngår i et spesifikt FoU-prosjekt.
- Institusjoner som hovedsakelig driver FoU vil ofte ha sekundære aktiviteter som i seg selv ikke er FoU, f.eks. dokumentasjons-, informasjons- og bibliotekvirksomhet, eller testing, kvalitetskontroll og konsulentvirksomhet. Når disse aktivitetene *i hovedsak utføres for å tjene FoU*, skal også de regnes som FoU. Når de sekundære aktivitetene primært utføres for å møte *andre behov*, skal de ikke regnes som FoU.
- Administrasjon og ledelse av FoU regnes som FoU.
- Rutinemessige prøver utført av helsepersonell, f.eks. blodprøver eller bakteriologiske prøver, skal ikke regnes som FoU. Men dersom et særskilt program for blodprøving gjennomføres i forbindelse med introduksjon av et nytt legemiddel, regnes det som FoU.
- Ordinær medisinsk terapi som ikke innebærer utvikling av nye behandlingsmetoder regnes ikke som FoU.

f.eks. *Utdrag fra Frascati Manual i norsk oversettelse*, edningsinstituttet/OECD, april 1995.

B Klassifisering etter fagområde og fag

000	Humaniora
10	Språkvitenskapelige fag
40	Litteraturvitenskapelige fag
60	Kulturkunnskap
70	Historie
90	Arkeologi
100	Folkloristikk, etnologi
110	Musikkvitenskap
120	Kunsthistorie
140	Arkitektur
150	Teologi, religionsvitenskap
160	Filosofiske fag
170	Filmvitenskap
180	Teatervitenskap
190	Andre og felles fag – humaniora
200	Samfunnsvitenskap
210	Økonomi
220	Sosiologi
230	Fysisk planlegging, arkitektur
240	Statsvitenskap
250	Sosialantropologi
260	Psykologi
280	Pedagogiske fag
290	Samfunnsgeografi
300	Demografi
310	Medievitenskap
320	Informasjonsvitenskap
340	Juridiske fag
390	Andre og felles fag – samfunnsvitenskap
400	Matematikk og naturvitenskap
410	Matematikk
420	Informatikk
430	Fysikk
450	Geofag
460	Kjemi
470	Biofag
490	Andre og felles fag – matematikk og naturvitenskap
500	Teknologi
510	Berg- og petroleumsfag
520	Materialteknologi
530	Bygningsfag, arkitektur
540	Elektrotekniske fag
550	Informasjonsteknologi
560	Kjemisk teknologi
570	Maskinfag
580	Marin teknologi
590	Bioteknologi
600	Næringsmiddelteknologi
610	Miljøteknikk/teknologi
690	Andre og felles fag – teknologi
700	Medisin
710	Basale medisinske/odontologiske fag
750	Klinisk medisinske fag
800	Samfunnsmedisin og helsefag
830	Klinisk odontologiske fag
850	Idrettsfag
890	Andre og felles fag – medisin
900	Landbruks- og fiskerifag og veterinærmedisin
910	Landbruksfag

C Klassifisering etter formål

1 Jordbruk, skogbruk, jakt og fiske

Denne gruppe dekker FoU for å støtte aktiviteter innenfor jordbruk, skogbruk og fiske. Miljøspørsmål knyttet til næringsdriften tas med. Industriell bearbeiding av produktene eller produksjon av driftsmidler hører med under pkt. 2. Strukturproblemer hører med under pkt. 8. Kostnadene bes inndelt i:

- 1.1 *Jordbruk, skogbruk, jakt og ferskvannsfiske*
- 1.2 *Fiske og fangst*

2 Industri og annen næringsvirksomhet

Denne gruppe dekker FoU-aktiviteter for å støtte bergverk, industriell produksjon og byggevirksomhet, samt varehandel og annen økonomisk tjenesteyting. Herunder tas med FoU for å etterkomme offentlige påbud, nye lover, avtaler, etc. Miljøtiltak for å unngå forurensning i næringsvirksomhet tas med her. Likeledes utvikling av standarder, terminologi og automasjon. Kostnadene bes inndelt i:

- 2.1 *Utvinning av råolje og naturgass*
- 2.2 *Industri*
- 2.3 *Øvrig næringsvirksomhet (bygg- og anleggsvirksomhet, varehandel og annen tjenesteyting samt bergverk ekskl. utvinning av råolje og naturgass som nevnt under punkt 2.1)*

3 Energi

FoU som er rettet mot omdanning, produksjon, lagring, distribusjon, bruk og økonomisering av energi, inkl. hydrologisk FoU i forbindelse med vannkraft. FoU vedrørende framtidig energibehov og alternative energisystemer inngår, men FoU vedrørende utvinning av olje, gass og kull inngår under formål 2.1.

4 Transport og telekommunikasjon, inkl. skipsfart

FoU som er rettet mot å forbedre og sikre transportsystemer i luft, på sjø og på land, inkl. virksomhet vedrørende trafiksikkerhet og trafikkmiljø. FoU vedrørende *teknisk* forbedring av ulike teletekniske metoder og systemer for overføring og utnyttning av informasjon. FoU vedrørende informasjonsbehandling og formidling f.eks. gjennom massemedia inngår under formål 9.

5 Boligforhold, fysisk planlegging

By- og regionforskning, samt FoU vedrørende distriktsplanlegging. FoU vedrørende planlegging og utforming av boliger, boligområder og byggstandardisering.

6 Miljøvern

FoU med sikte på å bevare naturmiljøets mangfold og egenart. FoU vedrørende bærekraftig ressursforvaltning (også når det gjelder ikke-økonomisk utnyttbare ressurser). FoU vedrørende forurensninger (tilførsel, spredning, virkninger), og forebyggende miljøtiltak. FoU med sikte på å sikre eller fremme menneskets miljøbetingede trivsel, helse og livskvalitet. FoU som utføres innenfor bestemte virksomheter (f.eks. innenfor jordbruk, industri) med sikte på å *reduere* forurensninger fra virksomheten, tas ikke med her, men under det punkt som er relevant for virksomheten.

7 Helse

FoU vedrørende sykdomsbekjempelse og -forebyggelse. FoU rettet mot å verne og forbedre menneskers fysiske og psykiske tilstand, inkl. FoU vedrørende hygiene og ernæring, bruk av radioaktiv stråling og isotoper i medisinsk øyemed, rasjonalisering av behandlingsmetoder og farmakologi.

8 Sosiale forhold

FoU rettet mot sosiale forhold og sosiale problemer, familie-spørsmål og likestilling. Her inngår utvikling av tjenesteyting innenfor helse- og trykkesystemer samt hjelpeutstyr for funksjonshemmede.

9 Kulturelle forhold

FoU vedrørende kulturelle aktiviteter, massemedier og fritid, herunder presse, radio, fjernsyn, sport, mosjon og rekreasjon. Likeledes inngår FoU som tar sikte på å bevare det menneskeskapt miljø og verne kulturelle tradisjoner.

10 Utdanningsforhold

FoU vedrørende undervisning på alle nivå og undervisnings-systemer inkl. læremidler og tekniske hjelpemidler i undervisningen og utdanningstilbud.

11 Arbeidsforhold

FoU rettet mot det totale miljø på arbeidsplassen, arbeidsforhold, personalbeskyttelse, administrativ rasjonalisering og lederutvikling. FoU vedrørende yrkessykdommer og yrkesskader.

12 Offentlig forvaltning og økonomisk planlegging

Her behandles forskning og næringsøkonomiske og -strukturelle forhold både i primær-, sekundær- og tertiærnæringene. Struktur-rasjonalisering, bransjestudier, distriktsutbygging, regional inntektsfordeling og generelle arbeidsmarkedsspørsmål kommer inn her, likeledes omstillingsproblemer som berører både bedrifter og distrikter. Perspektivanalyser og økonomisk planlegging på bransje-, region- og samfunnsnivå hører hjemme her, likeledes offentlig økonomisk planlegging og forvaltning.

13 Utforskning og utnyttelse av jorden og atmosfæren

FoU rettet mot økt viten om jorden, atmosfæren, havet og forskjellige landområder. FoU vedrørende naturressurser, geologiske undersøkelser og skredforskning (FoU rettet mot leting etter mineraler, olje, gass etc. inngår, men *ikke* FoU rettet mot utvinning av ressursene). Meteorologi inngår, men ikke utnyttelse av romteknologi for meteorologiske formål. Kostnadene bes inndelt i:

- 13.1 *Kontinentalsokkelundersøkelser*
- 13.2 *Øvrige undersøkelser*

14 Allmennvitenskapelig utvikling

FoU som primært er iverksatt for å øke kunnskapsmengden innenfor et bestemt fagområde, men som ikke umiddelbart har betydning for, eller kan henføres til, andre formål.

15 Romvirksomhet

FoU vedrørende utforskning av verdensrommet, utvikling og anvendelse av romteknologi til kommunikasjon, navigasjon og meteorologi.

16 Forsvar

FoU vedrørende landets forsvar og nasjonale sikkerhet, uansett innholdet i virksomheten og eventuelle sekundære sivile anvendelser. Atom- og romforskning for militære formål inngår, men ikke sivil FoU i Forsvarsdepartementets regi, f.eks. meteorologi.

D Klassifisering etter FoU-områder

Offshoreteknologi

Kartlegging av og leting etter petroleumforekomster, drift og utbygging av installasjoner til havs og terminaler på land, transport av olje og gass.

Energiforsyning/-bruk

Utvinning, omforming, distribusjon av elektrisitet og alle typer brensel (unntatt råolje og naturgass fra norsk sokkel). Energioptimalisering.

Bioteknologi

Bruk av mikroorganismer, planter og dyreceller for framstilling eller modifisering av produkter, planter og dyr eller utvikling av mikroorganismer for spesifikke anvendelser. Bioteknologi vedrørende marin FoU passerer der.

Marin FoU

Grunnleggende marin biologi. Marint biologisk mangfold. Oseanografi, klimaforskning, økologi, miljøtoksikologi, miljøgifter, eutrofiering. Teknologi for overvåking og estimering av bestander av marine ressurser. Matematiske og numeriske modeller for marin forskning. Bioøkonomi, bioøkonomiske modeller. Akvakultur, kombinasjon av fangst og havbruk. Marin og maritim teknologi knyttet til fangst og høsting, akvakultur og integrerte transportløsninger (FoU knyttet til skipsfart og til maritime næringer ellers skal ikke tas med her). Marin bioteknologi. Næringsmiddel- og annen for-edlingsindustri basert på marine ressurser. Marked, organisasjon, rammebetingelser, samfunn og politikk, kystsoneforvaltning.

Materialteknologi

Læren om materialenes indre struktur, framstilling og bearbeiding av materialer til ferdige produkter og studier av nedbrytende krefter som korrosjon, slitasje og utmatting.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi

Elektronisk innsamling, bearbeiding, lagring, distribusjon og presentasjon av informasjon.

Miljøteknologi

Renere prosesseteknologi, resseteknologi, avfallsbehandling bl.a. gjennbruk/resirkulering. Utvikling av miljøvennlige produkter samt overvåkningsutstyr for ressursutnyttelse og forurensning.

